

399-591

AP 1-591 399-591 *begin here* K34/82.
 498 860 860 → 399.
 PP 399-591
 ie 192 pages
 Further chapters H.M. Mohlabe, A13/8/82
 on divorce A13/8/82. Bethany Mission,
 law 87 pp typed £9 P.O. Trichardtstad
 int 1 DEC 1950 18-10-1950

K34/82 Tema ya 12. goba 19 goya ke a rometšeg o.

Tlhalô ya ga išiwa kgorong.

Temana ya 1 tlhalô motlhamong e a išiwa kgorong.

1099. Tlhalanô, e a išiwa kgorong, ge mokganyana le ma-
 kgolo wa gagwe ba ganetsana ka seto se sengwe. Empa
 ga go sena kganetsano, di no fêla ka se gae. Kga-
 netsano e kgolo e tšwa dibakeng, ge tšona di ga-
 netsana, mowe di swanetše go lamola ke lekgotla-
 la banna. Ka gobane ba-gogadi ba tlare, vontšha
 ka mokgwa mang se-baka se sa ditsebe. Mowe o
 bōnago ditaba di fêla, di fêla ka se gae, ke gore
 di baka a di ganetsane, di dumelane di long kamo-
 ka.

1100 Taba ya bobedi, ya gobaka tlhalô gore e išwê ko-
 rong, ke tlhakô ya moradi. Ge monna a ka naka moradi,
 wa gagwe, a goma a se, o nyaka dikgomo, go boima, a
 ka seke a kwana le makgolo wa gagwe. Ka baka la
 gore o di yo moraka. fa hwetsana dikgomo ke ge yê-
 na ka mosi, moradi, a tloga. Mowe monna o swanetše

K34/82

go hwetsana dikgomo tša gagwe, ka gobane, le ge ditaba di kaya kgorong, o tla tihaloša gore a ke samonyaka. Ge a kare, ge a le kgorong, are, yo ke monna waka, ke yêna a nthakago, o lōba dikgomo.

1101 Bjale ka monna yo ~~Mabêlê~~, a tsêya mosadi ga ~~ka-~~
~~kweng~~. Leina la mosadi ~~Le kōpō~~. Ke ngwana wa malome wa gagwe. Are, go motšaya, a dira naê, bana baba-bedi, motlhankana le moretšana. Ka morapō ga mowe, a tsêya wa bobedi. A napa a dula ka lapeng la wa bobedi, Ka koma ga yola wa pele, a se saja leja goja, le ka ngwakong, wa gagwe a seke aya.

1102 Molaō wa monna wa basadi, ge o tsoa, a swa-
netše go tsama a ba tsōetsa. Le tša goja tša bō-
na a ja, le yêna pelo ya gagwe e tla wa, le ge ka theko e ngwê a belaela. Ka gobane go thaba ga mosadi ke go ya ka ngwakong wa gagwe. Mosadi a lebella, a bōna ga botse gore, a moiši matlhō, a thōma go belaela. Ba mmotšā gore, mosadi ke ngwakō, a owa, a kgotlella mowe batho ba mmo-tsāgo gōna. Buušwa ke molaō, le ge a saji, o fo-
tsolêla mō we mogopong wa gagwe.

K34) 82

1103 Ngwana a babja, a ya a motsibisa gore, ngwana o wa fisa. A seke a tlhokomela taba ya bolwetši bja ngwana. A thoma gore, o tšama a pekolē la ngwana, bjaale dingaka, di gana. Dire papago ngwana o saphela, go pwanetšō go tla yēna. A ēna ore, tšu, bjaale ketla dire bjang. Taba e nka sekgōnē. A pepula ngwana wa gagwe, go moe ngwē a moetsa pele. A ya gagabō, a fitlha le ngwana go we, wa molwetši, ga batse.

1104 Batswadi bare, go t'homēga bjang, o kgodišae ngwana wa batho ba, a mafato a dišela o mmōna a babja. Ke lena, le mmōnago gore o wa babja, papagwē, ore, ga babji. Bjang, ka gobaneke, ile ka mmotšō gore, ngwana, a wa babja, a nataba le bolwetši bja ngwana.

1105 Bjaale nna ke ge ke pepula, ngwana go wa-ka ke etla mo. Motho a ba nguletšē, le gōna ditaba di bolwa-bolwa batho ba thabile. Papago mosadi a thoma go a lafiša motlogo wa gagwē. Bjaale, ka lafō ya seke ya thuiša seko, ngwana a tloga a'e di atleng tša malome wa gagwē.

1106 Mmalo! molato ke lesepa, ba o ba kakgō-
nwane. Bjaale ke tla dira bjana, ka molato, o
mohaka o. O niale ka gobane le ba gabō o be
a seiu a ba botšē. Le bōna bakgōnyana o be
a seiu, a kwa nnete ya bōna, gore, naa mo-
redi wa bōna, o bolabola nnete. A bitša monna
yo Mabjale Mohlabe gore, atle, a moeletšē taba
e. Bjaale monna wa go ~~hokweng~~, ge e le molato
o dirile, taba kgolo romela motho go beng ba
tlhōgō. O bā tsibisē taba e, wēna o llē dikgomo.

1107. A roma motho, a ya a tsibisa taba e, a
swaa, monna a botša mmagwē, yēna a sebe le
taba nayō. Mmatlwala wa moradi, are, go mowa
wa gagwe, bjaale wēna, o teng, ba bega lehu
wa seke wa rekologa. A re di a kwala mma,
a ba di bōnē, nna nka see.

1108 O ka see ka baka lang, yēna o dive-
tšeng ge a no rwala ngwana, a mmōha a
babja. A morwala ka phōšō, molato ke wa ga-
ga, o rega ge o sa rate moradi, wa se rate
le bana. O ile a go botša gore ngwana o wa
babja, wa seke wa la fisa molwetšē. Wēna di-

860

403.

K34/82

bônê, ka gobane ke wêna nthakgisi.

1109 Mmago monna, a e, nna ke yaya, ba yo boloka motho yo we, motlhomong ga gona ga ~~Morena~~ Morema motho ba ja. Mna ke tseba motho ba saji. Lehu a ba ngaletsê ngwanaha, sepela, o boloka ngwana wa gago, ge gona le taba, o tla kgôna o e bolabola ka morago ga poloko. Nka seke ka ya mma, wêna ge o kgôna sepela. Mmagwê a tloga le morumiwa, ba a mowe moku a nago gôna. A hwetšana moku a sale ka ngwerekong.

1110 Mankepeng Chweng ke kgaitšedi ya Lekopo, bjaale rakgadi ya Lekopo le Mankepeng ke Lekopo mmago Mabêlê Morema. Lekopo yo manyana o be a ile go apeela rakgadi wa gagwe Lekopo. Bjaale, are, go fitlha, kgaitšedi ya mohlwedi, a bitša rakgadi ya gagwe, ba dula Chweng, a motša lehu la motlogolo wa gagwe. Bjaale are, diahwalu lêla papago ngwana o gannê gotla, ke genna ke etla le morumiwa. Bjaale ge a gannê gotla dirêga bjang. A waa moku a boldwê, nna ketludi-bônê, Wena malame wa ngwana boloka go viala ele nna.

860

K34/82

404

1111 Ba bolaka mohu, ka taêlô ya-mago monna.
 Ba lebella monna, aowana, ba seke ba'mōna. Bjaale
 le le bōna ba ga makgalo wa gagwe, ba seke ba-
 ya go moêma matlhong, ke gore maemang. Ka go-
 bane, molaô ge ba kwana, e be ba swametše
 golla sellô ga Maema. Ka go setlé ga monna,
 le bōna ba fo dula, ba lebeletše fêla seme,
 setlago tihaga. Lekopo a laêla ba gabô, a boê-
 la gue.

1112 Mosadi yola wa mamoratwê, a tlhotlhetša,
 gore sepela, o gupa dikgomo tšw gago, ka bakala
 gore, o go tlhadilê. Monna a botša mmagwê, gore
 bjaale ka ge a tlogile, a ile gagabô, ba bile ba
 bolale ngwana weka. Ke ba nyaka dikgomo tšw
 ka. Dikgomo o ka seke wa dibōna, bjang, ka baka
 la gore ke wēna, o morakago. Dillê ke ngwana wa
 kgaitšedi yaka, a na molato.

1113 A re, go mmagwê, o tšite ka dikgomo mo, o kase-
 ke wa laola dilo tšw mo, dilola ke nna le wēna ga
 re kwana, ga re sakwane, nna nka fodira ka
 tšōna ka mokgwa o ke ratago. A setse, o ka fodira
 ka mokgwa o, o kgōnago mokone.

1114 Ditaba di tšwa di leka gae, pele gagore di'ê, kgorong. A tšama a botšha ba gabô, gore butlê ba mokwišê ditaba. Ka lona letšatši le we, a le bēile go, bare gotšoga ba ya mowe ba bitšiwago. Ba kgobekana ka moka ga bōna. Le tšatši letlhabile, bjaule, o ka re botša se we, o re bitšetšigo rōna

1115 Ke nnete, letlhabilê, goriale Mabêlê, athōma go bolabola. Le bitšha ke nna bukone, ka baka la moradi waka. O filo floga, o ile gagabô ka ntšê le polabolo, o ile, o dutšha gagabô. Taba ya bobedi le ngwana waka ohwile gōna. Bjaule ba noma motho gore atlê a ntšibisê lehu la moradi yo we, a fšodiyago ka kyōlê, a ~~ngwana~~ ngwana, a mmōna a babja. Nna ke ile ka gama go ya mowe. Ke ge mma ba e ya, ba yo boloka tlhōgō e we, ya ga Morema. Bjaule ke yōna taba e we ke le bitšetšigo yōna, gore le tlê la nkwišê yōna. Ka gobane ke gakane le mma fa, bare, gonna dikgomo nka seke ka dibōna, gollê ba gabô, a dina taba. Le baka, ore, ke nna yawe ke diyo morakago.

K34/82

1116 Pele ga go butšiša diputšišo, e ke re ka kgopela kgogo twadi a re botšhe. Lekopo, a re, nna gagona polabolo e nka e bolabolago. Taba kgolo ke bōna ngwana yo waka phōšō. Ka baka le gore, a molebele. Bjaale bukeng, sa bo mamanyadiwe bja gagwē, ga bona taba, ka gobane moradi ke ngwako. Taba ya go tloša moradi ho, ke bukeng sa bolwetši bja ngwana. A mmotšha gore ngwana o wa fiša, a seke a la fiša molwetši. Bjaale le kete la dibōna kae tša tšewe. A goma e gona go boloka ngwanawa gagwe, gwa ba gwa ya nna, matho wa moradi. Ke moka nna ke fe-ditšhe.

1117 Selete Morema, ditaba di akwala, bjaale ke nyaka go kwa monna, ka gobane, o kga tihatlo, a re botšhe ditaba ka molaō. Bjaale moradi o ile go tloga wa diru bjang, a kaka ka diru selo. A waka wa ya go monyakela, ee. O tribile bjang gore o koma gagabō, ke tribile ka matho wa gotla go bega lehu. Ka moragō ga mo o tribilē, a waka wa nyaka go treba nnete, ya moradi, a owa. Bjaale o wa bōna, o na le phōšō e kgolo, bukeng na go ngaletša go boloka moradi a gago. Mo we mmago rena, a bolabotšego ke nnete.

K34/82

1118 Bjaale banna bare, re a bōna ga botse gore, monna o na le phōšō. Bjaale phōšō e dira ke motho, setlhare le lefika, a dina phōšō. A re, tlogeleng phōšō ya gupwê, re rakišeng taba, e we a beluêlago ka yōna. Di a kwala, e be re a fudisa taba, ka gobane motho, a ka seke a fo go botša taba, wa fo dumêla. O dumela o bōne tsela ya yōna. Taba e, e buima, ka gori ale mowe, ga go yake gore batho ba e wêlêgō dimu pele ga gore ba e kgopolê.

1119. A re boneng tsela ya go thōma ditaba. Monna yo mongwê, are, ga gona re we, le tlogo se bōna, taba kgolo ke go romêla motho. Motho yo we, o tla le boêla le ditaba. Ke mosegare, ro hwetšana ba re kone mabjala. Banna ba kwana le polabōlō e we, ba dumêla. Bjaale seletê le mmagō monna, bu fo homola. Yo mongwê wa bōna, are, re dumêla, bjaale ba ga ba dumela, ba filo homola. Bjaale lena le reng, kgane a rekwalile. Makgabjê selete are le a kwala, empa ga ke bone gore, go ka dirêga. Na ke re, a e ka nōi, otlare go bōna ba su moiši matlhō, are, ke nyaka mosudi waka, ba tla fetola. Ge ba ile, ba gana naêgō-

na, le tla hwetšana tsela ya go roma sebaka. Ge
le ka roma sebaka, pele/gagore le kwê gore bô
na ba reng, ba ka letlêma ka ditaba. Ka gobane
a le tiebe gore ba lwa nabeng. Ke nnete, o swane-
tše go ya, o tla boya le ditaba ge nke taba
e gôna.

1120 Ba beyêla; mmeladi; gaga, o swanetše go ya
ka nôri. A re, ke a diha empa, a ke dikwe ga
botse. Nna nka seke ka kgôna go ya, motho a ba
nyakele, e se kgomo. Ge a boêla go dula gaga-
bô, go šupa gore, o wa tlhala. Lentšu ke kwile
la yola a gore, a go rumiwê sebaka. Zêla ge o ga-
na go ya ka nôri, gôna o ditsebe gore, o nyaka
ditaba. Zêla re a bôna, gore o tšhaba phôšô
ya gaga. A go dirêgê ka mokwa o we, wênamong
o bolatago, ka ôna.

1121 Thôgô ya taba, bjaule, re botše lentšu le
we, o tlogo botša morumina. Le rena re nyaka
gotloga re le kwile. Ke tla mmotša gore, a go
bitša moradi, a boê gae. A owa, re dikwile le
bôna ke batho, ba tšaba ba fetola, mowe ba fetol-
lago. Ba roma sebaka, sa ya, bôna ba šala ba

860

te
letš'e ge se boya.

K31/82

409.

1122 A ya, a fitlha, a hwetšana mokgekolo wa motse. A re, ba ile kae, ba mo, ba ile mabjale ng. Go lukile, ka morwana ke tlatla mo, e sale ka motswanyana. Go di yo ba le molato naa, ya ba molato, e kaba molato, Empa a se molato, ba ile ke tle ke bitša moradi wa bōna. A goma, a boēla, a hwetšana ba sale gōna. A ba botša gore, a ka hwetšana motho, ke tla tšogēla ka morwana. Ke nnete, e be letlhabilē, aowa, le rena, re sa tšama re kgopēla, re tlatla re di- kwa ka morwana.

1123 Moso ga ona lešedi, ke moka busele. Aowa, bjaale a wela tsela, a ya a fitlha e sale ka morwanyana. A ba hwetšana, gammōgō le yēna moradi. A iša madumma a boya. Bjaale, are, ke tlile mo ku baka la go rumiwa ke baga Morema. Bare, ba nyaka moradi wa bōna, gore a boē gae. Moradi wa gagwe šo, bjaale o reng a roma se baka, kgane ba lwelē, a ke tsebe, go bōnagala bjaale, o tšhubang gotla ku nōi.

860

K34/82

410.

1124 Ba botšua mosadi, gore, motho yo, o nyaka wê-
na, bure, boya gae. A re, a ê, a mmotšê, a ka
seke, a nthomêla rebaka, o ile a tla a mpitšua
neng ka gona. Ka utlê le gore go tlê yêna
ka noši, nka se ye. Le wêna o wa dikwa ka
noši, sepela o mmotšua, ka ôna mokywa o, o kwa-
go a bolabola. A goma, a ya a bolabola ma-
ntšua a we. Re bolabotšê, wa gona, bjalele owa
dikwa. A ba na maatšê nago, ba nyaka wêna
ka noši. O swanetšê gaya, o tla ya o boya le
mosadi wa gago.

1125 Le a bôna ba gešu, nna nka seke kuya
mosadi a ba retelle. Yêna o beileng tseleng, sewe,
a re go nna ke e. Ba nyaka go mpolaya. Ke bôna
gore, ~~ba~~ kuaone, ditaba tša ka di ê kgorong, ba
yo mpha dikgomo tša ka. Re a kwa ge ore di ê
kgorong, bjalele o fitšha wa bolabola le fe, ka go-
bane a gane gotla. O wa gona, nkabe atlê le
rebaka. Xêla ka gobane, a ganetšwe, ore, reno
theletšua wêna, mo o bolabolaga, go latile sepela
kgôrô e tlaya, ya golokolêla mosadi goba dikgomo. O
seke wa lebaka mantšua a rena.

1126 A iša taba ya gagwe ntoneng, kgorong ya ga Mašume. Ditaba di tsenae ka motsêta, a owa, a fitlha a mmegele ditaba tše we. Motho ge a bega ditaba o wa tlhuloša, gore, ba kwê ge e le taba. Ba kwa gore a se taba ke ditshêlê ba moraka. A bolabola, ka gore, mosadi o tlogile, o ile o dutšê ga gabô. Bjaale ka rona motho gore a yo mmitšê, ba ya ba moletala, ka gore, kee mo-ke yago, nka se mmonê ga mmôgô le elikomo. Bja-ale ke tlilo bega ditaba tše. Di a kwala, a ya a botšê ntona, dillô tša motho yo we. Sepela o mmošê, ka tsutšê la gore, a tlê le bagabô, ga mmôgô le sebaka.

1127 Ba rona pampanyane, ya ya go botšê ba ga Lakwenê, gore ba nyakêga ka kgorong ka molato wa bôna ga mmôgô le mosadi wa mamandi. A ya a ba ba-tšê. Ba thôma go makala gore, molato keng, a owa, re dikwile ngwana wa kgôši, re tlatla. Mokgônyana a tsama a botšê ba gabô, le bôna ba ga makgo-le wagwê, ba botšê ba gabô. Ka lona le tsatšê le la kgôši e ba beetšêgo lona, ba ya ba gatlhana kgorong.

Temana ya 2 ditaba di ile, di ha kgorong.

1128 Kgâô a ya loka, ke marum, ka gobane e rwele banna ba melomo ya dikwabêlô. Ke ba ji ba nama, wa latlhêla ditaba go bôna, go bjale ka ge o latlhetse le rapô, gawe ga dimpia. A ba dulêla maha, ba duletse se dulêla. Se ja nama a se mele dinaka. Mmudi wa lekgotlê, a êma, are ba bina tlou, bjale are theletsaneng. Gware tuu, go na letaba mo, ke ya Mabêlê le moradi wa gagwe. A re faneng ditsêbê gummô le melomo ya golamolangya batho ba. Mabêlê batho ba la šebus, lena le bitša ke mokgonyana wa lena. A bolabolê re di kwê, go riale ba ga makgoa wa gagwe.

1129 Mabêlê Morema, a êma, morena dikgôri. Ke ~~ya~~ yo we ke tšlego mokgorong, ka baka la moradi waka. O tšugile le bana baka, o ile o dutši gagabô, ka ntlê la phapanô yaka le yêna. Ge ke sa dutši ke maketše gore, molato e ka ba keng, ka bôna motho a etla, are, o rumile ke ba ga makgoa, bare, ngwana wa ka a sa phela. Nna a kaka ka ya polokang ya ngwana, go ile gwa ya mma. Ka moragô ga mo we, ka romêla motho gore a yo bitša

860

K34/82

L103

moradi bjaale, a ya a gana gotla, bare hee mo ke yago. Ke ge ke tloga keetla mo. Thōbā la dikgoši ke moka ke feditši.

1130 Lekopo, le a nhlwa ba bina tlou, nna a ka di ya tloga, ke tlušitše ke motlhakō. Ge ke la gile diš tša ka aji, le ka ngwakong waka a tle, ke nna kgaitšedi ya gagwe. Bjaale tšewe a dina taba, a ka tšōa ke tšona. Ke tlušitše ke baka la bolwetši bja ngwana, ka ya ka mmotšare, ngwana o wa fisa. A seke a tla le go mmōna, le go tšema a nyakêla ditlhare a seke a ya. Bolwetši bja tšwela pele, bošego ke lala ke dutši ka maragō, le mmatswala. Ge monna wa gago a saphela, dingaka a di dumele, ge moradi a lala. Bare banna balena, ba ka vetlêma, bare, ve lefa ditlhare tša go bolaya bōna. Bakeng sa sebaka, keile kure, a gotlê yēna ka noši, o utšhang ke moka ke feditše.

1131 Lekopo mmatswala wa moradi, nna ke nna moradi ba bina tlou, ke kgōnné fêla go nya dikgomo, ka mo tšeiša moradi yo. Bjaale a diya tloga ka phōšō, ke baka la bolwetši bja mabu a we a šetšego a ve tloge-

tše. Ka baka la gore, a be a satle le go bōna
molwetši, le ditlhare a ra monyakele. Ge ba tlile
go mmege lehu, ka mmotša gore a ē, a gana.
Ke ge go e ya nna, ke ba botša gore ba
boloké mahu, ba mmoloka ka tšéló yaka.
Bjale ba gabō ge ba kgobakane ka gae, ka se
se gae sa bōna. Ba ile ba mmotša gore yēna
ka noši o swanetše go ya, a seke a romela se-
baka, a gana, ke ge go rumiwa se baka. Yē-
na ka noši, o tla le botša se we, bailego bammo-
tša rōna.

1732 Mabidietše Bjale, ke ile ka rumiwa ke ba-
nna ba ba ga Morena. Ka ya, ka hwetsana go se
na le motho, ka goma. Ka moswana ka tsagela, ka
hwetsana ba le gōna. Ka fitlha ka ba botša ka
mohgwa, ba ile, ba nyaka mosadi, a boē gae. Bjale
batswadi ba mosadi bare, molato keng, a di go
romelago motho, yēna o tšhabang go tla ka noši.
Bjale ba mmotša gore, o se, ba gonyaka, yēna are,
sepela o mmotše a tlē ka noši, a seke a ntho-
mela sebaka. Ka ntlē le gore a tlē ka noši, nka
seke ka ya. Ke ge ke goma, ho ba botša mantšu
a we, ke moka ke mo ke hwilego, thōbela, a dula fase.

1133 Dipatlamilile ka dibete di mpeja tša mosate, di letetše ge di fošwa le rapō. Mmudi wa lekgotla, ditaba le dikwile, bjaale le ka dibolabola. A boêla a dula fase.

1134 Matsokotša Mongule, a êma, are, morena lekgotla. Ditaba re dikwile, bjaale vetla leka ka matla goba re ~~tlatlabotša~~, ba thumendi'ba tlabu ba thumella. Mosadi ona le phōšō ya go rwala ngwana wa ga Morema, a moiša gagabō. Nkabe a fo dula go fitlhelā ngwana a e hwa mo we bogadi. A bōnē ge a be a ka seke a mmoloka. Bjaale o filo tloga, kanti e le gare a bitše ba ga Morema, a ba botše bošadi bja ~~morena~~, o tlile o dutš' gagabō. Thobêla ba bina tlou.

1135 Tobola Masumu, ke êma fêla go kgabutla, monna ke sekgate ko-meng o wa tsēna. Ke tla butšiša mosadi, a monna yo, a, o^{wa} monyake, ke monna waka. Bjaale ge o tloga, o ile wa botša mang? Ke ile ka botša mmatswala, bjaale are keng, are, go lukile, sepela, motlhomong ngwana wa kgaitšebi ya

ka o tloya, a thusa go a lalisa molwetši. Lehono
o dirra keng, ge monna wa gago a go bitša wa ga-
na goya. Nke šu ke panē goya, ke gannē fēla
ka gore a nthomēla motho. Kave, yēna atlē ka
noši. Bjaale wēna monna, o sa manyaka, ke be
ke manyaka, bjaale ka go bane, o ile o dutši ga-
gabō, go ka one gore ba mpe tšaka.

1136 Maphepeng Lekweng, Are, o swanetše go boela
monneng wa gagwe. Ke ile ka gakantšha ke
lehu, ditaba nkabe ke thomilē go di bolabola
ka gae. Ka gopole gore, e tlare, ka moragō
ga sellō, re tla bōna ditaba. Lehono ka ma-
katiwa ke ge ke bitšwa ka hgorong, pele ga
gore, dibolabolē ka gae.

1137. Mmudi wa lekgatla, ditaba re a dikwa,
bjaale, monna yo, o bigile maaka. Ditaba ka
metlha dibolwabolwa ka gae, tša kgōna di etla
hgorong. Ke bolabola gore o bigile maaka, ka
baka le, mosadi ga gane, o re, o monna, bja-
ale, wēna go bōnagala gore, a o sa^{mo}nyaka,
o nyaka fēla dikgomo tša gago. Re a bōna gore
o na le phōō, bjaale re gakantšha ke gore wēna

o nyaka dikgomo. Aa, o sa tšitišē gore, o nyaka di-
kgomo, a dumêla, re goba sebaka sa gore, o tihalo-
šē gore o dinyaka la e le tšela. Motlhumong
o tla re thusa le re a rō gapa tša rena.

1138 Mabêlê, marena lekgotla, lebaka laha la
go nyaka dikgomo, le gore, o utlhadile. Ka goba-
ne o ile o dutšī ga gabô. Bolabola le baka
la gotlala, a e šu ra kwa. le baka le le-
ngwê ga le gōna, le tšeba la lewe lêla. Aowa
monna wa geš, a wa bolabola selô, nna e be
ke re kotse, ore, o tšeyane le yo mongwê, bja-
ale o bolabolago ka mokgwa o we, ga gona se-
lô, wêna, tloga le moradi wago.

1139 Ditaba a di ē selepeng, motšeta wa mo-
šate, a iša ditaba. Selepa le kgōši, ya re, monna
o bigile maaka, o na le molato, m motšeng a tswa-
lle kgōrō ka pudi tše thurō. fela e ke moradi o
be a re, a re sa monyaka, gōna nkabe e le
ditaba, goba a be a bolabola ka lehu langwa-
na wa gagwe. A boya, are, kgōši e re, o na le
molato, tswalla kgōrō ka pudi tše thurō.

1140 Molatō wa kgōrō, ge motho ba mmame molatō, ge a dumêla molatō go ba go gana molatō. O swanetše go ya thopeng, ba mmotšha gore a ê thopeng, mo we barego ke bo nyêla mpja. Ge a le mowe, a bitša go mongwe, wa le loko le šele, ke yēna yo we a swanetšego go bolabola mantšu, a botša lekgotla. A owa, a bitša ba gabō, a ya thopeng. Ba mmotšha gore, mo we kgōrō e bolabotšego ke nnete. Ba botša motho yola, ba diyogo mmotšha, gore sepela o ba botše ke e pōna molatō. Ewa ba bjaale, bjaale bure, mmotšhe ka tsatši la gore, a ditlišhe.

1141 Laya ngwale, o laê marebane. Ngwale ke mehuta ya basadi marebane ke ya banna. Ba botšha mosadi, bare, o swanetše go boêla bogadi, bitla la ngwanana le bogadi. Manna alela molatō o we, mosadi a boêla bogadi. Molatō wa fêla o etla mo we. Manna ga tlhale mosadi, wa tlhala, o wa lōba. O lōba dikgomo ga mmōgō le bana. Mogadikane a tlha tlolole yo mongwe pitša, yola o ka lapeng la gagwe yo la le yēna o bjaale. A po dula le ge a saratimi.

Tema ya 2 Kgôôje ya gapeletša gore ba boêlane.

1142 Ka metlha monna le mosadi ba fapana, bjaale, a raka mosadi, a tloga a ya a dula ga gabô. Mogongwê o moraka ka baka la boloi, goba ka me-kgwana e mengwe. Ge a kare, a morakile, a re, o nyaka dikgomo makgolo wa gagwe a ka seke a dumêla go mofa dikgomo ka baka la gore, o tla re, o di yo moraka. Kathekong ya bophoko, bja go lwesantšha bana ba mosadi. Monna o swaretše go hwetšana dikgomo tša gagwe.

Temana ya 1 Mpête Sekgobêla.

1143 Mpête ke monna Makwabola, mmagwe ke Nkô ngwana Bjang. O be a na le batwadi ba ba bedi mogolo ke Mpête moratho ke Tshilo. Bjaale mogolo a tšeya mosadi, bare ke Matiê ngwana Sekgoka. Papago Matiê bare ke Makhatune, mmagwe Mahlako. Bjaale batwadi ba tlhōpha dikgomo ba tšeiša mogolo. A o wae, mosadi yo we a ima a sale lapeng la mmagwe. A lifiša mosini ke moka, batgekolo ba bikiša mosadi a ya bogadi.

1144 Mosadi ke wa monna, e seng wa banna, a owa,
 ba ka bolayana. Mogolo a tloga a ya makgweng, morato
 a sala gae. A sala a lla moratho, a robala le
 mogatša mogolo. Ka tsatši le lengwe, mmago mosadi a
 dira bja, a tloga le Tshilo, ba ya go kgopela.
 Ba ile ba ba fa ngwakō, ba robala ka babedi ka
 ngwakong ka othi. Ka morwana ba tloga ba ba bo-
 laela kgogo. Ba ba fa ngwakō ka othi, batse-
 ba ga botse gore mosadi ke wa mogolo. A ba
 ka ba ganetšō morea wa bōna. Mogolo wa Maka-
tane ke Thibela. A o-manya batswadi ba mosadi, a-
 re, le dira phošō, le seke la dira ka mokgwa o we,
 le ge re tseba gore ke monna wa gagwē, ke wa
 gagwē fela ka molaō.

1145 Bjaale rena, ora gore re ka diyang, a se mo-
 lato wa rena, ke molato wa monna le mosadi. Ke mo-
 lato wa bōna ge badira ga gabō, e seng mo mo-
 tseng o. Ka morwana le tsa šita ke ditaba. Mo-
 sadi o dira botlhōtlōlō a le bogadi, ge le bōna
 ba dira botlhōla bja mohuta o, rakung ba tlogē
 le bošego. Moratho o robala le mogatša mogolo ge
 mogolo a hwile.

1146 Taba ke mori, ba dikwa, empa ba fo di dula ka maragô. Ga gona motso yo a ka bolabolago ka ntlê le mogatsagwe. Monya, a boya sekgoweng, a fitlha boëgo, bjaale ka ge e le molaš wa ba-kgale. Base, mma moja sa gagwe, o wa utama. A hwetsana moratso a le ka ngwaketeng wa gagwe. A napa utloga a ya a robala ka ngwaketeng o mongwe.

1147 Ka morwana, a tanga a bitša batswadi ba gagwe. Yola moratso, o tšhabile, a ya a roma seba ka sa go ya go morapella. Ge ba sa dutši, a ba botša ditaba, ba bōna motso a fitlha. A re, ge le mōna ke le bjaalē, a ke tšhošē, empa ke a tšhoša. Ke rumile ke ngwana wa tēna, ore, kōtle go morapella ga mogolo. O mohwetsana a le ka ngwaketeng wa gagwe.

1148 A owa, di a kwa, le nna o hwetsana ke a nêgela batswadi buka taba ya mohuta o we. Se-pela o mmotša a tlē ka mōna, ke ngwana wa mma a na molato, ke tlē ke bolabolē le yēna le mosadi yo. Sebaka, mogolo-golo yo mongwe ore, ba lui ga ba lebane, a owa, wēna sepele o motšē, nka seke ka dira selo.

1149. Sebaka sa re, go ya gona ke ya ya, bjaale a ke kgole gore o tla dumela. Wena o mmothe a seke a gana, o tlatla a dula kgole lenna. Ke nyaka go bolabola mantšu a ka a theletšitše ka tšu gagwe ditsêbê. A ya, a mmothe mantšu a we, a leka go gana, a re, beta pelo o ê, o seke wa gana lenna ke tla ya nago. A thukgoga a ya naê. Ba fitlha ba dula kgolenyana naê. Bjaale sa re, motho yo a wa lena šo, a re, ke lebugile kudu ge atlile. Ke gona re tla kwana-go dipolabolo.

1150 Dipolabolo tšu Mpete. Ke tla thoma gobolabola wa mma, o mpothe nnete. A ke re, o wa treba gore, ke go hwetšane ka ngwakhong waka, a dumela. A o tsebe gore ke ngwa šo wa-ka, ke a treba. Bjaale ge o tseba molato, e be e leng. Ke filo bitšu ke mosadi tšatši le le ngwê, ke nwele bjaale. Ge ke fitlhile ka mowe, ngwakhong wa gagwê, a kwaêla, a re, ke di ê, nna ka diya ka mogwa o we. Bjaale o wa manyaka, a o wa, e be ke utswa.

860

423.

K34/82

1151 A thōma go bolabodisa mosadi, bjaale bolabola a gago ma kutlō mosadi. Nna ga gona mantša a nka bolabolago, ka gobane ge e le molato ke o dirile. Hēla mowe, nka ganetsā, ke mowe, a bolabolago gore, ke diho mmitšā. Ga go bjaale, ke yēna a thomilega. Tsātsi le lengwē le le lengwē, ge ke e tšwa bjaleng, o fo tla a mpulēla. Go fitlhelā mo we ka tsātsi le lengwē, ka hwetsāna gore, o nnametše gōdimō ge ke phafoga, ka hwetsāna e le yēna. Ke moka o mponetše, ka se saganā. O ile wa botša mang, gore o wa go tswenya, a owa, bjaale o bolabola maaka. Go riale e le monna.

1152. Tšhile, nna ke a go ganetsā, ke gantsi o dula o nthakisa, nna ke tšhuba. Ka tsātsi le le ngwē re ile ra tloga, ra ya gageno, gona le bjala. Ra tšhwa re e nwa bjala, bjaale ka mabanyana, wa re ka seke ka tloga gona lephitšhō. Ra le bela phitšhō e, we, ka magō ga mo re nwele, wa nkalla le gogō. Ka gopole gore, o tlaya o robala mogongwe. Bjaale ka kwa, o tsōa ka thōma go makala. Ka moswana ba tloga ba re tšhabēla kgogo. Mogolo wa papago, a tloga a

o-manya batwadi ba gago. Aa ga go bjaale mosadi, phetolo ya seke gōna.

1153 A begêla batwadi ba gagwe, a re, ditaba ke tše we. Ba re, ka matlhō, e be re bōna, bjaale, ra leka go bolabola, ra seke ra kwêla ke motho. Bjaale ngwana wa mma, fete le mosadi wa gago, ka gobane e rutane. O wa kwa mosadi, bjaale ka ge o ratang le go moratho waka, go tloga le hono ke monna wago, nna ke tla nyaka waka. Mosadi a re, a ke tšhentšhiwi e se nna kgomo, nna monna waka ke wēna, ge e le molato ke a o bōna. Yo we moratho wa gago e be e naba bohodufêla.

1154. Batwadi bare, moswarêlê. A re, nka seke ka kgōna, ge a sa morate gōna, a boêlê gaga-bō, ba ga bō ba mphê dikgomo tšū ka. O kwile, a ka se tlogê a boeletšā. Mogama kgomo o wa goma, mogama motho ga gome. A re nna, ke se-ema sa ba galogolo. Se sengwê sere, mae mose a o le bale lehudu la ôna. Nka seke ka kgōna, a fete le monna wa gagwe.

1155 A ka a dumêla gore monna wa gagwe ebe
l'hilo. Bjaale monna are, tloga o boêlê gageno,
 una a ke sa go nyaka. Mpoetseng ka kgomo,
 o wa rakiwa, wêna no sepela, are, nka seke
 ka ya, ka ntlê le gore le mpoetsê ka kgomo. A
 mhomolêla. A tšama a butšhâ ba bangwê, ba
 mmotšâ gore, ke yêna a tlhahago, fêla le ge
 a sa nyake go go boetšâ ka kgomo, nka be
 a no bôna yo mangwê, a go išê. A roma mo-
 tho gore, sepela, o botšê monna waka, gore a
 mphê motho yo a tla nlišago ga ge'u. Sa ya,
 sa mmotšâ, are, napa o thušê wêna, una monotla
 o we a ke sa o nyaka. O ba botšê ke nyaka dikgo-
 mo tšaka.

1156 A laka dilo tša gagwe, a twara tsela, mo-
 iši, a šaka mošiwana moragô. Batswadi ba bôna
 moredi wa bôna a litlha le dithotwana tša
 gagwe. Moiši are, kô ramile, ke sekgabêla are,
 ngwana wa lena šo we, yêna a sa monyaka, o
 nyaka dikgomo tša gagwe. Molato keng, are,
 o rōbala le moratho wa gagwe, bjaale, o ile ba
 tšeyane, moradi o wa gana, ke ge are, moišê, o
 ba botšê ngwana wa bôna šo we, ba mphê dikgo-

mo tša ka. Re dikwile, le moka sa gona.

1157 Makutane a ša a bitša ba gabō, gove batlê ba mokwišê taba e we. Ba kgobakana ka lona le tšetsi le e a ilego a ba botša lona. A êma, are, le bitša ke nna Banareng, ke le bitšetša ngwana yo. O rakile ke monna, ore a sa morata, o nyaka dikgomo tša gagwe. A tla a nni a owa, o tlišitše ke sebaka. Bjale molato keng, ore, bare, molato wa gagwe o rôbala le moratho. Bjale, ba moraka ka ôna makgwa o we. A re, o itše ba tšeyane wa mosadi, a gona.

1158 A bolabolê ka nni, re kwe. Nna gagona taba e nka le botšego. Polabolô ke e ne we, ya gona le rôbala le moratho wa gagwe. Ke nne te, o re hwetšane, re le bu babedi, ka ngwakang. Motlha a boyago makgaweng, ka gobane o ile a tšena bošego. Bjale ka morwana wa ntše, are, ka gobane le nyakane, napang le tšeanê. Nna ka gona, ke ge are, ke tlogê le mphê dikgomo. Kare, a ntlišê ka kgomo, a gona. Ke ge kere, a mphê motho wa go ntliša. Ke tlišitše ke Dimpampa Magomane kemoka

860

K34/82

427

1159. Tena sehgotha, seema seve, dinamane go raga-
na: tša teng e thii. Methe ka moka e a gilwê ka
mokgwa owe, bjaale, motlo a ke a rakiwa. Bjaale
ka ge a di yo moraka ga gona taba, a dulê.
Se rō se ba ba mongwai. Re tla kwa yēna ka
mokgwa o, a nyakago dikgomo ka ôna. Kamoka
ga bōna ba kwana mowe tabeng e we.

1160. Thobêla, are, le a kwa, ngwana yo kengwana
waka. Mogolo wa gagwe Thutlaganya, bjaale kage
le tseba ditaba tša gagwe. Ga le ditsebe ka bo
tlalo, nna ke a ditseba bjaale kage ke dula
nabō. Ke tla dira sapišō ka taba ya mogolwan-
e. Mowe kgwatla ya tšogō e gatilego, le kwa-
tla ya koto e tla gata gōna.

1161. A tšwêla pele le go bolabola, are, e fêla
ke madinabe a go ngwana wa mma. Ba bangwê
ba ja dikgomo tša baredi ba bōna, wēna o ka
seke wa ja. Bjaale yo we mogolwane, o ile a ima
a sa le mo lapeng, le golōšwa a se šu, a lošwa. Moimi-
ki yo we e lego Nkgwidi Moei, are, taa ya balaya
e kalaêla go ja. Ra re a nyale, yaba dikgomo
a natišō, fêla a leka ka maatla go tšama a

kolota go bagabō, a šetše a re file dikgomo tšōtsha-
no. Moredi wa rena a tšinya, a lla moratho Masome.
O ile ge a e tla, a huetšana ba robetše ka babedi-
ga na mo. Manna a napa, a ngala, are, e fêla
mohgōnyana wa lena ke yo na we. Moratho a gō-
gêlu maoto nthago. Bjalele yo le yēna, o e tšitše mo-
gotšō wa gagwe. Taba e we ke marumu, a re mofe
ng dikgomo tša gagwe. Moresi o ile a re dinyake, a
homola, gotēra, bjalele yo o wa dinyaka.

1162 Bare go yēna, o wa kwala. Manna o re-
re moratho wa gagwe, ka ngwakong wa gagwe, a
mo swara mo. Mogolo le moratho ge ba sa kwane,
ba fapana ka baka la basadi, a ba ke ba raka
mosadi bare, ba nyaka dikgomo. Taba kgelo e e ti-
bjago, mongwê o wa tloga a duta go wa gagwe
mmoto. Re ka seke ra kgōna go mofa dikgomo
ka gobane ke yēna a tšalaga.

1163 Ditaba re dihwile, ga gona mogo ngwe, mo-
we re ka gobolabolage. Le bogang fêla ga a raka
a bolaya ngwana wa rena. Go šetše go bolabotšwê
gare sešō, se baba mongwai. Re tla na kwa kayē-
na, mo we, a ribitšaga. Kemoka ba laêla ba palaka-

na. Ge aile a iala, a romela se baka, o mmotš'e
gore dikgomo, o ka seke wa dibōna, ka baka la gore
o di yo raka ka noši.

1164 A roma sebaka, are, sepela o ba botš'e, bampe-
ite kae. Sa ya, sa bola mantšu a we, karabō, sepela
o mmotš'e, dikgomo a ka seke a dibōna. Ka baka
la gore ke yēna, a di yo makago. A boetša mantšu
moragō, A goma are, sepela, o ba botš'e, ba seke ba
makala ge ba bitš'wa kgorong. Sebaka a selape go
sepela, a boēla a ya a mmotš'a, gore, ore, la seke
la makala ge le bitš'a ke ba kgōrō. Bare, sepela go
lukile a ē, a boetša mantšu moragō.

Temana ya 22 ba Kapane, ditaba di ya kgorong
1165 Mpēte a iša ditaba mošate, kgorong ya ga Mehla-
be. Kgōrō ka lebaka le we, ebe ele Sekwai. Ma-
tlhako ke nguana wa gagwe, a tswetš'e ke Mokgatli
moradi wa Sekwai. Bjaale Matsi'e ore, makgolo, yēna
ore ~~motlogolo~~ motlogolo. Bjaale, a fitlha a bega
ditaba tš'e we, ba di amogēla. Ba mmotš'a le-
tšatši la gotla ka lona. Ba roma pampanyane go
tibiša ba ga Sekgoka gore ka tšatši la gore le anyakaga
ka kgorong.

K34/82

1166 Ka lona le tsatši le we, la gobeiwa ke kgōš, ba ya ba gatlhana mōate. Lekgotla la budiwa, ke motsēta wa mōate. A re, a re theletsaneng lekgotla, gware tuu. Bjaale le tsatši le tihabile, re ka kwa ditaba, bare, morena. Sekgōbela motho yola ša, morena. Sekgoka a o bitši ke rena, o bitša ke monna ya, morena. Bjaale wēna mamondi, o ka ēma wa bolabola, ka mo o llogo ka gōna.

1167 Mpēte, a ēma, morena lekgotla, le nnete, o bitša ke nna, ka baka lapela ēlō yaka. Ke tsere mosadi ga Sekgoka. Katloga kaya mahgoweng, bjaale, o šetše, a rōbala le moratho waka. Tsatši le we ke boyago ka lona, ke ba hwetšane ka ngwakhong waka bošego. Bjaale wa monna atšwa a tšhaba. Nna ka napa ka rōbala ka thuding ga ngwakhō. Ka morwana ga ke tšoga ke ba sekiša, yola o ka yola phōšō, yola le wēna bjaale. Phōšō e we ke ya, yo a thomilego pele. Bjaale taba ya gonkwisa 'botlhoko, ka kwa moratho waka, are, baile ba ya ga mahgolo ka ba bedi. Ba ba fa ngwakhō ba rōbala ka 'ba bedi, ka morwana ba tšoga ba ba bolaele kgogo. Bjaale kare, go ngwanešu, leta le

860

K34/82

431.

moradi, le yêna ka mmotšā gore, monna wa go ke yono,
 nna ke tla loša waka. O ile, a gana are, monna
 waka ke wêna. Ka mmotšā gore, gôna ge o sanya-
 ke go tšeyana naê, bokaone ke ge o ka boêla
 ga geno, nna, ba mphê dikgomo tšaka. Ke ge ke
 moraka, A re, ke mmušê ka kgomo, ka gana, ka
 gobane, nka seke kare ke nyaka dikgomo ka ba
 ke sa ba fa kgomo. Ke kgopisitšê ke gore batla ba
 ba lla magogô, ke bôna gore ba ga makgolo a ba
 nthate, ba rata moratho waka. Thobêla dikgoši; a
 dula fase.

1168 E ke re kwê a gago mantšu moradi. A thôma
 go tšwa tša ka ganong gagwe. Ke nnete a ile, are
 twara. Bjaale taba kgolo ke be ke fore re a u-
 twana, kgantše o tšeng. Mo we, ke ganago ke
 mo a go, a napê a nšeyu, gôna, a ke kwane
 nagô, monna waka ke yêna. Ke di yo dira molato-
 fêla. Bjaale kare go yêna, ge ore, ke tlogê, ke
 boêlê batwading, whisê ka kgomo, a gana, kare gô-
 na ke tla fa dula. Ka reba ke nanyana, yare,
 ge motho a go raka, o wa motlogêla, ke ge ke roma mo-
 tho, gore a mphê, motho yo, a tlišago. Nna kere ke
 monna waka ke di yo mosinyetšâ, ke moka ke fe-

ditšê.

1169 Tshile, bolabola a gago mantšu. A êma, morena lekgotla. Ke nnete mogolo, utswere ke na le moradi wa gagwe ka ngwakhong. Ka noma motho wa go rapêla, bjale a fetola sebaka gore, ke ye ka bolabodisana naê, ka leka go gana, ka ba kuya. Bjale ka ge ke treba gore ke na le molato, a kaka ka bolabola, ke êle ka e tumêla molat fêla. Ke ile ka bolabodisa ke lentšu la moradi la gore, nna ke nna ke nomonamêlago, ge a phafoga a nnetšana gore ke nna. A owa, se yêna a go no moitšô, a ya a mpha. Ke ge ke tlhalosa le mantšu a, ra ya gagabô, a rôbala le nna ka ngwakhong ka othii. Kgogo baile ba re bolaela. ke moka dikgosi.

1170 Motswadi wa moradi, a bolabole, ka go bane ditaba ditla di êma ka wêna. Lakatane, a ke trebe selo ka taba e we. Zêla kowa gae ga ka, ba ile batla, ba ba rôbala gôna. Ka ba bôna ka moswana gore ba robetše ka ngwakhong ka othii. Ka se di šale nthagô. Kgogo ke ile ka boaya ke e kwa dipapalase. Bjale ke gana go ba fa dikgomo, ka go bane ke yêna, a diyo

morakago. Morena lekgotla.

1171 Ditaba tša ga fêlwa lekgotla. lekgotla la-re, ditaba e be dikwala, bjaale go na le le pheko ka gare. Monna yo mongwê le yo mongwê o na le mosadi, bjaale bakeng, sa ba-ratho, re ka seke, ra bolabola gore yo mongwê le yo mongwê, Bowa, hêla ba bangwê ba nabo baratho, bjaale moratho waka, ka mohwetšana, a na le mosadi waka, ke sephiri sa rena. Gore a rekwanne, ba tla fo bôna yo mongwê, a e tšwa motseng, a bôna wa gagwe, mato, a dula.

1172 Ka tsela e ngwê, ba tla no fêla ba bôna re lwa. Bjaale ge re sekisana, re bolabola fêla godimong, hita, ka taba, e sa bolabolwe. Bjaale le pheko la go pheka ditaba, ke batwadi ba mosadi. A ba na molao, wa gore ba fo lebella, moratho, a rêbela le mogatša mogolo wa gagwe ka ngwakong, ka othii, nka be, a ba rakê. Bjaale ka go riale mowe, o wa kwala, ga are, a fete le mosadi, go seng bjaale ba mafê dikgomo.

1173. O dirile marumu, bakeng sa go alla, moratho magogō. Ditaba a diē selepeng, tša išua. Bjale kgoši ya leka gobeya le pēhō, la gore, a ba lifišē bedi ga bōna, mahgo- lo wa gagwe le moratho wa gagwe. A tlo- gē le mosadi wa gagwe, ka gore, ore, wa morata. Mo-iši wa ditaba e-re, o wa gana, ore, a sa monyaka a fete le moratho wa gagwe. Sepela o moratšō ka mahgwa o we. Ge a ka gana, o gapola gore dikgomo, o tla di bōna kae, ka gobane ga tšee ke yo mongwē.

1174. A boēla, thobēla lekgotla, morena, le theletšeng. Kgoši e-re, batswadi ba mosadi ba swanetše go ntšha kgafa malato. Moratho a lefe malato. Ge inke Mpēte o na le lentšu a ka bolobola.

1175 Mpēte, e ka tuba e ke se pitsā, nna mantšū a ka ke bolabotšē, kere, a ke sa monyaka. Moleaō mogatšā moratho waka ke ngwetši waka, bjale waka ke mmagō moratho. Diaila, kgorong ya gešū, gore ge moratho waka, ge a huile ko sēgēla mosadi wa gagwe. Ke moratho a ka

860

K34/82

435

šégêlago waka mosudi. Bjaale ba ga mahgoloba
bigile ke mang gore ke hwile. Ge mosudi a ga-
na go tšeyana le morathu waka, o we, a se mola-
to waka, una ke nyaka dikgomo tšaka ga ma-
kgolo.

1176 Monna yo mongwê wa kgôrô, a êma are,
molato re o'a tšhotšhe, ka tšholo ya lekgotla ya bô-
na motswadi molato, a gore a fê šekgôbêla di-
kgomo tša gagwe. Bjaale selêpê sereng sa serê-
mê mowe batlhudi ba bonego phôšô. Monna
o wa kwala, ke molatô wa mo nageng e, re sa
tšebeng ditšhabeng tše dingwê. Mosadi wa mora-
thu waka uka seke ka rōbala naê. Mahgolo
a ka ~~gare~~ a bōna, mosadi waka a etla le mora-
thu, a ba fa ngwakô.

1177 Lekgotla la re, ge kgōi a bōna gore a
re sepele molaong, a re botšhe. Sepela o botšhe
kgōi gore, lekgotla le re, šekgoka a fê šekgôbê
la dikgomo. Ka baka la gore morediê, o ga-
na go tšeyana le morathu. Mantšu a boela.
Awa, mowe ka tšholo e emego gōna go bjaale.
A boela, a ya, a botšhe lekgotla gore, a mofê dikgo-

mo tša gagwe. A owa, bjaale ke ditaba. Sepitša a se nyakege.

1178 Sekgoka a bitša ba gabō ba ya bonyēla mpja. Thobēla are, ke bolabotšē ke sa le kowa gae, kare, a re mofeng dikgomo. A owa, e be re sa tseba gore, ba kile batla ba rōbala ka ngwakhong ka o thii. Nna ke tšhabile go bolabola, ke ile ka bapiša ka ya mogolwane. ~~Thēla~~ ka gopola gore motlhomong le tla kwa. Ke ile ka tšoga ke ōmana kudu, kare, le tla tlēma ke ditaba, bjaale leho a le dibone. Le ge re na gana, ra fetēla pele, tšo no re tswara. Ke molato, gori ale e le papago igwana. Go bolabola ke go sinya se baka, ba bitša mo ~~re~~ ya mangwē. Ge a tšile ba mmošā gore se-pela ~~re~~ botšē re e pōna molato.

1179 Sebaka sa ya sa bola gore, bare, ba e pōna molato. Mofutlha sa ntsweng are, setšwe se motomē, di a kwa, thobēla. Ditaba e šu di fēle, ka baka la gore, ditlhatse tšē we tša go bōna thoto ya sekgōbēla ge a nyala ga ba gōna. Ba gome ba tlē nabō ka tšatši la gore. A ya a ba botšā, bare, thōbēla. Ke moka le-kgotla la palakana.

K34/82

Temana ya ~~26~~ ditaba tša letšela ba nyadi.

1180. Dikgomo a di a mōgele ke motswadi fēla, a swa ba bitšana kamoka ba lelolo ga mmōgō le dikgadi le malome wa mosadi. Ba tšilo phōphēla dikgomo tša ngwana wa bōna. Le motihang a tšhalago go bjaale, ba swanetše go kgobakana. Le bōna ba tswadi ba morogana ba bjaale. Ba tšama ba bo tšana, gore ka tšatši la gore, go mongwē le go mongwē, a tšebe gore re tla ba re le kgorang. Ka lona letšatši le wa, ba ya ba ga tihana mōate.

1181 Ge ba fitlhile ba kamoka ga bōna, ba tšhakane. Bjaale ba thōma ditaba ba butšisa mokgōna gore, o ile wa nyala ka bokae. A bolabola gore ke nyetše ka kgomo tše di phethaga menwana mmedi, dinago le dipudi tše nne, le kobō ya mma mosadi le (patši) tšaso ya papagwē. Mašelang ke di ponto tše tšhakano le lesame le setšhakano. Ke moka ke yōna thoto yaka. Bjaale lena ba gōgadi, go bjaale, éé, go bjaale. Bjaale di a kwala, sepelang, ka tšatši la gore le boé le dilotšewe.

1182 Ka lona le tsatši le we, ba fitlha, ba gapa dikgomo, ga mmôgô le dipudi. Ba lefa molato wa lêla. Mpête a ntšha kgomo le pudi tše pedi a tswalla kgôrô. Molato wa lêla o etla mo we. Molaudisi wa ditaba ke Dimpampa Magoma-ne. O tswaletše mo nagereng e, empa batwadi ba gagwe, ba lalletše mo. Mphathô wa gagwe le hetuba bontši Matuba.

Temana ya 30 Maatlai a kgôrô, a go ganetša ba
fapane, gore ba kwamê gape

1183 Monna a ka tsêya basadi, bjale mo gare ga basadi gona le wa pele, wa bobedi le wa boraro. Le ge a ka tsêya gofeta basadi ba burarô, ba naya ka go latelana ga bôna. Moradi wa pele ke ~~mmogo~~^{bôna}, ke yêna yo mogolo. Yo we a ka tloga a mofeta, ke wa malame wa gago. Yêna o tla ba feta kamoka, a latêla ke yola, ya goba ~~e~~ le yo mogolo, bala ba latêlana ka go bikiwa ga bôna. Kamoka ga bôna, batla tšhaba yola mogolo, ka gobane ke mma bôna. Le ge ba tseba gore ke mogadikane, ka gobane molaô wa bôna, bare, mogadikane a ga dikele yo mongwê dithaka.

K34/82

1184 Dithaka, ke dithorō tša marōtshe, bjaale ba digadika ba dira morōgō ka tšona. Ke mokgwa o we, barego, mogadikane a gadikele yo mongwê mogadikane dithaka. Ge monna lerato le ka gola kudu go gola wa pele. Bjaale gware legotšê, are, ge a le naê, a mmotša gore wêna, aka laola basadi ba, ka mokgwa o, o ka kgōnago. Ka go bane ke wêna, mmagō bōna. Taolo ya gagwe e tla fitiša, a nyukia go bōna gore, o be a bolabola, a tišitšê. Gore, o thišitšê, o swanetšê go e mēlla. Mowe, o tla napa a tuka mollō, a ba tšupa, gore, monna ke wa gagwê, bōna a ba na selō.

1185 Bjaale ka mokgalabê yo Seberēletšê Rakgwale. O be ana le basadi ba burarō, wa pele ke Mokgadi ngwana Mailula, wa bobedi ke Mamasumu la dikwērō ke Molakašane, wa borarō ke Magašane ngwana Maseokoma. Bjaale ka moka ga bōna, e noba basadi fêla. Mowe gare ga bōna wa mammatwê, e be e le wa pele, yo we Mokgadi.

1186 O ile a dula le yêna, le baka le letelele, ka moragô ke ge a beka Mamaramu. A mmeke-
la ka lapeng la mosadi wa pele. Dihgomo tša go
motšeya ele dihgomo tše le bêrêkô. O ile a
khutša go šila gwa šila yo we, mowa yo we, aowa
mo we ke molaš. Ka gobane wa bekêla, ngwetši
ka lapeng la mogadikane, ngwetši o swanetše go
faga buušwa, a ~~bolêla~~ ~~manna~~ le mogadikane.
Le baka le tloba la fitlha, la gore, ba motlha-
tleêlê tša gagwe.

1187 Thalošô ya leina la Molakašane, bakeng
sa Mamaramu. Ka moragô ga mo ba motlhatle-
etše tša gagwe dipitšâ. Go tla ka goja go bore
kudu. Bjale yola mogolo o le metše, ka gofô bôna
a ifa ka ntlê le go kwa gošila. A botšâ mowa
gore bjale, re gotšê, re swanetše goja mogopo
ka othii. A dumêla, are, o wa kwala mogatšaka
ke yo monyana o sepela kudu, a ka re khumiša.

1188 O dira maanô, o kwa gore modirô wa go-
šila o bo ima. Ge a tsotšê buušwa bja mowa,
o fêla a mmitšâ, are, tliša buušwa bjaka, ke
maka, a taboga a iša. O swanetše go tloba le

860

K34 / 82

441.

Lele ya mabekholo ya A diva bjaale, na tuêlô
ya mabekholo.

1189 Ka moragô a beka Magañane, a mmekele gôna
lapeng la yola mogolo. Dikgomo tša go motšeya, ke tša
go tšwa moredi wa mosadi yo mogolo. A peya kamo
we lapeng le we. Ge a tšeiwa ba kolabotšê gore ke
mosadi wa Sebešelele. Ka moragô ga mo we, ba mo a
peela tša gagwe dipitša. Ke gore go motlhatleela.
Ge motho ba ile ba motlhatleela dipitša kemoka go
bedile, a ka se sa motlhatleela. Hêla ga e se mo-
gadikane, e le mmatswala wa gagwê, o fo
tšwêla pele le go motlhatleela. Monna le yêna ga
sa tšwa go beka ngwetšê, o swanetšê go mo-
fokutša.

1190 ^{Ph}ôkatšô ya go mofokutša, ke go rôbala
ka ngwahong wa gagwe. A fêla a botša ba
la bagolo, a re, bjaale ka ge ele moeng mo mo-
tseng, ke sa mofokutša. Ka moragô ga kgwe-
di, a ka kgôna, a bala matsšatšê a go se-
pela le mengwahô ya gagwe. A ka a diva
bjaale, o ile go mmekele, a fo rôbala ka ngwa-
hong wa mosadi yo mogolo. Bo makgatšê ba

860

K34/82

442.

ba ba tloga. Ngwetši a tšhaba le bōtō. A go-
ma a boya a rwele mapoto a phufutša. Mo-
nna a nwa, a goma a boēla go rōbala kangwa-
kong ga yola mogolo.

1191 A thōma go kuma le Molakušane, bjaule
a mmutšiša gore molato keng. O rang. Ke ra-
gore e sale ke bikiwa ~~muna~~ go we ba mpeke-
tšego yēna a ke mmonone. Molaō wa mo, o boima,
o laula ke moradi. E tla re motlhang a mmutšago
gore, a tlē ka ngwakhong wa gago, o tla mmōna
a etla. Le nna go ile gwa foba ka ōna motšwa
o. Le dijō ke tsola dija ga na ka koma lapeng
la moradi ya mogolo. Wena no homola, o tla di bōna
ka nōi.

1192 A be ya mantšu a we ka pelong ya gagwe.
Yēna a napa, are, motlhang a lokolwago gore a
tlē ka ngwakhong waka, nka seke ka mofa malaō.
Ka moragō ga lebaka, o bōna a etla kangwa-
kong wa gagwe. A seke a galōša mothothomēlō
bolwetši ke go tsetlella. A pola dikobō a rōbala.
Ka moragō are, go yēna, sekologēla ka mono, a
gana. O gana ka lefe le baka, ka baka la gore

ia ke go tsebe gore o mang. A, o tsebe gore ke
nna manna wa gago. O buile neng makgaweng, o
kile wa mpōna ke ya makgaweng neng. Ke ra gore
a ke morwa, ge ke sa bone manna yo we bamphe-
tšogo, nna ke gopola gore, o ile makgaweng. Le bjā-
ale tšwa otlogē, waku o saile sekgaweng, o tla
na boya a tla, a nkwetšana ke moletetše.

1193 A bōna gore go botabola naē, ka bothakgaga
go mothušē selo. A thōma go katana naē, katano ewe,
a se ya ntwa, a o wa, ke ya go nyaka malaō. Ge
are ga a rate, ka nnete, o ka seke wa dirā
selo. Ka morago a kua gore o lapile, a se, ke go
kule, ēma ko rota, ke tlatla ke go fa. A mole-
tšā, a tšwa. Ke moka a napa a ile, a šala a du-
tši ka ~~makgaweng~~ molitile a seke a bōna a boya.
A rōbala, a kata ke borōkō, ge a phafoga a
hwetšana gore bosele.

*1194 Ka morwana, ge a tšoga malaong, a hwetšā-
na, a šala. O be a ile kae, nkešū kaya felō. Ke
ra gore ke robetše ka ngwakong ke nnoš, yo we
o tlogago wa rōbala naē, o be a ile kae. O mphe-
tola bjang ga o riale, ke gofetola ga botse.

860

K34 | 82

444

a kwata a tia, ba napa ba thōma go katana, ba e la mola ba sa e tloke. Manna ke monna le ga e be e le mokgalabjê. Moradi a kwa gore di a buba, a tšhabêla gagabō.

1195 Pelo ya se šale ya mme ya, a mōala nthagō. Papago moradi yo we ke Temêka Maseêkōma. Motho wa lwa naê, a ~~thabêla~~, wa seke wa mōala nthagō. Ka gobane wa mōala nthagō, o tla re tologa ga go bolaya, molato o tla o tla mang. Yêna, a ka a gopola gore ge ke mōala nthagō, ke phōšō. A ya a fitlha gagabo moradi. A mohwetšana a dutši lapeng la magwê. A ka dula fase, a fo êma ka masto, are go yêna, êma re è kagae, a fo dula.

1196 A thōma go mogōga, bjale papagō moradi are, a ke molaō o fe, o we, e rego ge o lwele le yêna wa šala o rakša. Phetolo, wêna o lîê ditšomo ke ya mmētša ka buka la gore ke moradi wakā. A thōma go mogōga, papago, a kwa botlhoko, a tsêna ka ngwakong, a tsêya le para la gagwê, a lwa le mokgōnyana.

860

K34/82

445-

1197 Nôga ya e latelwe moteteng wa yôna, O ile go bitša mosadi, a sa gopole gore batwadi ba tla molweša. Ba motia tše nkega ga se ga fêla, a tihaba, a boêla gae. Kganthe ka gae, o ile go tšeya ditlhabani tša gagwe. Ba ile ba sa duti ba bôna, a boya, a swere le ruma le magagane. Le bôna ba thôma go botša mang wa motse, gore makgole tihalefa. O ile ge a lebella, mathekô, a bôna mokgônyana, a e tšwa a swere digale. A hitima a tsêna ka ngwakong, a tšeya makonkwane wa gagwe le kôtsê. Gwa tsêna nwa ya bo magagane, ba rêmama ka bôna. Mokgônyana o ile a rêmama ke makgolo wa gagwe le geta, yêna a morêma letšôgô. Bjaale basadi ba motse ba rwala mese, ya go tiya mokgônyana, a bôna, gore ba ka mmolaya a tihaba.

Tšwana ya le Mokgônyana a iša ditaba kgorong.

1198 Ge a fitlha ka gae, ba bôna a boya le madi. Molato keng, ke teile ke ba ga makgolo ge ke se, ke bitša mosadi. Ke ile ka gobotša, gore ditlhabane, o iša kaya, ka tšôna, ba yo go thika ba gogobotša, wa seke wakwa. O wa bôna le hono keng tsutše. Go riale e le mosadi yo mogolo. †

ymelêla. Go bônagala gore, a ba nyake gore wêna
o be, menna wa mopedi wa bôna. Bokaone ke gore
ba gofê dikgomo tša go.

1199 Ka ntšê le gobitša banna ba gabô go ba botša taba
e we, goba le go romêla sebaka, a iša ditaba kgora-
ng ya ga Mohlabe. Ditaba tša gagwe tša ya tša
a mogêlwa. Ba mofa le tsatsi le a swametšego go
tla ka lona. Ba roma rumpanyane, gore, sepela, o
botšê ba ga Masečkôma, ka tsatsi la gore ba nyakêga
ka mano kgorong, ka ditaba tša bôna le mokgônyana
wa bôna. A ya a bolabola mantšu a we, a rumilwe-
go ka ôna. Le bôna ba tsama ba botša ba gabô.

1200 Ka letšatši le we kgôro e le beilego, ba
litlha lekgotla le lona la kgobakana. Letšatši
le tihabile, bjaale ba butšiša ba melato, gore naa
Rakgwale le tihakane ka moka, a dumêla, Mase-
čkôma le gatlhane, a dumêla. Bjaale le-gotla
batho šeba ba Lapane. Bjaale le kgopêlwa di-
tiébê tša go theletša phapanô ya bôna le melomo
ya go balamolanya. Rakgwale motho yola o ma-
nyakogo šo, Masečkôma o bitša ke mokgônyana wago.

1201 Sebešeletšhe Rakgale, a tšema, thōbēla lekgotla, ba-
 re, moena. Ke tšile mo ka boaka la goboluiwa gaka,
 ke bolaya ke baga makgelo. Molato ke o, ke biki-
 le mosadi, bjaale mosadi go we, ke tšhita re lebane,
 ke letswelē la kgaitšedi. Ka nyaka go tsebe, gore mo-
 lato keng, o sa nyake go nhalaka, are, go nna wa
 gagwe o saile makgobeng. Bjaale ka morago, a
 tšwa ka ngwakong, ka bala ke robetše ke lennoši.
 Ge ke tsoga ka hwetšwana gore, o wa šila, ka mmu-
 tšiša gore nna, o letše a, are, ke robetše gana mo.
 Ke ra gore ke robetše ke noši ka ngwakong, are, ka
 metlha, o robala le nang. Bjaale ka tšala ke pelo
 ka motiya. Ke ge a tšhōbēla gagabō, ka molatēla,
 ka fitlha ka morwara ka letšōgō, ke re, kore gae, a
 gane. Papagē a tsena ka ngwakong a tšeya lepara,
 a tla a motiya ka lōna, nna ka lwa nne. Bjaale ka bōna
 basadi ba swala mese, ka tšhōba. Ka ya karmala tšea
 ka ditlhabani, a tla a lwa. Moena lekgotla, ke tšile ka
 rāna sellō se we.

1202 Temēka Masešōkōma, thōbēla lekgotla, go bjaale
 ka ge mokgōnyana a šetše, a bolabotše. Go nore esale
 ka morwanyana ka bōna, ngwana a e tšwa a lla.
 Bjaale pele ga gore re mmutšišē gore molato keng

ke ge ke bōna mahōnyana a kitha. Ka gopole
gore otlatla a bolabola taba. A seke a bolabola selō,
le gōna a seke a dula fase, le gore dumediša a
seke a re dumediša. Polabolō ya gagwê, are, go
moradi êma, o e riê, bjaale a fodula. Ke ge a
morwara ka letsōgō, a mogōga. Ka bōna gore nyatšō
ya mahuta o, a se yōna. Ke ge ke tsēna kangwaka-
ng, ke tsēya lepara ke motiya. Ka gopole gore e tšhabe-
tšō ruri. Ka moragō, ke ge a boya le ditlhabani; re
tla re gobatsana ka nna mahgwa o. Kantlê lego-
kwa molato wa bōna, le hono ke mahala ga ke
bitšwa mo kgorong, kantlê le polabudisano kagae.

1203 Polabolō ya Nagasane, nna ke ile ka gana go mo-
alla, ka baka la gore, e sale ke bekiwa, yowe ele-
go mōna waka a ke motsebe. Nêla ge bantšō
ba ile mōna waka ke yēna mahgalabjē yo. A kaka
ka gana, ke ile ka dumêla. Bjaale e sale ke be-
kiwa, bo mahgatlê ba bile ba tloga, le mōna yowewa
ka le go mmōna, e šu baka ba mmōna. Kaba ka
tšhaba le bōtō, ka boya ke rwele phafana yabja-
la, a tla a nwa, a boêla morading wa gagwe.
Ka moragō ga lebaka le letelele, ke gōna, ke bōna,
a e tla, are, o nyaka malaš. Nna ke ile ka gana

K34/82

Ka bōna gore o wa ntwenya, ka tšima ka ngwakong
ka rōbala thuding. Ka morwano, ge a tšoga a
hwetsana ele gore ke a šila. Kemoka a thōma go
ntiya. Ke ge ke phonyakga ke tšhabêla gagein. Ka
moragô, a fitlha, are, e tšê gae, ka fadula, bjale
a ntwana ka letsôgô, a nkgôga. Ke ge papa a elwa
naê. Monna nka seke ka moalla, go apeya gōna
ke tla fa apeya.

1204 Aa go sana le yo mongwê yowe a ka bolabolago,
mmago mosadi are, nna ke filo bōna, ka mokgwa owe
papago mosadi a bonego. Mmaga mosadi yola mogolo
are, a owa, dipolabolo a ke na tšô, ka gobane modirō
wa monna le mosadi ge ba le ka ngwakong, o ka
seke wa o tseba. Mo we ke ilego ka bōna, ke
ge boela. Monna oile, a butšira moapei, gore,
o be o ile kae, are, ke be ke le gōna. Are, ke
ra gore ke robetšê ke nōši, ka ngwakong. Bjale
are, ge a mofetola, are, yo o rōbalago naê
ka metlha o ile kae. Ka moragô ga mowe ke ge
ba thōma go lwa. Bjale a tšhaba, le yēna a mo-
šala nthagô. Ka moragô a baya, a tšeya ditlhubani,
ka leka go moganetša, a seke a nkwa.

1205 Ditaba ke tšewe lekgotla. Ditaba di a kwala
bjaale ke phiyô tša tšhō tlou. Mogologolo yo mangwê
ore, phiyô tša tlou, a dipatagane. Go bolwabolwa ka
molegwa o we, ka baka la gore, gona le madi, ke
taba ya bobedi, ya pele ke kganô ya mosadi, ge a
ganêla manna malaš. Bjaale ka goriale mowe
nkabe go rakišwê, taba ka ethii.

1206 Ba butšiša mamundi, gore bolabola mong
taba kgolo, e we o belaêlago ka yōna. Goba obe-
laêla bakeng sa goteiwa ke ba ga mahgolowa
gago, goba ke baka la go gana ga mosadi, ge
a gana go go alla.

1207 Pelaêlô yaka e kgolo, ke belaêla ka baka
la kganô ya malaš. Bjaale a goma a ya ba-
tswašing, ba êma naê, ka goriale mowe ke go-
re, le ratô ga le gōna, go kaone gore bamphê
dikgomo tšaka.

1208 Bjaale le ya dihwala lekgotla, pelaêlô ya
mamundi, ore, mosadi ga morate, ka goriale, o
nyaka dikgomo tša gagwe. Bjaale le kalamola-
nya taba e we. A boêla a dula fase.

1209 Lekgotla la re, Rakgwale o dirile phōšō, motho a tšhaba, a re mošile nthagō. Motho ga a patlilwē o tšhabela ba ngweng, bjale o tla bōna, a motliša. Ba tihokile matla, nkabe ba go bolaila, a re toebe gore, o be o tla bega mang. Taba ya bobedi, o tlele kgorong, le se šu la bolabola ka gae. Mabapi le go hwetšana dikgomo, ga go kwale, ka gobane, o tla apeya. Bjale wēna mosadi, o seke wa ganēla monna yo malaō.

1210 Lena batwadi, le botšē moredi wa lena, gore a seke a ganēla mokgalabjē yo malaō. Mosadi a na malaō wa godiša monna, ke monna yo we a dišago mosadi. Ka baka la gore o tšwile dikgomo tša go motšeyu. Zēla re a bōna gore ~~monna~~ o na le phōšō, ka baka la gore a ka a thōma a fora forantšhetša mosadi. Motho ge a tšere mosadi yo moswa, o wathōma wa motšwa bodutu, yare, kowa a tswaetsē, wa kgōna, o matlogēla. Bjale ka goxiale mo we kgōrō e go bōna phōšō Rakgwale. Ditaba a diē selepeng.

1211 Ba isa ditaba sefeng, selêpê sa rêma ka
gore, o swanetšê go apêla monna yo we, go
seng bjaale gôna batwadi ba tla tlhōpa digo-
mo ba dila Rahgwale. Bakeng sa malaō, o tla
botsa batwadi ba mosadi ka gae. Dika go-
ma tša boya, ge nhe, dibašitilê. Ge e le maba-
pi le madi, a ba ya bolabola ka gae pele, le
tšona ba tla na goma ba boya ga ditaba di ba
gukantšha. - Sepela o botšê Rahgwale gore a
ntšhê dipudi tšê pedi, a tsuallê kgōrō. Dita-
ba ditswa di le ka gae. Ke gore le ya thōma
la dibolabola ka gae, bjaale kgōrō, e tlilo bōna
manganga a yo we, ba ilego ba mmōna phōsō.

1212 Ba boetsa mantšu go Rahgwale. Bakga-
labjê, ~~o~~ tswenya. Ge a ka tebella banna ba
lekgotla, a hwetšana gore, ba ka fase gagagwê
ka bonyana. A kwišiši, o re, bana ba ba nyatsa.
Mowe ke kgopolo ya bana baswa, ka go bōna me-
kgwa ya bōna. Ka gobane mowe, ba bolabotsêgo
ba nyaka fêla ge le ka fo dumêla. A gana
are, kere, ke nyaka dikgomo tšaka. O ile a
rōba fêla ke lentšu la morena, are, dikgomo o ka seke
wa dibōna, ka gobane, a gotlhale. - Kgoši le ge

K34/82

e le yo manyana, fêla a bolabola ka lentšû la gagwê
motho a swanetše go mpkwa. Go bjaale, o ile a
mmolabolêla ka lentšû, a dumêla. A ntšha dipu-
di tše pedi molato wa fêla.

1213 Ba goma ba boêla gae, ga mmôgô le mosadi
yola. Boêgo bjo we, a ya ka ngwakong, a owa, a mo-
alla. Go tloga ka lina tšatši le we, a se-a nyaka
go theletsû yola mogolo. Ga are, o wa bolabola, a
mmotšû gore le tšena, o mosadi, a tlile mo, ka dikgo-
mo. Motse ke waka, ke nyaka go sepela ka
gare ga ôna, ka makgwa, o keratago. A leka
bjaale ka pele, a seke a tšusa selo. Bjaale
a tšena tseleng ya banna ba bangwe. Ka moragô
kwanô ya ba gôna motseng. Ke nnete, tša êta ke
namagô go ya lweng ke ga tšona.

Temana ya tšhalo e buka moferefare.

1214 Tšhalo e tšôa moferefare, matšatšing a boleho-
no. Kgale e be e le tabanyana e nyana. Ka gobane
a tšhala, monna o be a e ya, a tšeya mammu-
wi wa gagwe. Goba o wa rata goba ga rate, e
be go foswana, ka gobane, kgôro e tla mogapele-
tša, a ba a ya. Bjaale matšatšing a bolehona

ga go bjaale, ka baka la molaō wa makgōwa, barego, motho ga gapeletšwe, o ya mowe, pelo ya gaguwē e ratago, Bjaale ka gore ake mo we, ke gore go baka mpherepere.

1215 Mammuni, o tšena ke mokgōnyana, ka baka, la gore, a baka dikgomo tša go lefela mokgōnyana. Ge moredi wa bōna, a ka tihala bogadi, bjaale ba bogadi ba nyaka dikgomo, dikgomo tša tihaka, ba yo tšeya mammuni wa dikgomo tša bōna. Ge a hwana naē, gōna, le kgorony a dibe tšaya. O fofitlha, are, ēma, o e riē, kemoka a ēma. Mo we o bōnago diya kgorony, ke gore, o wa tloga a ba a gana. A naya a mmitša a le nnoši, aewa, ke ge ba kgobakane ka segae, sa bōna, ba bola-bola ditaba tšewe. Ge ba na le dikgomo gōna, ba mofa tšōna, mammuni a šala, a ba apela.

1216 Bjaale ka Mabore ngwana Morei, o ile a tšeya ke baka Maleta. Dikgomo tša go manyala, papagwē, a ya a tšeya moradi, ka tšōna. Papagō ~~Maka~~ Mabore ke (Abinēē) Morarane. A tšeya Mathasolelē ngwana Makōkōpō, ke yēna mogadibō wa Mabore.

1217 O ile a dula bogadi, go fitlhela, a e bule bana ba ba bedi. Monna a thoma go kgêtha motlabo. A leka go lwantsha monna, gore taba e, o e dirago, a ke nyake, a beke a thuša selo. A bona gore, go tlhwa ke balabola di a tswenya, a napa, a tloga le monna yo mongwe wa Motswetla. O tihadišê bogadi ka baka la lehufa.

1218 A le dume le tšwa ntšung. Wa bona ngwana, a na le mokgwa, wa nyakisisa taba gabotse, mabapi le mokgwa, ba tla go botša gore wa gabô, o kile a diru. ~~Q~~ be, mosadi e le yêna, a se in, a tšeya wa bobedi. Bjale lehufa le a diru gore, a tihale, bare, homola, ke dilô tšamma gwê. Monna o ile, a kgêtha motlhogadi waga Makôhōpô bare, ke Bagakilê, monna wa gwê Matêkê, a huilê. A ne kella bošego kowa, ba robešê, a tšhuba ntlo, e ba robešego ka gore ga yôna. A lefa molato a sa o tlhoke, le hono ngwana o di tšere tswalong. O tšhabile go tšhuba ntlo, la gagwê lehufa, le dirile gore, a tihadišê monna.

1219. Maletso a topa lepara, a ya ga mahgolo wa gagwe. A fitlha, a ba botša gore, mosadi otlugile. Nêla, ona le letswetla le le bêtêkago ka dikwateng. Mahgolo wa gagwe, a topa la gagwe epara, are, e riê re mmona. Ba nêla trela a ya ba mohwetšana. Ba bolabola naê, gore maletso keng, are, a ke sa menyaka, lena sepelang le mo-fê dikgomo tša gwe. Papagwe, are, botša monna wa gago yo we, nna ke sa motsebege, a ntšhê dikgomo a lê Maletso. A re, ga go kgathalege, goba, a nâ dikgomo, nna ke moretšhê. A napa a gona, ba boêla gae, ba le nôi.

1220 Maletso, a boêla gae, a bitša ba gabô, gore, ba tlê, a ba botšhê taba e. A o nna, ba tla ka lona le tsatši le we, a ba butšitšego. Ko wa a bôna gore, ba kgobakane ka moka, are, go bôna, le bitša ke nna. Ke le bitša ka taba ya mosadi, o tlugile, o tseyane le letswetla. Ke ile, kanya ke nôi, ka mohwetšana mowe. Bjale ka bolabola naê, a napa a nkgêla matlhare. Ke ge ke ya ga batwadi, ke ba botša, ke moka, kanya le mahgolo. Ke gôna a ya a garola matlwane, ke ge re boya. Ke yôna taba e we, ke le bitšitšago yôna.

1221 Ditaba di a kwala, bjaale ga go sana tselu e le ka mokgônago. Taba kgob re swanetše go romêla sebaka go batswadi, ba e fê dikgomo tša rena. Ga gona tetô e ngwê, e we, re ka e letago, ka gobane go leta, ke ge a tšere ke motho wa mo, le gona go letiwa e sa le kgarebe. Gwa letelwa, le ntšu la gore, e kgopolele. Di a kwala, ga gobe bjaale go romêlwe sebaka. Ba romêla sebaka sa ya ga Morei, gore, sepela, o ba botše re nyaka dikgomo tša rena.

1222 Sa ya, sa fitlha, save, ke rumile ke ba ga Maleto, bare, ba nyaka dikgomo tša bōna. Bare, o wa kwala, bjaale ka ge le nna ke ile ka ya naê, ngwana a ya, a nkgamêla matlhong ake. Bjaale taba kgolo, ke sa botša ba gešu, le ga ke tšeba ga botše gore, ngwana o ntšetše molato. Ka baka la gore, dikgomo ke llê, ke feditšê. A owa, ke dikumile, a goma a boêla nthagô. A fitlha a ba botša mantšu a we, a ga Morei. Bjaale bare, di a kwala sepela, o dulê. Re tla go botša gerebōna modigaga.

1223 Ba dula ba letetše, ba ga makgolo wa
bōna, motlhang ba tla ba a rabago. Tebellō
ya bōna ya se thušē selo, empa ba gabō bō-
na, o ile a ba bitša, a ba botša. Bjuele ba
mmotšū gore ke molato. Ka baka la go
tlihōka selo, a diēga go ba botša. Ka goba-
ne, wa kwa o botša motho, o tshepile se
we, o tlatlago, o ~~mafatsana~~.

1224 Maletō a fela pelo, ka morago ga leba-
ka la beke tše tharō, a romela sebaka. A re,
sepela o botšē ba ga makgolo, ba mpeile kwa
Ke bolaya ke tla, a ke ne moapedi. Sa
ya sa bolabola mantšū a we. Ba mofetola
ka gore, o wa kwala, bjuele le nna a kadu-
la. Ke tsamisa ke tiya dikōta, a ke bone
selo.

1225 Ya ba dikgomo tšū go phêtha menwana
mmedi, digōna ka šakeng. O ita go ka ba
ga Maletō, ka baka la gore, o ya, a e tla le
makgōnyana ya morwa, gore a nyale, bjuele a ny-
le. Sepela, o bu botšē, ke tlē, ka tsutši la gore

860

K34/82

469

gammôgô le ditlhatse, retlê re kwê mothêkô wa bôna, gore re llê thoto e kae. A goma a ya a ba botša mantšu a ne.

1226 A tšema a tšibisa ba gabô, gore ka tša-tši la gore, re swanetše go tihakana ga boma-kgolo. Ba itše retlê, re nyaka go tseba, mothêkô wa rena. Le yêna a tšema a botša ba gabô. Yo mongwê le yo mongwê a re, go tsoga a tlê, a seke a leta mmitšô.

1227 Letšutši la fitlha, yo mongwê le yo mongwê, a re go tsoga a baka ga Morei, ba leloko la ga Morei. Ba la, bare, tihakana šono a ena leeto, leeto le ne le sekgo bakô. Ba dira gore bakgobakane kgorong ya Maletso pele. E re ge ba e ya ga Morei, e be ba ka moka. Ba seke ba sepela malôka. A owa, ba ile ba dira bjale, bakgobakana, mo we kgorong ya Maletso, ba letelana gona, go fitlhelâ ba bôna gore, ba ka moka. Maletso ge a bôna gore ba gatlhane, a re, bjale taba e ke le bitšetšago yôna, yo bolwabolwa motseng wa bomakgola. Golukilê, a rieng, ba e mella ba swara tsela.

860

K34/82

460

1228 Ba ile ge 'ba litlha/ ba huetšana ba ga Morei ba ba letetšē. Ba litlha/ ba dula fase, maduma a ya. Ka moragō ga maduma, Maletō, ara sebaka gore, sepele, o ba botšō re tlile. A iša mantšu a we, bjaale re tla tlōma, goriale Morei. Ke tlišē, ke tswanēlō, ngwana o re fapantšē, bjaale, ke butšitšē sebaka sa lena gore, a tlē a le botšē gore letlē. Bjaale ke ra gore le re botšē tho- ta ya lena, e we le tlišitšego mo. Goriale e le Morei.

1,229 Dikgomo le a ditseba, ke lesome le kgomo ka e thii. Bare, tšē we re a ditseba. Dikgomo ke dilō tšē dikgolo, dilō tšē dingwē go tla bolabola sebaka. Bjaale sebaka sa ga Maletō, thōma, se batša sebaka sa ga Morei. Ke ile ka tliša ponto ya go tšibisa batwadi bakeng sa goratana ga ngwana wa lena le wa ga Maletō. Sela sa dumēla. Ka goma ka tliša malapi a moradi, a we tšhaletse ya ona ba gore ke ponto le lesome, sa dumēla. Ke moka ke mowe nna ke tsebago. Bakeng sa dilwanyanatsa ge ba nyala, ditla bolabola ke bōna ba nyadi.

1,230 Monyadi e be e le Makgwatheng Sebutana, Bja-
 ale ka ge le tseba melaš, ya go nyala. Ka gobame
 kantiš le go phetha melawana e we dikgomo, a di
 a mogelwe. Melaš wa matlhōmō ke maduma, re ile ra
 dumediša ka pudi ya phōkō, di a kwala. Ka mo-
 swana ra ntšha ponto ya melomo ya batswadi, di a
 kwala. Bjaale ~~ke ge re tsena monyalong wa lesame~~
 la dikgomo di naga lekgomo, di a kwala. Melawana
 ya ka moragō ga go nyala: Kgati ya dikgomo le fa-
 korong, la gana ra goma ra ntšha le lengwe, ya ba
setlhama, di a kwala. Mo'haka lechakorong, di a kwala.
Selēpē sa matlhaku setlhama, di a kwala. Tshoko
 ya motšoka, ka gare le chakorong, di a kwala. Rabu-
la difate ka lesame, di a kwala. Go buta kgirō le go
tswalla ka moka le ponto. Ke moka gwa fēla
go e tla mowe.

1,231 Makgwatheng a tšwēla pele le go bolabola
 tša ka moragō ga mo di'wana 'ka moka tša monyale
 difedilē. Pudi ya dithaka, a e badiwi mo, e tšwa e le
 kowa monyalong, bjaale ba gadikēla bakgōnyana
 dithaka (morōgō) pudi e we, e na le melawana ge
e lewa. Dikgarebe di ile tša ja nama ka le chakorong,
 sela se baka sa re, mowe, a ke tsene, ke dilō tša

K31/82

lena tša ka ngwakhong. Ke nnete a ka a e bōna, ka
gobane ba fo fa dikgarebê kantlê le sebaka.
A re leteng, go riale maletō. Sebaka lefakorong
la bakgekolo la gohokona marapō, di a kwala.
Rantšha gapê le fakorong la godikula mênō, di a
kwala. Bjaale ke moka, ga dikgarebe ke šeleng
ya godikula mênō.

1232 Ba badi a ba re botšie gore di lo tšie we
ka moka ke bokae. Maletō are, a ke letšene ga-
nong, go lebetšwe ya mabotšō, e we e lego sethaa-
no sa mašeleng, bare, di a kwala. Bjaale ba badi bare
thoto ya Maletō ke lesome le dikgomo, di nago le kgomo le
pudi ka ethii. Mašeleng ke pontotšie tharō, le
lesome le mašeleng a matlhama. Ge go tlhaka^{na} le ya
go tšibisa batwadi le ya dikobō tša mosadi kamoka
ke^{di} pontotšie ditšhelêlago le mašeleng a matlhama.

1233 Thoto e we, ke e ntšii, bjaale ana sebo, o na le
dikgomo tšie diphephago menwana mmedi. A ntšha di-
kgomo tšie we, are, ke modidi le seke la nkêla kgolê,
ke sa tšama ke tiya dikwata. Go sinsegilê gago
sa na tlhamphō, bare, re di nyaka ka pela, beke
ya sekê, ya fêla. Ya fêla, re tlatla ka boima,

K34/82

go swana le wena kowa, o re phophela, wa goba
o fore nyang le mphê.

1934 Ba gapa dikgomo ba tloga natšô, lešaka la
šala le ômilê. Ba mmotšâ gore o tsebe gore, o šale-
tšê ke dikgomo^{tšê} tharo le diponto tšê ditshelêlago le ma-
seleng a matlhacano. A ka a gana o ile a dumêla
Molato o wa baba, a lala a kwatamilê ka matolo,
bjare gosa, a baka mowe, moredi wa gagwê a le-
go gôna. A fitlha a botašâ monna yo we, gore ba
ntlemile, o swanetšê go ntokolla ma, molatong o.
A re, a ke na selo, a tlhakana tihogê are, go more-
diê, a reê gae, ka gobane monna a na selo. A gana,
are, a na taba, le ge a rena selo, le waka, lena ntšha-
ng dikgomo tšê gagwe le mofê.

1935 Monna ga tsebe selo, o sepela le tšofing, mmagô
motlhadi, o fêla a e ya, a gatlhana le morediê, le
monna yo we wa motswetla. A mmotšâ gore, o seke
wa mofa le ge o na le selo. Yêna o swanetšê go
gapa dikgomo ga Makôkôropô, a lefê molato
o we. Taba e, ba e bolabola ba le ka sephiring,
mo we, monna a se be go gôna, o lwa le hufa la gore
mogadi-kame, o tla tloga, a šala le monna bale ba

ba bedi.

1,236 Beke e la ya fêla a se šu, a bônê selo. Motlhadiwa a romêla se baka, sepela, o ba botšê, ke lebeletšê ke tennwê, dilo tšela tšaka di kae. A ya, a ba botša mantšu a we, bjaale are, nke-šu ke bônê selo. A goma, a ya a ba botša gore, bare, e šu ba bônê selo. Sepela o ba botša, ba seke ba makala, ge ba bitša ke ba kgôrô, A ya a ba botša, bare, o wa kwala, ka gobane a re bone selo. A boetša mantšu a we ga motlhadiwa.

Temana ya b.b. ditaba tša išua kgorong.

1,237 A iša ditaba kgorong, kantlê le manganga, ka baka la modiêga fêla. O dirêla gore kgôrô e na le maatla, e tla motlêma gore, a phakišê, a mofê thoto ya gagwe. A fitlha a ditsenya kgorong ya ga Mohlabe, a owa, ba a mógêla ditaba tša gagwe. Ba mmotša gore, o e o botšê ba geno, ka tšatši la gore, otlê le ba geno. Ba roma motho gore a ya botša ba ga Morei. A ya a ba botša.

1,238 Ka tšiti le we kgorong, e ilego ya ba botša gore batlê, bare go tšaga ba baka kgorong. Ba fitlha ba katelana gōna, bakgōnyana ga mmōgō le bagōgadi (ba ga makgolo). Le bōna ba lekgotla ba fitlha. Mmudi wa lekgotla are, basele ba bina tlou bjaale dubang ga botse. Lekgotla la duba ka kgakala, ba melato ba dula ka tlase. Pele ga gore lekgotla le budiwê, are, le ka moka lena ba ga Maletso, ba dumêla, le naa ba ga Morei le kōna ba dumêla. Ba bula ditaba, motlhadiwa, batha bula šeba, are, morena, wēna Morei o bitša ke Maletso, are, morena. Lekgotla le bulê ditsêbê le theletšê, gore letlê le kgōnê go la molanya batho ba.

1,239. Maletso a éma, morena ba bina tlou, bare thōbêla. Ke tlile mo kgorong, fêla ka modiega-wa ga Morei. Ke be ke tšero mosadi, bjaale, o ntihadile. Bjaale ra bolabola ditaba ka gae, ditaba, a raka ra fapana, dilê ka moka tšewe ba llego, ba ile ba dumêla. Ba ile ba ntšha dikgomo tša go phetha menwana mmedi. Molato wa bōna gwa šala dikgomo tše tharo di nago le diponto tše

tshelêlago le mašelang a sethucano le pudi. Baile ba dumêla mowe, molatong o we. Bjaale ke lebaka lele telele, ke lebeletše gore, ke tla bōna, ba mpha, a ke di bone, ke ge ketla mokgorong. Thōbêla lekgotla, kemoka a dula fase.

1240 Morei, ke nnete go bjaale, oile a tšeya morei waka. Bjaale ngwana o mphapantšhe le baga Maletso a tšhala, ke likile kudu, goe monna yo we a motlhadišitšhe go, a nyalê, ke fê Maletso diô tša gagwe. Bjaale monna yo we, ore, a na šelo. Molato ke a o tseba, le ge a etla kgorong, a ka a uti, oile a mpotšha bjaale ka tšhōka sa go motšibêla. Thōbêla lekgotla, ge a tšale a dula fase.

1241 Ditaba di lukile, ga go bōnale phapanô ya bōna, bjaale e be re ka seka, mola e be gōna le phapanô. Ke tša na tšewe lekgotla, motlhomang gona le mowe, go ka 'o'wa'odiwaga. Le kgotla la re, ga go gōna, ta'oa 'golo, a go nyakiwa motlhadiš' ga mmôgô le motlhadi 'oa tlê mo. Ba diiša kgošing, le yōna ya go bolabola ka mokgwa o we. Sepelang, letla boya ka tšatši la gore, go sa yo bitšwa monna yo we. Bupalakana

K34/82

1,2+2 Ge ba tloga mowe, kgprong, mungo mosadi a tše-
ya, ya gagwe tšela. Kgantše yo ya ga morediš, go ba
seba gore, ba tlilo le tlēma ba kgōrō. Motswetla a
napa a tšhaba le mosadi gammōgō le bana. Apha-
kioš a goma morebi, a boya ka gae. Monna yē-
na ga tšebe sešo. Ka moswana kgōrō ya ntšha
masogana ka mabedi, gore ba ya bitša monna yo
we ga mmōgō le motlhaši gore, ba tlē nabō. Ba
ya ba hwetšana gore ga ba gōna. Ba ile ka eba
ile gae, neng, mabana. Molato keng, a owa, gotlile
makgolo wa gagwe, a mmotšha gore ba kgōrō batli-
lo gotlēma. Ke ge a tšhaba.

1,2+3 Ba goma, ba ya ba botša kgōrō, gore batšha-
bile, fēla bare, ba sešile ke mmago mosadi. Di-
akwata bana baka, sepehang lo dula, re tla di bōna
ka tšatši lela, re ilego ba boē ka lena.

1,2+4 Byōna bošego bjo we, mosadi a botša monna
gore, molato o ke o mogolo. Bjaale o ya goreng, are,
ke be kere go bjaag, ge o kaya go kōlōta dikgo-
mo ga makgolo wa gago. Ke a dikwa, fēla ke
nyaka gore, kgōrō e sware motswetla yo, a le fē
molato o. Motswetla a na sešo, bjaale kage e le

matšatši o fêla e e ya, a sa gofe selo.

1,245 Letšatši la go boêla kgonang la fitiha, bare, go tsoya ba baka moate. A owa, ba ya ba fitiha, gammôgô le bakgônyana. Lekgotla le lona la goma la kgo-bakana. Ba ba butšiša gore, le ga tlhane ka moka, ba dumêla. Ba bega kgôzi, gore ba ga tlhane, ya-re, butšišang ba rumiwa gore, batho ba la ba kae.

1246 Bjaale, pele ga gore re bolabolê, re nyaka go kwa ba rumiwa gore batho bala bakae. Ka go-bane le a tšêba gore ditaba di ile tša êma ka bôna. Le ka re botša. Yo mongwe wa ba rumi-wa, a êma. Morena lekgotla, rena re ile ra fitiha, bjaale ra hwetšana ba re gôna. Ga re butšiša go-re ba ile kae, bare, ba ile tšwetla, neng, bare, maba-na, ka lefe le baka. Bare, go ile gwa tla makgolo wa bôna, a ba sêba gore, ba tšhabê ba kgôzi ba tlilo ba tlêma, kē ge ba napa ba tšhaba. Thô-bêla. Yola a goba a rumiwe naê, le yêna a diva botlhatse. A re, mantšu a we a boletšego gonoba bjaale. Ke ge re goma re tla re botša kgôzi. Thobêla lekgotla.

1,217 Ditaba ke tš'e we, Moei, a-re, di a kwala, fêla nna a ke trebe taba e we. Taba e, e kaba nnete, ka gobanetšatši le la ke tlogago mo, a kaka ka sepele le moradi tsela ka ethii. O ile a tš'eya ya gagwê, tsela, bjale a boja gae, kowa letšatši le dike-tše. Bjona bošego bō we, ke ge a mpotša gore, ke swanetše gore ko a dima dikgomo ga Makohōrōpō. Nna kare, yēna motswetla ya we, o swanetše go tleniwa. Bjale a mpotša gore, a na selo, kganthe, o bolabola ka mokgwa o we, o setše, a tšoba seba. Thōbēla lekgotla, ge a riale a dula fuse.

1,218 Ditaba ke tš'e we moradi, go riale e le mmudi wa lekgotla. Go ya gōna ke ile kaya, empa a ka ka ba botša gore ba tšhabê. Ke ile ka bolabola fêla gore, le trebe ditaba di ka kgorong. Ka go riale mo we, o swanetše gore, o tš'e, o nyalê, ba ga Maleto bare tlenilê. O be, o rumilê ke mang, a owa, bjale ke nnete, o ba butšitšê gore ba tšhabê. Ka gobane mola wa seke wa ya, nkabe ba rumiwa ba ba hwetšane, go riale ke mmudi wa lekgotla.

K34/82

1,249 Ditaba ke tše we lekgotla, go riale ke mmudi wa lekgotla. Lekgotla la-re, go bônagala gore, ba thibela Motswetla yo we ge are, o nyaka gonyala. Ka go riale mowe, Morei a ntšhê dikgomo a fê motlhadiwa. Ba iša ditaba go morena, kgosi e be e le Sekwai. A re, moradi o dirile phošô, bjaale kgati ya gagwe, mofeng mmela ka seroto, a šilê. Manna mofeng letšêpê a kgolê kgôrô. Ba ga Maletso ba boêlê gae, ba tla kua rena.

1,250 A boêla are, kgosi, ere, moradi bakeng sa phošô ya gagwe, o swanetše go fiwa mmela ka seroto. Manna a fiwa letšêpê a kgolê kgôrô. Ba dira bjaale ka tulo ya kgosi. Ke gona batle milwê. Pepere Morei ke mogolo wa Morarene a ntšha pudi ya go ba tlemolla mowe ditšhiping.

1,251 Ka moragô ga tlemollô e we, bjaale kgosi ya re, Ka tsatši la gore, le tlišê thoto ya batho ba we ba ga Maletso. Manna le moradi ba tloga ba ya gae. Bjaale ba filwê le tsatši, a ba tsebe gore ba tla di bôna kae.

1252 A gapola kgopolo e la ya masadi, ya gore a ê, ga mahgolo wa gagwe go kôlôta dikgomo. Ge mokgonyana a swere ke molato, o ya ya ga mahgolo wa gagwe go kôlôta dikgomo. Ke moka ba mofa, gore a ya kga molato, bôna ke ngwana wa bôna, o tla sala a ba nyakela. Go a dire ga ge monna a kwana le moredi wa bôna, ge a sa kwane naê gona, a owa, ba ka seke ba mofa. A rona sebaa sa go mokôlôtêla dikgomo, bjaale, mahgolo wa gagwe, are, di a kwala, fêla se pela, o mmotse ke sa botša ba geu.

1,253 A bitša ba gabô, pele ga gore ba tlê moredi wa bôna, a ya, are, la seke la mofa, ka gobane ba ka nna matšala. A goma a boela moragô. Ba we ba lelolo la ga Mahakôropô, ba kgoba-ka-na mowe lapeng la Mamabon Mamaby ke motlhôlo-gadi, monna wa gagwe, ebe e le seritê. A re, le bitša ke nna, ke bôna Mapholo, a fitlha mo. O re, o rumilê ke ba ga Moei, bare batle-milê ke ba ga Maletô. Moredi wa bôna o ba tlhadilê. Bjaale ka go riale mo we, bare, ba kgopêla dikgomo. Ke moka, ke le bitšetsa tabaewe

1,254 Ka moragô ga mo a ba a negetš'e taba e we. Bare, o wa kwala, le ngwana wa gago, o ka fo mothuš'a. A setse motlhamong re bolabola ka phōšō, o sa kwane le yo we mkgōnyana wa gago. Bjale, e be re ka kwa wēn' gore, o reng, ka baka la molato o we, wa mkgōnyana. A re, ditaba e be di kwala, bjale lehono, di nkgakantš'ha, ka gore, moredi waka ga tsebe. Manna o fo bolabola le mosadi wa gagwe. Le yēna moredi waka o bile a tla mo, are, le seke la dumela, la dumela le nna ke tlatloga. Gōna ditaba di ka seke tš'a di rēga, a go rumiš'e, motho wa go babotš'a gore dikgomo ga digōna.

1,255 Aowa, ga go rumiš'i motho, tswanélō ke go fela sebuka sela sa sōna. Ka gobane, a saka sa ketola ke motho, bjale ka ge keile kare, ke sa tsibis'a batwadi ba mosadi. Aowa a, di a kwala, a gobe bjale. Be romangwana gore a yo bitš'a Maphela, a ya a mmitš'a, a tla naē. A hwetš'ana gore ba sa kgobakane. Bjale, bare, sepela a mmitš'e ditaba tš'a gagwe e be, di kwala, bjale dikgomo a digōna.

1,256 Sebaka sa boetša mantšu ga Moréi, sare, ke tšwa ntšhe, bjaale ba itšhe dikgomo a digōna, nkabe re ka go thuša. A goma a botša se baka gore sepela, o botša ba ga makgolo, ke ya ba rapêla, ba nthušê, ke nna ngwana wa bōna, ke tla ba bêtêkêla. Sa boêla sa ba botša mantšu a we. Bjaale makgolo wa gagwe, are, a ke tsebe gore molato keng, ke mmutšitšê gore dikgomo ga digōna. Lehono setêtêtê ne ke sang, se baka sare, a ke tsebe, fêla mantšu ke a na we, ke a boletšê go. Sepela o mmošê dikgomo a di gōna.

1,257 Sa boêla, sa fitlha sa bolabola gore, bare dikgomo, a di gōna. Yaba letšatši le la kgōi e itšego le tlišê dikgomo ka lona le fitlhile. A re go tsoga, a baka mošate, a fitlha a babotša gore, nkeu ke bōnê selo. Motsêta wa iša mantšu a we ga kgōi. Bjaale kgōi yare, sepela, o mofê letšepê, a kgolê kgōrô, o wa nyatša. Molatô ge motho a sa bone selô, o swametšê go tla pele ga tšatši le we le beilwego. Ka gorialemowe go šupa gore, o tšhaba molato, le gōna o wa nyaka, ga bone selo. Ba ya ba mofa letšepê a kgola.

1,258 O ile a tihwa a kgola letšatši ka moka, e
 rile ge le dikela ba molokolla. Ba mmotšā gae
 dikgomo tše we, di a nyakêga ka tsatši la gore.
 A tloga a boela gae, ge a fitlha, a re ngwana
Makôkôrôpê ~~gae~~ sepele o botšā batwadi ba
 gaga ba ntemollê molato o. Mosadi a ya, a siya
 a negile kobô ya gagwe godimpe ga mafate. Le-
 tsatši e be le dikela, a le bala go e beya ka
 ngwakong. A fitlha a ba botšā gore, ke rumilwe
 ke monna weka, o re, ntemoleng molato. Ke bošego
 rôbala o tla boela ka moswana. Ka moswana ba-
 re, sepele, re tla rona wa rona motho, o tla-
 tla.

1,259 O ile ge a fitlha gae, matšho a gagwe, a
 tiela ~~moda~~ kobô ya gagwe e bego, ntshe. A seke a
 e bôna, a owa, a nore, motlhamang, ba ile bare,
 go bôna gore, ba ya malang, ba legolla ba e
 beya ka ngwakong. A ya, a botšā monna gore,
 ke ile ka fitlha, bjale ka ge ke ile, ka tloga mo-
 e le bošego. Bare, ganna ke rôbalê, le nna ka
 bôna gore ke bošego, ka rôbala. Ka moswana bare,
 ke boê, ba tla romela motho wa bôna.

1,260. O ile ge a boela ka lapeng la gagwe, a hwetšana gore kobô, e ka gare ga ngwakô. Bjaale a e tšeya a e udubatsa, a gopola gore o swanetše go e a nêga gapê. A bāna e na le mašobašoba a mantši; ka mathekô e kgigantšwê. Bjaale a butšiša, monna are, ke leketšhe go gobatša. Kobô e wišitšhō ke phefō, bjaale kolobê ya e ja. Kolobê e ja kobô^{na}, ke e we, e lla Awa, ge le nthaka le nthake ga botse le seke la nkgelêla dikobô. Kobô e we yaka ke a e nyaka, a ke nyake tšhalete ya motho ya mongwê. Le gela batswadi baka e ke e be ba na le dikgomo, e be nka seke ka dumêla gore ba g tlemollê. Le mpe le re taba e le nyakago godira e divê.

1,261 Ba ga Makššwōpō ba roma, motho wa gore, a e ga Morei. Bjaale ba mmotšha gore sepele o atšhē, ba ga Morei gore molato wa re na keng. A lo re diyago setetētē sa gore, re na e dikgomo, le ge re mmotšha gore dikgomo a re na tšō. Le a tihala a na e a gotlhalošetše. O mmotšhē tetemetšhō ya gagwe, e bile e re tennê.

1,262 Sebaka sa gata se gatoga, sa ya sa fitlha. Molaš wa sōna, se swanetše go tsênêla ka lapeng la ngwana Makôkôropô. Bjale a fitlha a tsêna ka gōna, sa dumediša, bjale a iša maduma ka kowa lapeng le la a ya mogolo. A re, di a kwala, mmotše a tlê ka mano, a ya a mmotša a ya. Ke rumile ke ba ga Makôkôropô bare, ke tle ke go butšišê gore molato wa bōna lewêna keng. Ka gobane ba go botša gore dikgomo, a ba natšô, wêna o fo ba titemetša. Ba ba, bare, ge o tihala o tihalosê.

1,263 A re, aowa, ga ketlhale, ke fo kgopêla, ka baka la molato o. Ga o nthobadiši, bošego le mosogare go fo swana. Sebaka, sare, bjale ge o kowa ga motho ka kadimô, a go botša gore a ke ne selo, o ka fo goma wa boêla. Ge e le motho fêla, nka seke ka boêla, mowe ke gore ke bo makgolo. O wa kwala empa a okwale, ka baka la gore, ga lehono, nkabe o bola-bola o le ka kowa lapeng lela. A owa, ka kowa ke lapa le le nyana, le kgomo tša go motšeyu ditšwa ga na ka mo lapeng le. Empa le ga go le bjale

1,264 Sebaka sa goma, sa boetša mantšu a Morei ga makgolo wa gagwe. Mokgonyana o re gatlhale, o fo kgopela ka baka la molato. o, o motlemilego. Ba leka ka mokgwa o mangata gore, ba rakê ngwana Makoropo gore, ba tlê ba hwetsane tseba ya gogapa dikgomo. A seke a tloga, a fo dula. A ba a bôna gore, a go mathusi selo, bokaone ke go tšuma a kôsta. A dira bjaale, ba moadima, a ya a lefa molato wa Lêla.

1,265 Ba kgôrô bare, go yêna, molato wa gae, o ledilê, bjaale o swanetše go tla ka tsatši la gore. O tlê o bônê ge re eka ba ga Maletso dikgomo tša bôna. A dumêla, a bula dilate a tloga. Ba roma motho gore, a go botša ba la ba ga Maletso, gore ba tlê ba gapê dikgomo tša bôna.

1,266 Ka lona letšatši lela ba mōate, ba lebele go, ba tla gammôgo le Morei. Ba ba šupa dikgomo tše tšilano, bjaale bare, molato, o ledilê. Ba ntšha kgomo ba swalla kgôrô ka yêna. Bjaale bare, re nyaka bana badena. Ba mmotha aye, ke a di kwa bjaale, gae, ga letswetla le we, a ke gotshe.

O we, a se molato wa rena, rena re nyaka bana ba rena fêla.

Temana ya 7c. go nyahiwa bana.

1267. Motso go mongwê le go mongwê o aana dikgomo. ke ge mosadi a ka tlhōtōla, empa ngwana yo we, a tla go mmêlêga, ga se wa setlhōtōlō. Madi ôna e tla ba a gagwe, empa kanō ya gagwê ke ya mong wa dikgomo. fêla bjaale ke ge mosadi a ka tlhala monna, motlhadiwa, o gapa dikgomo ga mmōgō le bana. Motlhadiši o tla ya a dira ba gagwe bana. fêla kemoka a sa tla bēlêga, o we a se molato wa motso, ke molato wa gagwê.

1,268. Mowe, motlhadiši a ya go a tšeya le ngwana, ke ge a motlhadiši e sale mothepa. fêla ge a ka bolabola gore, ke fi lo utswa, a ka diēla gore ke ya motšeya gōna, ngwana o tla aana dikgomo. fêla a ka bolabola gore tsa ya bolaya, e bolaēla go ja. A re, ge a riale, a ntšha yola ka lapeng, gōna ngwana ke wa gagwe.

1,269 Maratane, are, ke tla leka dikgoi go nyaki-
 ya bana ba we. Le ge tswetla ke sa go tseba
 ke tlabu ka go tseba ka baka la tswalo. A
 ya ka dikoteng go butšša leina le monna le the-
 ko e a dulago go yōna. Yo mongwe wa motswetla
 are, o ka tswenyega, dula nna ke tla molato,
 Le ge a ile a gana gotla, bana bōna ke
 tla boya na bō. Morosi are, o seke wa ba o moho-
 ra ngwanaku, are, a tswa, ke botabola nnete.
 Ge a ile a gana gotla, a goma a gana le
 bana, le tla bōna ke boya, ke tlilo le tšeyu, ko
 le šupa mo we, a le go ntshe.

1,270 A laela makgowa, a ba tihlōšetša tabu
 e we, a ba botša gore o boya. Ba madumella
 a tloga, a ya a fitlha a mawetšana. A bitša
 batswadi ba monna gamōgō le yēna. A ba botša
 gore, papago moradi yo, o matswenyegang a masetla
 pelo. Bakeng sa gagwe, go tlile nna, ba kgōrō ba
 itšhe molato wa tihulo o fedilē, bjale ba nyaka
 bana. Batswadi bare, ke therešo, bana ba swane-
 tše go boela ga mong wa bōna. Mphufutišo
 wa monna yo mongwe a olewe.

1,271 Ba dira gore ba loholle bana ka tlogê nabô. Ka moragô ga matšatši a se makae, ba bôna, a boya le bana. A rōbala nabô ka kowa dikwa-teng. Ka morwana a tloga a ba iša, aowa, ba leboga kudu. Monna le moradi bôna, a kaka ka bolabola ka bôna. Ke no bolabola fêla ka bana, papago monna, a êma le nna. Fêla le bôna a baka ba tswenya. Ke le bugile kudu ngwanaka le nna ke tlatlemologa molatong. A goma a boêla mošomong.

1,272 Ditaša di lgorang, bjale ka goriale mowe, bana ba swanetše go išwa gona. Bana ba kgōrō ba tla bitša ba ga Maletō ba bufa bana ba bôna. A dira bjale, are, go tloga a e teta bana, a ba iša mošute, a fitlha a ba bega gore bana bala šeba. Bjale bare, o dirile ga botse. Ba roma motho a kitima a ya a bitša beng ba bana. Bare, go motliši, o se-ke wa tloga, o tlatla o bôna ge ba ba tšeya. Ka moragonyana a fitlha le papagô bôna, morumi- wa a re šeba. Bare, bana bala bago šeba, a lebo- ga. Molato wa fêla o etla mowe.

1,273 Ditaba tša ~~Sebešeletšō~~ Rakwale tše we dihwetšwago mo go 1,184 tša phapano ya gagwê le mosadi, kudu di mogo 1,193. Le ditaba tša Maletō le Morei. Balaudiši ba tšona ke Mapholo ngwana Kewêlê le Ntshêlê Maseōkōma. Ba tšwaletšê mo nageng e, pa-pago Mapholo ke Mafisi, wa Ntshêlê ke Mabutla. Ntshêlê o belegile ge ba dula mohume, motong wa Serogwanyane, kgori e eale Maphuphê, Mohathō wa gagwe ke Maikwê. Mapholo o belegile mmotong wa phōtwaneng, kgori e be e le Mohumagadi Marebolê. Mohathō wa gagwe ke Makgan.

1,274 Ka tšwêla pela le go butšiša diputšišō tše: Bana ba we, mahgolo wa bōna ke mang, bare, ke Morei. Bjang, ka gobane ba tihlane. Bōna ba tihlane ka gobane ba tšōnyana ba gapiile ~~di kgomo~~ tša bōna. Le magogō ba ka se sa mo alla. Bjaale bana bala bōna a ba na molato, ba tla noya, ke ga mahgolo wa bōna. Ka magogō, ngwana a ka foya a tšeya mosadi ke motswala wa gagwe. Mohathō yo a tihadi go ke mosadi, ka gobane o tla ba a ya lebitleng, a sa gate mowe kgorong e we.

1,275 Bana ge e sale, ba banyana ba tla leka ka maatla gore ba ba thibele, go ya ga mahgolo wa bona. Motlhang ba tlhalefago, ke moka a ba sa ba kgona, ba foya. Mahgolo wa bona a ka seke a ba bolaya, ka gobane o treba ga botse gore, ke madi e moredi wa gagwe. O tla no ba thota ka mokgwa, o mmetse. Bjale motlhang, ngwana a nwalwa, ka molaō ba swanetše go bitša mahgolo wa ngwana. Le ge mokgonyana a saka a ba bitša molato, ga o gona. Motlhomong go tla tlhaga selō, se we, se tla ba gapeletšago gore batle ba ba bitše. Mo we e tla ba e le molato wa badimma. Bjale ka lebaka le we, motlhadina le batswadi ba mosadi ba swanetše go kwana. Ke mo we, barego, gadi ile go tlhabana ka dinaka, di tlhabantše ke leshana.

1,276 Ka mokgwa o we leina la ba mahgolo le ka seke la hwa. Go ka nyaka go ehwa tša goja. Empa taba e kgolo ba swanetše go tsibisana. Ke mo we mogolo-golo yo mongwe, a ilego, are, kōnanang tša goja, taba mpe le botšane.

Temana ya Sephapanô ya monnale mosadi:

1,277 Monna le mosadi ba fapana, bjalele ga ntši, a tiya mosadi. Bjalele bakeng sa go tiya, a se golaya, ke gonape o moritidisa. Le gona ga ona le dirisiwa, ba tla dija, ka gobane ntwa ga e na botshaka. Ka tsatši le lengwê, o tla re ke atiya, wa ntšha madi. Molaô o wa gona, bare, madi a ile go falla lefaseng. Le^{ge} a na le phošš, ka baka la madi, o tla na lefa. Kgati ya gotena mosadi, ke dihomano, tše we di motena kudu, wa kwa are, go ô-manywa go phula ke go teiwa.

1,278 Bjalele ka Matsêbê ngwana Mohlabe, o be a tšere ke Maruping Mušumy. Bjalele o be a dira, ka mokgwa o, a ratago. A dira gore, a no tihwa a e lwa naê, a fêla a tšhabêla ga gabô. Bjalele ge ba butiša gore molato keng, ditaba di fêla di swara mosadi. Bjalele bare, diphošš, re a dibôna, o dirile ka go montšha madi. Kgati a e lae, motho o laya ke molomo. Kemoka a lefê, ba bolaê,

a gomē, a boelē naē gae.

1,279 Ditefu tšē we, a lefago ka tšōna, a se
matšō a moredi wa gagwe. Ke matšō a dihgomo
tšū go nyala moredi wa mmatswala wa gagwe.
Mosadi a di mmabe, di baba mmatswala wa
gagwe. Ka gobane mosadi o baba ke matšō
a dihgomo tšū go nyala moredi wa gagwe.
Ge a boetšē naē gae, a tšwēla pele le mo-
kgwa wa gagwe. A leka kudu go bolabola
ka molomo, a seke a kua, a bōna gore kabo-
labola maaka, motho o laiwa ka kguti.
A motiya, a ba a mopjatlā tšhōgō, a tšhuba-
la gagubō.

1,280 Batswadi ba bōna gore, ditaba tšū bōna
di setšē di ba tennē. Epa a baka ba kiti-
mēla goya ka kgorong. Ba dira gore ba thō-
mē ba bolabolē, ditaba ka se gae. Bjale
ge ba bolabola, ba hwetšōna gapē gore, mo-
sadi o na lephōšō. Phōšō ya gagwē, ke go se
fagēlē mogatsagwē tšū go ja. Ya bo bedi ke
kgomo kata o e kgorōšē.

K34/82

1,281 Bjaale, ba botša monna gore, mosadi wa gago re mmôna phōšō. Bakeng sa phōšō ya gagwê, o sintšê ka gore wa mopjutla. Ra pêla madi a. A gana are, a go nthušê selo, ke guntši ke etla ke lefa, e le gore le na hwetšana gore phōšō e naê. Batswadi ba mmammonna, ba mosola. Ke moka a ntšha kgomo, bjaale bare, kgomo e we, sepela, o e tšwarê, re tlatla, re e gapa ka motswana. Ke gore ba moswaretsê. Bjaale bare, go moredi wa bōna, sepela le monna wa gago. A gana are nna a ke sa nyaka go boela, a ka ba a mpolaya. Ba leka go moga-peletsā, a napa a gana.

1,282 Bjaale monna, are, bjaale ge a gana go tloga monna, go swanetšwe go dira bjany. бага mahgwa wa gagwe, bare, sepelung gae, re tla šala re bolabola naê. Le tšebe ba ga mahgolo gore gae, ke moka ka bolaya ke tlala. Ka gobane a ke re mosadi wa bobedi yo we, a tla ba go a nka-peêla. Le leke go šala le bolabola naê, ka pela. Ba re, di a kwala, re tla leka ka mahgwa o we ge a re šitile, re tla go botša.

860

K34/82

486.

1,283 Ba šala ba bolabala le maredi wa bōna, a ba ganēla. Ba mmotša gore, o wa bōna, o na le phōšō ditabeng ka moka. Bjale ka goiale mowe, a še o na molaš wa bathu ge ba duti lapeng. Taba ya bo-bedi, o tsebe monna ya gago, a na sa galela. Bjale wēna, o e ke mikeditš go tšinya di tšēka tšā mmatswala wa gago. O bōnē taba ya mohuta o we, a se molaš le tšatši ka letšatši. A se, mme le wa mongwe ga a babe, le bōna ga satii le na. Nna a ke sa boēla, bjale o tla feletša ka goyeng, are, ke tla tla dula ga na mo lapeng, a mma.

1,284 Ba bōna gore, o wa ba šita, bare, boka-one, ke gobitšā ba letoko, gammōgō le dikgadi le malame wa gagwe. Ba tlē ba lue ngwana wa bōna, a boēle monneng. Ge ba kare, ba yo ba botšā kowa ditaba di le kgorong, ba ka se ke ba kwana nabō. Ba dia ka mokgwa owe, ba tšama ba ba tšibiša gore ka tšatši la gore le tlē mono. Ga na le taba, ya maredi wa lena, o gana go boēla bogadi. Ba dumelana nabō gore, ba tla tšogēla.

1,285 Ka lona letšati le we, ba itšego ba tlê ka lona, ba fitlha. Ba kgobakana ka moka ga bôna. Bjaale papago mogani, a êma, are, morena, ba bina tlou, bare, thōbēla. Le bititšē ke nna, ka baka la ngwana yo wa lena. O lwelê le monna, lapete ratla na tswarēla monna wa gagwê, ka gobane, e be e le letšati la mathomō. Phōšō ke bōna ga ngwana yo waka. Ba gomme ba lwelê, bjaale ka molifisā, hare, a ka lēmala. Ba goma ba ya ba lwa gapê, ka molefisā. Kare, sebatana se bogale, se kgantšha le tlatō la sōna. Lehana gapê, bjaale ke morwaretsē, a be a ntšhitšē kgomo. Kare, a boelē naē, bogadi, o wa gana, kē lekile go bolabola naē, ga dumele. Ke yōna taba e we, ke le bitšetšagoyōna ba bina tlou.

1,286 Mosadi a na molaō, rakgadi wa gagwê, a lebella nthō, a hwetšana e le e kgolo. A thima go lla, are, ka nnete banna, a ba na lešokō, kgantšhe bura, a bolale. Ba ile ba moraka, a tloga, gare ba salē ba bolabola ditaba. A ba ka ba rakisā madi, ba ile ba rakisā taba. Ba mmotšā gare, a boelē bogadi, a gana, are, a ka ya a mmolaya. Ba moganetsa, bare, legokolodi la mmêrō, wa okwa le

K34/82

gwee le o kwa mmêrô. / Ke gore ge o bôna a go-
tiya, o bôna medirô ya gago, bjale ka ge diphôš
di le nago. A napa a ba spêla di-atla. Ba re go
kaone, ditaba tšo kwa ke ba kgôrô. Motlhomong
ba tla re laêla yêna, bjale ka ge bôna ba na
le maatla a golaya.

Temana ya 96 batwadi: ba isa ditaba tša moredi
wa bôna, gôna kgorong ya ga Mohlabe.

1,287. Mohlabe o wa bolabola ditaba tša gugwe tša re
gwe, bjale tša mōrô, o wa goma a ditsentšha ka
kgorong. A sokologa a ditsentšha ka kgorong, tša a
mogêlwa. Bjale monna le yêna ba swanetše go
mmitšha, le kgotla le tše le kwê phapanô ya gugwe
le moradi. Gwa beina le tšatši le we, ba swanetše
go gatlha ka tšholong ka lona.

1,288 Kgōš^e e e sekwai, bjale Matsêbê ke mo-
redi, wa maena. Mona ntso a e kgamole ka nōi.
Malaš, ge molato e le wa ga Mohlabe, o a tšhola
ke Mašumu. Bjale ge go fapana Mašumu le
Mohlabe, moatšhudi ke Masete le Popêla. Mo-
dula setulô ke Masete.

1,289 Ba ya ba botša makhōnyana, gore ka
tšatši la gore, a tlē ka kgorong. Re bone ge
re balabala naē, a sake dipolabolō tša rena.
Ra leka go bitša batwadi ba gagwe, gore
ba tlē ba mmotie, a fa tšwela pele le gaga-
na. Ditaba re bigile moradi wa gago, e seng
wēna. Bjaale wēna lekgotla le nyaka gore
o be ya botlhuthe. Ke dikusile ba ga makgolo,
ke tla ba gōna. Tšela o tsebe ge matho a
e ya molatong, a sepele a p nnozi, o botše
ba geno. Le yēna a tšama a botša bagabō
gore, ba ga makgolo ba išitšē ditaba kgorong.
Bare, ka tšatši la gore re swanetie goba
gōna.

1,290 ~~ba~~ lona letšatši le we, ba ilego, ba swane-
tšē goba kgorong, ba ya. A swaa, ba gatlhana
ka moka ga bōna. Masete, a ēma are, lekgotla,
molato ke wa beng ba kgōrō, bjaale ke tla
ba moripagantšhi wa ditaba, ka moragō, ga mo
lekgotla le bolabotšē. Lekgotla ka godimu, ba
melatu kolobē tlase. Ba dira bjaale. Bjaale
ba bula ditaba. Taba kgolo Mohlabe o bigile mo-
redi wa gagwe, are, e sake a fapana le monna

860

K34/82 490.

o gana go boêla bogadi, Ke yōna taba e retli.
 logo bolabolago ka yōna Bjaale Mohlabe a ka
 êma a re botōa, ge^e le Mañum o tla nofa
 ke lekgotla, ge ba bōne gore ona le maleba
 a go bolabola.

1291 Mohlabe Sekwa thibêla lekgotla la ba bina
 tlou. Ke bigile ditaba mo kgorong, ke bega moredi
 waka, ka mokgwa o, a ganago go boêla boga-
 di. O lwelê le monna, lapele, ka se molifišê, ma-
 kga a mabedi ka molifišê. Bjaale o gomile, o
 lwelê naê, kare a rapêlê, a ntšha kgomo. Kare
 kgomo e we, a ê a mpeêlê, ke tlatla ke gapa
 ka morwana. Ka morogô ga mowe, kare, a tlogê
 le mame, a gana, are, a kaya a mpolaya.
 Bjaale ke bigile kganô ya gagwe.

1,292. Matsêbê, nna ke se bogadi a ke sa boêla
 ka baka la gore, a ka ba a mpolaya. Tšatši le
 lengwê le le lengwê, a nwa bjaka, o nwêla gôdimu
 gaka. O se, ke tlogê, ba gese ba mofê dikgomo
 tša gagwe. Bjaale nna serôba se ntemê. Ke
 moka ke feditšê. Mmudi wa lekgotla, are, bola-
 bola gore, tloga go baka keng. Ka gobane wa

kwa namane e lla e nyala mafai. Molato waka
o re ke nna se bodu, gapê ore ke nna sephoko.

1,293 Mmudi wa lekgotla, ore, re kgopela Mañu-
mu gore, a re botšê phapanô ya gagwe le moa-
pei. O wa kgopelwa ka baka la gore ditaba
a ba bega yêna, ba bigile fêla kganô ya more-
di wa bôna. Ka giviale mowe, a ka thuša
a êma are tikhaleša.

1,294 Maruping Mañumu, a êma, thobêla
lekgotla. Ke êma fêla ka baka la kgopêlo, ge
e le molato, ke ile ka e pōna phōšō. Bjaale ka
ge makgolo a šetše a bolabotše. Bakeng sa
mantšu a we, mosadi a bolabulago, ke maraya.
Ntwa yaka le yêna, ke go sekwê ge ke bola-
bola naê. Ge ke tswere ke tlala ke mmotša gore
ke nyaka buušwa, a na taba, ke noba ka ka-
ta ka rōbala letlala. Goba ke metsi, ka bōna
a sa eme ka maoto, kare ya magolo ba moroma
a sa eme, o ke o nkgêlê metsi, o fo napa a dula.
Gapê a ya bjaleng le basadi ba bangwê, ba yo boya,
yêna a šala, o boya gare ga bōšego. Ke yōna phapa-
nô ya tenna e we.

1,295 Bjaale e be re kakwa, mmago manna, ka gobane ke bana ba gagwe. Madigale, a re, nna ga gona mantšu a nka bolabolago. Têla ngwana yo, phōō ya gagwe ke gotiya. Ke dula hemmotšā gore a gomêlê gotiya, o tla ba a bolaya motho wa batho ba. Ngwetši yaka, ya gagwe phōō ke go sefagêlê manna. Le yêna ke dula ke mmotšā gore o ke o tlohōmêlê go faga tša goja, o kgōnê o tloga o ya bjaleng, a nkwê. Gwa koba na boyong, ba boyu, ba a goba a le nabō, yêna a šala. Ka tšeya ngwana ka rōbala naê, lebaka le a boyago ka lona, a ke mmone, ka gobane ke a tloga, ka ba ke kgometšê. Ke no bāna ga ke tšoga ke mmōna a le mo gae. Kemoka ke feditšê.

1,296 Ditaba ke tše we lekgotla, ba bolabotšê le ba kwilê. Ditaba di fedilê ka gae, bjaale batlile mofêla ka go fapana le moredi wa bōna, bakeng sa gogana go boêla bogadi. Bakeng sa manna wa mosadi, o na le phōō bjaale kage mmagwê, a bolabotšê. Mosadi balaya ka melomo, ge a sa kwe, o na le ba geno, o wa ba bitšā ba tlilo golaisā. Ge a ile a ba šita, gōna, o swanetšê go moromêla

860

K34 | 82

493

ga batwadi ba tlaya ba mlaya.

1,297 Bjaale wêna mosadi le baka le we o ganang ka lona e o kwale. Bogadi ba šoma, e seng go lepeletša diatla, o tšeba ga botse gore motho a lewe, o lewa diatla. O bjaale kapō-kōlō, le yōna e lewa e saphela, ya hwa re a latlha. O swanetše go boēla bogadi, o tlhomphē monna wa gago. O ile mowe, go moapeēla. Kgomo kata o e kgoreše ke motlhōlogadi.

1,298 Ditaba a di e selepeng, ba di iša. Kgōzi e be e le Butiwana Rasētē, ka lewe le baka. Bjaale morena, are, a boēlē bogadi, le botšē monna a gomišē seatla sa gotlhoa a tšya. Motho o tšwa ka molomo, kgati a e lae motho. Ba boetša mantšu ga moteiwa, gore morena, o re, boēla bogadi. O wa dikwa, are ke a dikwa, fēla nka seke ka boēla. Ba boetša mantšu, bare o wa gana, bjaale morena, are, mmotšeng, gore o nyaka go boēla ka goteiwa. Ba boēla ba mmotša, are, aowa, bjaale ē na o šalē monna wa gago morago, a dira bjaale.

1,299 Bare, kowa ba pēhē ba tloga, bare go bōna dulung fase. Ba dula, baale bare, o wa kwa wēna monna, kgōrī ere, o gomise letšogō la gotiye mosadi. Ge o bōna gore a gokwe, ba-tša ba gēno ba tšē ba mmatšā. Ge a ba šita a wa topa, o na le batwadi; o mo iše, ba ya ma-laya. O moswarē ka matsōgō a mabedi le wēna mosadi o dirē bjaale. Ge tšabae, e ka goma ya boya, ya boya ka baka la gago mosadi; o tla tla o teiwa. Ge e le ka baka la monna, o tla tla a lifišwa.

1,300 Ba boetša mantšu go morena, a gore, ba du-melana gore, ba boēlane. Bjaale, are, ke tše di-bo-tse. Botša Mohlabe gore ngwana yola wa gagwē lehona, o boēla bogadi. Mohlabe are, lenna ke le bugilē kudu. Bjaale morena are, dimpia tša mošate di swere ke tlala, di nyaka mašapō di-be di kokona. Kōma e loma beng ba yōna, botšang Mohlabe a ē thapeng. A ya thapeng, a bitša monna yo mangwē, are, sepela o ba botšē mo-lato waka ke a o bōna, aya, a sola.

1,301 Bjaale morena, are, mmošeng ngwana wa gagwe, re molaišê. Bjaale a ntšhê pudi tšê pedi tšê manganga tlhwa a bantšê. A owa, ba mmošê, a napa a dintšha. Ba di bula ya ka moka ga tšona. Ba di apeya tšê butšha, ke moka tšê lewêla mola kgorong. Ba ntšha fêla letšogô ka le thii ba fa Mohlabe, bare, ngwana wa gago a galefê ka mokgwana. Ke gore ba divêla gore atso-ge, a gane go ya bogadi; ditaba ditlê kgorong.

1,302 Mosadi oile a kwa botlholo pelong, a lebella morediê, ka matlho a mahubedu. Mowe, morediê, a ba go a rothiša mogatšô. Le yêna o kuile botlholo, a ba a gana le go ya nama ga pudi tšê we. Ke moka molato wa fêla o etla mowe. Bala-êla ba palakana, ka moragô ga mo ba llê nama ya manganga tlhwa.

1,303 Go tloga ka tšatši le we, mosadi a kwana le monna wa gagwe, le para la goma godimu ga gagwe. A apeêla monna wa gagwe bjaale ka basadi ba bangwê. A ya le ba bangwê bjaleng o boya na bô. La Lapa la bôna la thupala bjaale ka

a mangwê malapa. Batjwadi^{K34/82} le bôna dipelo tša bôna tša thaba.

1,304 Molandisi wa ditaba tše, ke Sekuloko Masete. Ke motso wa mo nqeng e, o belegile go yona. O bulutšitše ke ~~Makamagadi~~ Marehole, o ile ge ba bolla bogwêra, a hwa, ba šala ba bolotšile ke Ntshobiane Mohlabane. Mphuthô wa gagwe ke Madikwa. Ditaba o, di ile tša a tihola le yêna e le monna wa lekgotla.

Temana ya 10thakô ya boloi.

1,305 Boloi ke taba e kgolo kudu, bjale ge mosadi a ile a loyana matseng. Ba motso ba nyaka go tsama ba kwella lehu la moho. Bjale ditsoa tša ya tša tiya go mongwe. Ge babo-ya makameng, ba kgobakana gae ga bôna. Ba we ba goba ba ile makameng, ba laodi-šetša bala ba goba ba šetše gae. Ba tla laodiša ka mokgwa o we, ngaka e ile go ya bolabola ka ôna. Ka moragô gomo ba feditše ditsoa, ba palakana ba yoba ba šila mauriwa a bôna.

860

K31/82

497.

1,306 Motho yo mabona o mofeilego, a ba na taba ba lo bola-bola le yêna a legô-na. Moragô ga mamundi a⁹⁰ salwe moragô, o salwa moragô ge a ile a romêla moloi yo we sebaka. Gôna o swanetše go batša ba gabô, gore ba bogadi, ba nthomile bolai. E be gôna le bôna ba ka kgôna go go tsenêla taba e we. Ka thekô engwe mong wa matso, ge a bôna gore, a ka baka ditshêlê, o fo didula gôdimu ka maragô.

1,307 Bjaale ka monna yo Phupu Malesa, o ile, a tsêya mosadi ka o thii mathômô. Yo we leina la gagwê elego Matsiê ngwana Mašala. Wa bobedi ke Maleêma ngwana Madikê. A mmekele ka lapeng la mosadi yo mogolo. O be a na le bana, bjaale ngwetši a tsalela monna le mosadi gammôgô le bana. A bôna gore modirô ke o mogolo, a thôma mahgwa wa gofo toga a robetše. Ge monna a mmotša gore o šila neng, a moletola ka gore a ke ne se gatlêla se setlábago sella.

1308 Monna a bōna ga botse gore, o nyaka go apeya tša gagwe. Le yola mogolo a wa bōna, bjale are, go monna, o nyaka tša gagwe dipitšā. Ka gariale mowe, re swanetsē go motlhatleela tša gagwe, pele ga gore gobe le phapanō. Yo mogolo a tloga, a ya ga batwadi, a ba bega gore, re nyaka go tlhatleela ngwana wa lena tša gagwe dipitšā. Mmagwe a leka tšē nkego o wagana, kganthe gagwe, o buša mōya moku. Mafello are, ditseba ke lena. Ke mōkō, wa gore ge ba tlhatleela ngwetši ba tsibisē batwadi.

1,309 A boela ga, a botša monna, gore batwadi ke ba butšitšē, ba itšē go lukile. Monna a na maatla, a gore a ganetšē taba e we. Ka gobane a ganetšā, ba tlilo tlogelana ka diphapanō. Ba motlhatleela tša gagwe. Go tlhatleela ngwetši, ke gore ba swanetsē go mofa dibjana, tšē; pitšā ya bušwa le dibjana tša go tšolēla go tšona. Kamagō ga mowe, le yēna, o botša batwadi le bōna ba mofa tšē dingwē.

860

K34/82

499.

1,310 Bjaale ke moradi o na le tša gagwe dipitšā,
o apeya ka lapeng la gagwe. A ka a letša
ngwaga a se šu, a wêlê ke phokô. A thōma ka
go-rêla monna 'a ditlhare, bjaale a hwetšāna gore
ke monna. A fêla a twara ditlhare, a mmetša
ka sephiring gore, tšā e, a se molaš, di lō-
tšē wê tša gago sephā, o ditatla ka nokeng
di tšee ke metri. O be a nyaka go gahola
lapa la gagwe, ka monna wa gagwe. Ke di-
taola tša ngaka ya gagwe. Bjaale a šitwa,
ka gobane o hwetšāne, e le ngwana wa mo-
nna.

1,311 Dithuri di a lapitšā, batho ba no dinyaka
fêla. Ge o se šu, wa di ka mowe dinyakago,
ka magagô di ja wēna. Ge a bōna gore o šit-
tilê ke monna, a thōma go loya ngwana wa
mogadikane. Ngwana yo we bare, a ka a ba-
bja. M magwê o šilo tlhwa naē, a thabile, a
tšāma a kgopêla mabjāla naē. Ge a fihlile
naē gue, a ba a rōbala, a sa thabile. O
ile ge a yo phafoga gare ga bošego, a hwe-
tšāna gore ke legone o hwilê batāla.

1,312 Mmago ngwana a thōma go makala, a seke a tseba gore e kaba molato keng. A tsoa a ya a kōkōtēla mōma, ka ga ngwana Maditē are, tla o mpontšhē. A thōma go nyaka go ganēla ka ngwaka, are, tlaa ga na bjaale o tla boya. A tsoa a ya, ba tsēna ka ngwaka. A re, o ke o lebele ngwana yo, o wa nka kantsha, a bula kōbō a hwetsana gore, o hwile kgule. Molato keng, are, a ke tsebe, le nna ke nore, ge kere, ke a phufoga, ka hwetsana a le ka mōkwa o. O be o tagilwē, o mmolele ka le tswelē, are, mabana e be ke sa khora ka maatla. Ga na bjaale, ke na le bana ba barō, nkabe ke saka ka bolaya.

1,313 Ka moswana, ba motse ba na makala ge ba tsibisiwa gore ngwana o tsere ke phiri. Le bōna ba thōma go makala gore e kaba molato wa ngwana keng. Mabana mmagwe o no tlhwa a mopeputšē, a thabilē. Go bantšha-gala gore o be a tagilwē kudu, bjaale a mmitiša letswelē. Nēla o be a godilē, a se yēna yo a ba go ahabeta ke letswelē.

1,314 Phiri ya rwala e rwele, moragô, ga gona maboêlô. A dira gore a tšibişe ba gabô ganna. Gô le batwadi ba moradi. Ga dirêga ka molêwa o we, le bôna ba phakisa ba kgobakana. Bjale le a ba botša gore a ke lebitšetše selô, ke le bitšetša gore a ka dšša. Ke mang ke ngwana wa Natšie wa thoring. O reng, o ribitšetša lehu, wa seke wa ba re tšibışitše bolwetši. Le nna ke bjale ka lena, ngwana o tšogile a thabile. Go nne bošega, ke kwa mmagwe, a ntšia, ge ke tšogile a ntšhopa gore, o gaka-ntšhê ke ngwana. Ge ke phaya kabô, ke nahwetša na gore, o hwilê kgulê.

1,315 Go bolabola gantši ke go baka ditshêlê, a rirang lo bôna ka matihô. Ba tsêna le pa-pago ngwana ka nywakong. Ka nnete, bahwetšana gore, o ba tlogetše. Ba tšwela kgakula ba dula, bare tuu. Go homola a se gothuša selo, selo ke go šoma, goxiale ke mulome wa mohu. Modirô a o gona, taba e, ke mafe-lla ntlong. Ke modirô wa bakgekolo le bakgalabjê.

K34/82

1,316 Ba boloka mohu. Mafella ntlong, ke gore ba mmoloka ka gare ga ngwako. Banna a ba tsena, ka mo we polokong. Lebitla le e pa ke bakgalabjê bjaale bare, kowa ba feditšê go aga motse wa mohu, ba tšwa, gwa tsêna bakgekolo. Ba yo boloka le kgatla, ka mokgwa o ba tsebago. Le ba molketšê ka gare ga lebitla, ba tšwela ka ntlê. Bakgalabjê ba yo phusiletsa. Bjaale ke moka modirô ofeditšê -go šetšê wa mmagomodi le mmagô monna le makgekô yo mongwê, e lego yo magolo. Ba yo bata le bitla ka dipatô, ba goma ba dila ka boloka bja dikgomo.

1,317 Ka morago ga poloko, ka baka la gore ngwana o hwile ka lehu la go makatšê. A diru gore yêna a nnoš, a tsamê a e kwa gore ngwana o llê keng. A diru ka mokgwa o wa, ka ntlê le go batša matha yo mongwê. A tsêna go ngaka ya mathô^{mô}, a kgopêla ditsoa. A modumella gore a ka laola, a molaola. A mmotšê gore, ngwana a makatšê fêla o makatšitšê ka baka la gore, o tlogile ka ntlê le bolwetšê. Ba motšere ka ditla-tsêne, o gôna kowa mašê-mong a leta dinonyana le ditšhwene.

1,318 Ka matšō o ka seke wa mmōna, o bōna
 ke yēna modiri wa tšōpa. Bošego balala batlhago-
 la tšhemo ya mong wa bōna. Ga se eēna a le noši,
 a owa, o hwetšane ba pangwē. Humēla mohlalabjē,
 a-re, se a fuma, o tšere lerumu la go bolaya wēna
 o le tšentšhetšē ka gare ga motse. Se a fuma, o
 na le basadi ba bahedjē ~~se a fuma~~. Yo mongwē
 o bina noko, yo mongwē o bina kgomo (nare), a dumēla
 Mosadi yo wa mmōna kgomo, o molemogē, ke lenaba,
 ke yēna yo we a dirilego modirō wa go tšeya ngwa-
 na ka ditla-tšane. Le wēna o di yo šita ka ba-
 ka la gore, o fēla o di swara. Mola e be e ke
 a se wēna ma-boya difetotšwē, nkabe, o sepetšē
 pele ga ngwana.

1,319 ~~La~~ ga go le bjale, o rulēle o tšē, o setla
 naiwa ke pula. Ga gona go ya galēgalē pula ya
 modupi e atla. Motho a ke a ehwa ka taola
 ka e thii, tšeya selō sa gago o fetēlē ga e
 ngwē ngaka. O tlaya a go botšā ga na mo ke
 go butšitšego. Ge a ka seke a ya a go botšā, o
 boē, otšē o tšee ditola tšē tšuka, ka gobane
 ke tlabā ke sa kgone golola. A-re, ke kgodilē.

1320 Manna a boya gae, ja fitlha a dula, are tuu, a gopola. A bōna gore, ge a ka bolabola dituba, a ka baka ditshelé. A leka gore o di dula gadi-mu ka maragō. Bjale motho ge a na le mkgwa, o ba le morithi. A thōma goba le morithi; morithi wa gagwē, wa modira gore, a bē le mkgwa. A fo dula a buputugile a sa nyake go bolabola le yo mongwe. A thōma go gopola, mantšu a ngaka, are, ke nnete ge ngaka ere, wa tlohaka go vulēla o tla naiwa. A gopola gore, bokame kemmoetše ga gabō. O dira bolabolō e we, a lennoši; ba gabō a sa ba botša.

Temana ya 11b a isa moradi ga batwadi:

1321 ~~Manna~~ Manna ka manō, are, go tšoga are, ēmu, ke go isē go gona. Molato keng, are, a owa, ga gona molato. Bjale o whiā go dirang, gore, o dula kowa ntšhe, moa, molato keng. Ke kwa ditaba tše dingwē tše dibe mogatšaka. Ke hwetšane batho ba bangwē, ba dutši thopa ya bōna. A ka ka ka ba kwa ga botse, ke ile ka kwa fēla ge bare, nna goba moradi yo mongwē, yo mongwe wa bōna, o swanetše gohwa. Bjale ge ke gopola, ka gopola gore bara wēna le nna.

1322 A kgêlwa dipolabolô tša, tša monna, a êma, a
êta pele, monna a mošala ka nthagô. Ba ya ba fi-
tsha, monna a iša madima, ba dumêla. Ke tšilê mo
ka baka la mosadi ya waka. Ke motlišitšê go tšilo
dula mo, nna ka noši, ke tša mo agêla ngwakô. Ke
tlatla ke mmôna. Matato wa gagwe, keng, aowa, mo-
lato ga o gôna. Bjaale o motliša ka lentšu, le le re-
go eng. Ke motliša fêla ka go kwa, gore ba nyaka
go mmolaya. Ke gore keile, ka hwetšana basadi ba
bangwê ba rêpuna, bare monna ya mongwê o swanetšê
go kwa goba mosadi ya mongwê. Bjaale ka gopola ka hwe-
tšana gore bara nna le mosadi ya waka.

1323 Batswadi ba mosadi bare, ditaba tša gago, ga
dikwa. Sepela o bitša ya mongwê wa gona, ke
tša kgôna ke gofetola. A re, aowa, ga ke nyake
go eba bjaale, ke fo nyaka go mme ya mo kgau-
fri le lena. Le gore ke tša mo agêla la gagwê.
Nna ga ke go kwa le gore, o bolabola bjang.
Ge o sa morate, nkabe o fo tšhaloša, gona le
mo o bolabolaga. Ke mosadi waka, ke ya morata,
a le bone ge ke motšhabiša. Boča naê gue, o
tša boya ga botse. Monna a re, mosadi šala mo. Ke
moka yêna a tloga. A šala a dutšhi mola gaga-

bô.

1,324 Makgolo wa gagwe a gopola gore, o kwile mola a mmošitšego, oile go bitša yo mangwê wa ba ga-bô. A dula nê, a ba a bôna beke e fêla, a romêla sebaka. A ne go sôna sepele o butšiša monna, e sale a tliša motho mo, bjaale a ke mmone. O ile o tlatla a magêla ngwakô, bjaale go bile go fedilê beke. O tlogê o mmošiša a na, mome, a rôbalago. Le tlala e mo oteletôe, ka gobane a na tša goja.

1,325 Ke a dikwa, bjaale yêna, o re o mowa ka kamele mokgwa. Ge ke butšiša, o nkuta-metša, o re, ke motliša fêla ka gobane banya-ka go mmošaya. Ke moka ke lona lentšu la gagwê. Ka sala ka butšiša moradi, bjaale yêna o bababela gore, ba kile, ba bjêlabjêla, ka moragô ga lehu la ngwana wa go hwa ka ntlê le ba-lwetši. Ka moragô ga mo ba builê, ka na bôna, ba sa nkisi matlhô, le tša goja ge ke fagilê, a ba ji.

1,326 Tlhalo^o ya lentiu la ba, Lentiu le ba
 le bolabola ka buntsi k^a batho. Bjaale ka the-
 ki e ngwê, ba, le bolabola ka motho o thii.
 Ba keng sa motho o thii, le šupa gore motho
 yo we, o wa matšha, e seng go tšhaba ka poi-
 fô. A owa, ka tlhomphô, e wa motlhompha.
 Ge o tlhompha motho yo mogolo, o šumiša ba,
 ge o ka šumiša a, bakeng sa ba, o wa
 monyati. ba le bô le ôna mantšu a tlhomphô.
 Bjaale ba e šoma ka mokgwa o, ba le bitša,
 mang, bô papagwê mokê^tê. Ba kae, ba a tla.
Bô e šumišwa ka mokgwa e: bô mogadi^os, bô
 matšwalê, bô makgolo, bô kgô^o. Bjaale mantšu
 a we, a latelana le lentiu le, le. Ba mogadi^obô ba
 le bitša, e seng, bô mogadi^obô ba gabitša. Ke ^{na}
 tlhalo^o ya mantšu a we.

1,327 Ke tlhalusitiê mantšu a we, ka ba ka la ôna, ge
 le šumišwa mo go 1,325 mowe a re go, ba kilê babjêlakjê
 la. Ka moragô ga matšatši a se makae, ke ge ke
 e kwa ba re, éma ke goišê ga geno. Ke
 ge ba utliša mo. Ba di yo utama, fêla ba re
 ke nna moloi.

860

K34/82

508

1328 Sebaka sa re, bjaale ke dikwile, a thōma a wela tselu. A ya a fihla, a dumedisana na bō. Leina la sebaka se ne e be e le Makwale Jacai. Ke sumilwē mo ke ba ga Madiké, ba re, e sa le o tliša ngwana wa bōna, bjaale ba bōna lebaka le fo-feta. Bjaale ba butšiša gore, o reng ka moradi wa gago. Ke tla fotla ke mmōna, a fo dula. Byang, gape o swanetše go fo dula. Nkubé o fē mabaka, o seke wa la re a dulē gagabō ka ntlē le lebaka. Le baka ga le gōna, lebaka ke la gore ba nyaka go mmolaya. Kemoka ke lona le baka la gōna.

1329 Madiké a diru gore a bitšē ba gabō. Ka morago ga mo sebaka se tšo boera, se mu tšitšē gore, o re, a fo dula yēna o tlatla a mmōna. Je ke mmotšiša lebaka, o potša pēla gore, o motšhabiša gore ba ka mmolaya. A bitša ba gabō, ba atla. A ba bega taba e, ke bōna mahgōnyana a tliša moradi yo wa gawe. O re, o swanetše gore a dulē mo, ka le fe, a re, ke motšhabiša gore ba ka mmolaya. Bjaale ke le bitšētša yōna taba e ne.

860

K34/82

509.

1,330 Mosadi bolabola mulato wa gago, gore o go rakêlang. Taba kgolo ba ntlakêla boloi, le ge ba utama. Go ile gwa hwa kgwana, a sa babja, bjale go bônagala gore ba tšamele ba bavela lehu. Ke a bôna ditsoala dintšha nna. Ke kgopolo yaka, e xu ba mpotšê. Ke moka mowe, ke gopolê-lago ntšhe. Se we baile o ba mpotšê ke se, baitšê ba hwetšane basadi ba bangwê ba rêpana. Bjale mowe thêpanong ya bôna, bare, monna le mosadi yo mangwê, wa bôna, yo mangwê o swanetšê go hwa. Bjale bare, ke gopola gore ba ra nna goba bôna. Ke ge bare ba ntšhabiša. Ke moka ke feditšê.

1,331 Ditaba di a kwala, bjale o dira ka go se bolakole lebaka. Taba ya mohuta o, ke swantšha le ya Madame Moeng, o ile a dira ka ôna mokgwa o. Go riale ke Seriri Malesa. O ba a dira ka mokgwa o we, a diêla gore a napê a tlhala. Bjale ditaba tša bôna diile tša fêla ba lekgorong. Kgara ya lokalla mosadi gore a boelê bogadi. Bjale taba e, e swana le e nêla. Bare go kaone gore go dirêgê ka mokgwa o we.

Temana ya 12c, ba isa ditaba kgorong.

1,332 Ba isa ditaba kgorong kantle le go bolabola ka gae. Molato ke mkgonyana, ka gobane o ile aye, a ke nyake dikwala. Ba di isa kgorong ya ga Masimus. Bjale ba a magela ditaba. Ge ba di isa kgorong, a ba ka ba mmotšare, re a leta. ~~Oile a makala lela~~ ge a bitšiuwa ka kgorong. Molato waka keng, morumina aye, o bitšiuwa ka molato wa, moradi wa gago le ba ga mangole wa gago. A owa, ke dikwile, ke tla ba gona.

1,333 Dirurubele tše dinyana ga dina maanō, maanō a na le maswelebete. Ke seema se tlhabile ke Lexiri Malesa, motlhang Phupu a yothōma go mmotša ditaba tša ge a bitšiuwa kgorong. O ile a motlhabela seema se wa. Bjale monna a gakanēga, a butšiša, gore ke goreng. Dirurubele ke bana ba borweng bjono, ba apara dikobo tša mahgowa tše ditšwen eke ke dirurubele. Bacale rena ke rena maswelebete (maphêthô phêthô). Molaō wa rena maswelebete, taba re botšana ka se gae, ge e itile ke gona e kgōnago e ya kgorong. Ke dikwile ke tlaya, lela gagana palabolo e ketlago e

bolabolago.

1,334 Letšatši la fitlha le wa kgōrō ya go bu bee-
la lona. Ke lona le tsatši la ka tlhōlo, le kgotla
le lona la fitlha. Mudi wa le kgotla, a ba bu-
tšiša gore ba melato, le gatlhane, ba dumêla.
Bjaale are, go banna, e ke re thetšetsaneng, bja-
ale re tsēna ditabeng. Pudi motlha, ba mela-
to ba e ka tlase, ka go tlhōka melato ka kga-
kala. A owa, ba dira bjaale. Ba bēgēlwa
molato, o we ba fapani ba fapanego ka ōna.

1,335 Madikē. M orena le kgotla, ke tlile mo,
ka mahalo. Ke ile ke dutsi kgorong, e sale ka
morwano, ka bōna Maleša a etla le mosadi. A-
owa, fitlha a dula le nna kgorong, ra dume-
disane, wa mosadi a fetela ka lapeng. Kamo-
ragō monna le yēna a fetela ka lapeng. A botša
mahgolo wa gagwe, gore mmitšetseng mahgolo, a
tle ka mono lapeng. Ke ge ba mmitšā, ke ya ka
ka lapeng. Bjaale ke ge a ya mpotša gore, o tlhōtšē
mosadi. Kare go yēna, o swanetšē go nyakēla wa
gabō, re kgōnē re bolabola. Ke ge a tloga a napa aile.
Ke ge ke romela sebaka, a e ya a fetela ka

860

K34/82

512.

gore a fadula, o tlatla a mmāna. Ke ge ke
dira gore ke tlē mo kgorong, pele ga gore ke fo
dula naē. Ke moka ke feditšē dikgōi.

1,336 Phupu Malesa, morena lekgotla, ke maketšē
kudu ga ke bitšwa mo kgorong. Nna ke ile ka
botša mahgolo, gore a be a ntwaretšē motho
yo waka. Ke tlatla ke mongela ngwako kantle
ga le gora la gagwe. Ga gona taba e we,
ke motšhabišago yona. Ke no kwa, bjale ka
ge e lena monna, gore ba nyaka go dira mo-
sadi mokgwa goba nna. Ke mokgwa o we, ke dir-
lego gore, ke tlē ke mme gagabō. Ke tla beya
ke mo agela ngwako wagagwe. Thobela dikgōi.

1,337. Mosadi motlhomang o na le mantšu a o ka
bolabola. Ge a le gōna, o ka na ~~ēma~~ wa bolabola.
Malesa, thobela, nna gagona taba e ke tre-
bago. Ke no kwa fela, ge bare, ēma ke goišē ga
geno. Bjale ge ke butšwa gore molato keng, ba re,
ke hwetšane basadi ba bangwē, ba rēpana, bare,
mosadi go ba monna, yo mongwē wa bōna, o swanetšē
go hwa. Bjale bare, ba ntšhabiša taba e we, ke moka.

860

513.

K34/82

1,338 A re kwê kgogotswadi, bava Sevin Malesa. A êma, are, morena lekgotla, nna ga gona taba e nka le botšaga. Ka baka la gore le ge a dira ditaba tše we, a ka dibōna, a ka a mpošā. Ke na makala fêla ge a tli lo mpošā gore, re nyakêga kgorong. Ge ke mmutšiša gore molato keng, a mpošā masadi, na gagwe, ge a mošitšō gagabō. Ke ge ke motlhabêla seema se, dirurubele tše dinyana ga dina maanō; maanō a na le masuelebetē. Ke tšhabile go mogamêla, ka gobane taba ge tlaya kgorong, re thōma ka go e bolabola ka gae. Kemoka ke feditšē. Hêla thepane ge e tla ba thepa, e mamaretšwa dithabing tša ditlhare.

1,339 Ditaba ke tšewe lekgotla, go riale kemmudi wa lekgotla. Lekgotla la re, ditaba di a kwala bjaale, a dina thitō. Bjaale ka ge mokgalabjē Malesa, a šetše a bolabotšē. O re thepane ge e tla ba thepa, tšetlo e mamaretša dithabing tša ditlhare. Ya mamaretša thabing ka ethi, thabi e swanetše go rôbêga. Bjaale ka go riale mo we, a re kwê moraki, a ra mokwaga botse.

K34/ 82

1,340 Motale Mangale, a re, a owa lehgotla, letla
 re tšeele le baka. O bolabotšie taba kgolo go tš-
 tšie fêla, gore a butiššie diputšišš. Bjale o ka
 mmutšišš, a owa, motsuŋ wa letlabe a se mmolai
 wa lōna. A owa, a se kgapeletšie. A thōma, o ke o mpo-
 tšie Malasa, ge o maiša ga gabō, o motšhabišš gore
 ba ka mmolaya, a damela. Ga gona le se sengwē
 se we o motšhabiššago sōna, a owa, a se gōna. Bj-
 ale wēna o tla tšhabêla kae, ka baka la gore ke
 una mong wa motse, ga gona bo tšhabêlō. Mo we
 ga batwadi ba gagwē, a bōna gore ke lerioa la
 go tšhabêla lehu. Keve kotse motšhomong, a ka ya
 a tšeya matšatšinyana.

1,341 Wēna o ke o mpo tšie gore lehu, o wale bōna
 ka mmotšie a gago, a owa, bjale bolabola taba taba.
 E we o rikago motho yo ka yōna, a owa, taba ga
 e gōna e we, wka gobotšago kantle le mo we, ke
 setšego ke bolabotšie. Moemedi wa lehu la baloi
 keng, ke dikwatana. Bjale o seta keng go
 tšibêla ka tšōna. Ka rabs ya tlhoka. Bjale o
 tšebe gore, wēna o tihala mosadi ka maanō.
 Ka go riale mo we o tla lōba. A dula fase.

1342 Lekgotla lare, ara-ba potš'e, ge o išitš'e
 moradi gagabō, pelaēlō, a e sale gōna godim
 ga gagwe. E swanetš'e goba gōna ka gobane
 ke moradi waka. E tlabu e le pelaēlō yamabapi
 leng, a ke kwe. Re ra gore, ntle le dikgomo.
 Le mputšiša diputšišō tš'e ke sa bolabolego tšōna.
 Gōna lehono o wa dumela, gore, ~~re dumellē ba~~
 tswadi ba dulē le ngwana wa bōna, a dumela.
 Di a kwala, ditaba di swanetš'e go išwa selepe-
 ng.

1343 Ba iša ditaba selepepe, ~~Kgomo~~ kalebaka
 lewe e be e le Matabeya Masumu. Selēpē sare,
 botšang manna a ē bo-nyēla mja, a ga ē moradi
 a le gōna. A mogafē ka kgomo. A boēla a mma-
 tša gōna, ~~bare~~ sepele bonyēla mja, o ga ē moradi
 o le gōna. Taba ya bobedi o mogafēle batwadi
 ka kgomo. O ile o nyaka gobolabola, bare selē-
 pē sa rēma se remile. Ga go sana polabola e
 o ka bago wa ba o sa e bolabola. Tšwang ka
 lekgotleng le-e bonyēla mja. Le sinye se baka
 re nyaka goba re bōna e mengwē melato, me-
 lato ke e mintš'i.

1344 Ba tšwa lekgotleng, baya bonyêla mpja. A bitša bagabô a ya nabô. Bjale ditaba ke tšewe ba geu, ka ditšêbê le kwile. Bare, re kwile bjale wêna o swanetšê go bolabola sa kapêng ya gago. Ke bolabola ka mogwa o we ka gobane kgomo a ke nayô. O dumelana le kgafô, a owa, bjale o reng o bolabola ka kgomo. Ke bolabola ka yôna, ka gobane, bare, ba tla lokolla, batwadi ba dula le moredi wa bôna. Gape o tšebe, ge wilê wa ntšha kgomo e we, mosadi a e sale wa gago, bjang, gabotse. Ka gobane ke wêna o tšhalago, le dikgomo, a ka seke wa dibôna. Gore o ntšhê kgomo e we, o tla bôna monna yo mongwê, a swarana naê ka letšôgô, ba tloga. O ka seke wa bolabola selo ka baka la gore o mogafilê.

1345 Ditaba tša tšogêla moragô, ge e le phuthi ke moka e thubilê. O gana gore mosadi ke moka a sale wa gagwe. Bjale, ka gobane ke tšêšê ke bolabotšê gore a yo dula gagabô, ke tla dira bjang. A owa, ga go tšwenye, wêna, o no bitša motho, wa moroma gore ke tlogetšê ke molomo, a ke dumetšê kgafô e we. A dira bjale.

1,346 A bitša Mafirwane Tselane, a mmoša gore
 sepela o botše lekgotla, ke tlogetše ke molomo. Moradi
 ke tla boela nae gae. A ya a ba botša mantšu
 a we a Malesa. Dia kupa, bjaale le a dikwa
 le na ba ga Madikē. Mokgonyana wa le na ore,
 ke nyele kgorong. Go lukile ge a bona gore go
 nyelē yēna. Bjaale ke kgōš e we e ka bōnago
 ditaba tšewe. Ditaba di kwetsē le-kgotla, ba
 re, a diē ga morena. Morena, are, sepelane le
 mmošē o tšentsē kudu gammōgō le ba ga
 makgolo wa gagwe. A tšhē dikgomo tšē pedi.

1,347. Ba boetša mantšu go mong molato. A wa
 kwa Tselane, sepela o mmošē gore morena ore,
 kgati ya gagwe ke dikgomo tšē pedi. A iša kg-
 ti e ~~wa~~ ya kgōš, kowa thopeng ya bōna. A
 re, morena o re kgati ya gago ke dikgomo tšē
 tšē pedi. Mabkhale a ja, a llē mong wa ōna.
 Mola e be re gakolane ka segae, nkabe tšana-
 tšē di se gōna. Sepela o botše lekgotla re di-
 kwile, re sa tšama re tiya dikota. A iša mantšu
 a we, a bōna. Bjaale morena are, ka tšatši la
 gore a ditlišē. Ba ba botšu, ba re re dikwile, ba napa
 ba bula difatē. Ba re go lukilē sepelane letšatši

ke lona le we, re le butsitšego.

1,348 Ka lona le tšatši le la ba filwego lona, ba tšwa ba gapa dikgomo tšela tša tefō. O tšamile a kolota, ba gabō, ba makhwēla botlholo ba mokoloto. A fitlha a šupa ba kgōrō, ba re go lukile, a dinoba di le mo. Ba roma pumpa-nyane ga bitša Madikē. A ya a boya naē. Bjale morumiwa a bola gore motho yola ke tšwa naē. Di a kwala ngwanaku go riale e le morena. Ba tšwa, ba mošupa dikgomo tša tefō.

1,349 A ya thopeng, ka le^{we} le buka go ya Ma-dikē thopeng. O ya thopeng, ya gore a tšhē sa go tšhē kgōrō. A tšha kgomo, a tšhē kgōrō ka yōna, e ngwē a e gapa a tloga nayō. Kgomo ya molato ga ba ruri, a ya a bitša ba gabō ba kgobakana ba bolaya. Molato wa bōna wa fēla a etla mo we. Ba ile ba e bolaya mkgōnyana wa bōna ba mmitšitšē. Ka moragō ga mowe, ba mafa letsōgō a tloga le moradi wa gagwe. Letsōgō le we ke gore moradi o wa ga lifišwa, ka morwa-

na o tla tsoga a boeletša.

1,350 Molandisi wa ditaba tše ke Maforwane
Tselane le Leriri/Madisa. Ga ba bêtégwa mo
nageng e, ke ba faladi. Ba fitlhile mo nageng
e le batswadi ba bōna, bōna e le ba diši ba
dikgomo. Go bolla ba bolotše ma, ba bolotšē
mphathō ka o thii. Ba bulutšitšē ke morena
Ntšhobane e le gore ba ile ba hwêla ke mong kgo-
ši ya bōna ya go thōma go ba bolotša badika-
na. E be e le Mohumagadi Marebolê. Mphathō
wa bōna ke matshaba.

Temana ya 13a boloi bja go bolaya naga.

1,351 Boloi bjo bja go bolaya tšaba, ke boloi bja
letšatši. Bjaale boloi bja mohuta o we, a bonyake
ke go tšeba ke mosadi, bokuone ke manna. Ka
baka la gore pelo ya gagwe, ya tlala e phaki-
ša e boêla moragō. Gona le mosadi yo Ntletla, o
be a tšere ke ba ga Lwêlê. Kgôrô ya ga Lwêlê
le ke e kgolo, kudu ke batho ba ga Mametsōi.
Mono gageš, baile ba ba gōna fêla kangwana
Masete Mafedišê.

860

K34/82

520

1,352 Mafedišē o ba a tšiere ke ba ga Lewele, monna wa gagwe e le Mafiri. Bjaale a moraka ka bakka la boloi, a loile ngwana wa mogadikane. Bjaale ke ge ba moraka, a baya mono ga Mahlabe, ka gobane batswadi ba gagwe ke beng ba naga. A tla a šotlha, a bèlega Mabolane. O belegile a le mo nageng e, a bèlega ke setlhōtlōlō, empa lepo la gagwe ya na ba tona la ga Lewele. Mogadikane a šala a bèlega ngwana leina bare, Kolo. Kolo a tšeya Ntletla. O matšiere ba sa dula tšhokunē, a tloga naē, a ya a dula Matloumeng. Kolo aya a hwa gōna.

1,353 Banna ba bangwe ga bana le basadi, a wa leba la go ~~basadi~~ ke manaba. Ga bolabola dilo kamoka tša ka pelong tša bōna. Le dilo kamoka a mošupa. Kgantše mafelong o tliho mmolaya ka tšona. Monna wa gagwe ge a tlaya Matloumeng, o ile ka bakka la go rakima. Ka boloi bja gagwe bja go beya letšatši. Bjaale a ruta mosadi wa gagwe go beya letšatši. E le gore le yēna ke matšwa a dikgōna, bjaale a mo o-kešā ka go beya letšatši.

1,354 sellô sa monna wa gagwe, a-re, ketla^{ta}lla
sellô sa monna waka let^{ta}adimeng, a ke nyake godi-
ña ke di-gagabi tša lefase. Bjaale palabolo e
we, a yaka ya tlhōkōnōla ke motho. Ba bangwē
ba e beya ka dipelong. Dikgopolo ba gopola gore,
o ra motho yo a bolalego, monna wa gagwe, gore
let^{ta}adima letla mmolaga. Let^{ta}adima ke mowe go
tlhōkago le bjang, bjaale go o mīlē kudu. Bjaale
ba gopola gore, o tla ndišā ke lona. Ka gobane
molei yo we a boilego, o tla wa, a tiya ke lona
a napa a hwa. Digagabi tša lefase, ba gopola
gore, go sintšwē letšwa, le lengwē, o loma ke nōga
wa napa wa hwēla seelong.

1,355 Dikgopolo tša batho, di gopolēla go šele,
yēna ~~gong~~ a gopola mowe. Kgopolo ya gagwe,
e kgopolešē gore lefase letla āma, di bjalō le mabja-
ne ditla hwa. Digagabi ka moka dithaba ka gokwa
mmērō, wa kwa, mathekō ka moka dilla. Le bina
batho ba bjatē ga mōgo le diphōlōfōlō, dikgana
ka mokgwa o diha kgānaga. Digwēgwē le magokolodi di
tla tšitšē marata ka mollō wa tšona. Bjaale anyake
sellô sa mohuta o we.

1,356 Selema sa fitlha, pula ya tshela ya tshela.
 Pula e we a ba leme ka yōna, ba letēla gare ngwane
 ka moka o melē. Go bjale ka pula ya mathōmō e we
 barego, ke kgokgola moka, ka moragō ga yōna ke yōna
 tshela. Bjale ba tlatlōma go lema ka pula ya bora-
 rō. Kganthe mosadi o tšilē le rothi la pula ya kgokgo-
 la moka, le la pula ya tshela. O dirile ka mkgwa
 o, a ka kgōnaga o bapōtšē. Dipula tša fothoma go-
 na mathekō, mo we le seng la matloumeng e tšhaba
 Selema sa fēla, ba bolaya ketlala gaminōgō le
 yēna modirā tšōna. Pōkolo e bolaya ke makotla wa
 go tšama ba šekela.

1357. Ngwaga wa fēla, ba tšama ba šekela.
 Gwatla selema sa bobedi gwa ba bjale kapele.
 Naga e ka seke ya nohwa, re lebeletšē kumatlō,
 lešaba le ka palakana go riale e morēna wa ga Ma-
 metšā. A dirile gore a tšamē a e kwa gore mola-
 tu keng, pula e sa nega. Bjale ditaola tša bola-
 bola gore, go na le mosadi wa nong. Nong ke gore wamo-
 tihōlōgadī, wa go bina phuthi, o napola fase ka monwana
 a šupa gōdimu. Ka go riale mo we, ore olla lehu la
 monna wa gagwe. Ke yēna yo we a beilego letšutšī.

1,358 Kgoši ya baya, ya bitša pitšō e kgolo ya banna le basadi. Ba ya bakgobakana kgorong ya mosate. Bjale kgoši ya ba botša gore naga e ya hwa ka baka la letšatši. Bere, le rena kamatlhō re a bōna thōbēla, bjale ditseba ke wēna kgoši. Rena dišō tša rena digōdimu gagago. Bjale le nthelētšeng, le nna pelo yaka e botihoko. Kago riale mo we ke likite ka maetla gore, ke tšamē ke e kwa gore molatš keng. Bjale dituola ditiya mosadi yo mongwē wa nong, wa mmina phuthi. Ona-pola monwana wa gagwe fase le gōdimu, ore o lla sellō sa monna wa gagwe. Mosadi yo we ke mang. A gwake gwaba e motho yo a bolabola go, bare, tuu

1,359 Kgoši yare, le ge le mouta, nna ke ya motseba. Ka lehu la Kolo, ge e be le sellong, a lehu la kwa polabolo e ngwe. Ba we ba ilego ba e kwa ba ile ba dumēla gore, re ile ra e kwa. Ya gore keng, ya gore sellō sa monna waka ke tša sella letatadimeng, a nyake go ndiša ke digagabi tša lefase. Ke mang mosadi yo we, ba seke ba mmolabola ka leina. Ba fore ke mamond, le dituola diteile kamogwa o we, ka nnete ke letatadima.

1360 Ba ntšha mmolai wa naga, ba madudisa gare ga lešaba. Bjaale kgoši yare, o ke o re, botšê gore naga o e bolaya ka baka le lewego eng. Ga ke ditsebe, ke noka fêla, maha, are, ka tšutši la sellô, na gagwe, ke bolabole ka ôna mokgwa o we. O dirile fêla ka polabolo, a dumêla. Motlemeng ke taêlô ya morena, ba motlêma. A ra, lešaba gare ka tlhola ya gagwe, e swanetše go ~~ba efe~~. Bare, o swanetše go lefa, ka moragô ga tšê a yo tloša dilo tše we tša gagwe. Ge lere, a lefê o lefêla mang, o lefêla kgoši. Bjaale se lefa se we na gagwe se tla e netša naga e, a owa, bjaale go tšaba go tšutšeng, ka rabô ya tlhoka, ka gobane naga e e netša ke pula fêla.

1361 Katšatši le we, letšatši e be le sa fiši, e be lentšha ka ga tšhwene. Ke gore e be lefiša kudu, mothoge a dutši morithing a sa nyake le gotloga. Bjaale morena, are, go masogana, sepelang le robê dikgone. Ba ya ba raba dikgone, ba baya na tšô, ba fitšha ba dibaya kgorang. Bjaale morena, are, gotšetšang mollô, kowa letšatšing. Ba ya ba gotšetša, are go bôna motšeng le masekametša mollô, ba dira bjaale a sekametša mollô ba motlêmilê.

1,362 Motho wa batho, a tšhwa a e swa letšatši ka moka. Ka go riale mowe ba dirêla gore a tiebe gore mollô a o nyakege. Ba gabô ba leka ka maatla gontšha diš tša go motlemolla mowe dišheping. Kgôzi ya gana, yare, ga tlemollwe ka selô, o tlatle-molla kenna ka lebaka le ke nyakago go motlemolla. Dilô tše we tša lena sepelang lo sella bana ba lena tlala. ~~E tše~~ ge letšatši le ya madikhêlô ba kgôna ba motlemolla. Ba mmotša gore, o e o tlošê diš tšewê tša gago. Wa gona wa buletša bjaale, o tla bolaiwa ka mollô, bjaale ka ge lewêna o bolaya lešaba ka mollô.

1,363 Kgantše ba êla moradi borwa, go êla motho borwa ke go moutamêla, go se mmotšê nnete. A ya a tloša ~~diš~~ tša gagwe, pula yana. Bare go bôna gore pula e ana, ba ya gae gagwe. Ba molokisa dibjana tša gagwe, ba napa ba moraka, a tloga. Masogana ba mafelegetša ba ya ba mogomêla nokeng ya kabanamê. Ba mmotša gore letšatši ka lethii, ba se sa mîna, ba mmîna baka mmolaya. Ba boêla ba botša morena gore se mogomêlê nokeng ya kabanamê, are, golukilê bana baka.

1,364 Ka mosola wa noka e be gona le motse wa monna
 yo ba goba bare, ke Magatikele. Ka gobane e be ba e
 tšwa ba morwaditšhê dibjana tša gagwe, bare mowe
 ba mogomêlago, ba mofa dibjana tša gagwe. O be
 ana le ngwana wa motlankana leina e be bare ke
magwagwa. A kgōna go sepele ka noši. Bjale a bō-
 na gore dibjana, a ka sele a dikgōna. A ya ga mong
 wa motse, a dumediša go beya dibjana tša gagwe.
 A modumella gore, a dibee, ke moka a thōma gorora
 a iša mo we motseng o we. Letšatši la ba le a di-
 kēla, a napa a kgopela le malaō. Mong wa
 motse, are, golukilē, mosō ga ana le tšidi,
 ke moka bo sele.

1,365 Ka morwana ga besele, a napa a thōma
 tsela ya go ya ga lewele wa go dula ga
Mohlaba. O šile diphatlhō tša gagwe mola
 a go dumediša, ^{ga} gore a rōbalē gōna. A ya
 a fitlha mo we motseng wa Makolane. A e pe-
 ga ka mokgwa o, ba morakilego ka ōna. A
 modumella gore a dule motseng. A gona a
 ya a ruwela diphatlhō tša gagwe, kamoka
 ga tšōna.

Temana ya tšhomoitiya se nyalo, a tihuke go boele
tša.

1,366 Go gakhola moraka. Kannele moloi a na
le šupi. Taba e we eka ke molaō, wa batho ba
go ja ba bungwe batho. Ba keng sa go bola-
ya ngwana wa gagwe, a bolaya moratho wa
mabalane. A gakhola moraka wa gagwe ka
yēna. O sa tšwa a tšhabe senyalo se sengwe,
o bile o wa boeletša. Mohu o ile a babja letša-
tši ka le thii, ka tšatši la bo bedi, a napa a
batlogela. Ba boloka mohu, ka moragō ga po-
loko, a botša ba gabō gore ke nyaka go tšu-
ma ke e kwa lehu la ngwana wa mma. Bure
go likile.

1,367 ~~Motse~~ wa Ntletla o be o le kantle ga lego-
ra. Bathakga boyaja, o be a getsē ke Mabalane
le yēna moratho wa gagwe. Bure ke mogatšū
ragō rena. Moloi o tsentsha ke ya mongwe ka
le goreng. O ile a tsentsha ke mosadi ya mongwe
wa mmina tlou. Jo we leina la gagwe e le-
go Morupane ngwana Saei, a gopola gore o tla
bolaya yēna Mabalane motse o šale elewa moratho.
Kgante ga go bjale, o nyapolla yēna gore ba

šalê ba tswana.

1368. Sa goja ngwanana, ka morwana sa o kwa
bo dutu se ja wena. Se we ke seema sa morwa
wa ngaka. Bjaale ka ge baile ba tiwa baya di-
ngakeng. Bjaale ba ya ba mohwetsana ngwanana
wa mothoka le tsobô la kguoga. Ke ge a ba botša
gore moloi le morilê gae. Moradi yo, wa mmina tlou
o ilê a mmulêla kgôô gore a tsênê. Le gôna le-
hu e be le sa lebana yêna, mahu yo we, e be le leba-
ne mogolo wa gagwe. Moradi wa mmina tlou, a re, wa
gagwe e tla sala e le mong wa motse. Moloi yo we,
o tswe a nakilwê mowe, a goba a dula gôna, taba-
ka la gobeya letšatši. Kgôô ya tlhōka, re tiya molata
wa y. Atiya morapi, yo we e lego Morupane, a re,
otlaye mmoša.

1369 Ge ba litlhile gae, ba rôbalu. Kamwana
a tsoa a ba kgobakanya kgorong. Basadi ba motse
gammêgô le banna le ba we a gışanego nabô.
Bjaale a laodisa dipolabolo tša ngaka kamoka
ga tsōna. Yo we, a goba a le gôna a kanonkgu-
kolla mowe ke lebetšego. Ba re, a swa, gobjale
ka mokgwa o we, o laudisitšego ka ôna.

1,370 Mabolane, are, le a kwa ke a thuta go tšware phaga. Le ga ke thuta, batha ba tšure, ke mofane wa papagwe, gobjule ke sekone. Le a kwa ba bina phuthi a we re rego bakone. Gotloga le hono, basadi ba babedi a ba tlogē ba e mowe ba go ratago. Mo moteng waka a ke sa nyaka go babōna ka leitlhō laka. Ba leka gore baka pipitlēla gore a ba lesetše, empa a gana, are, a ke sa nyaka go ba bōna. Leitlhō ka lethii le tihole ke sela-bi. Ke gore ba bolale ngwanabō, bjale o setše a le noši. Manna wa nyaka o bolabotše are, sa go ja ngwaneno ka morana se ja wēna.

1,371 Ngwana wa tadi re mmōna ka merētō. Ke baka ge ba bolabola ka mathekō. Ka gobane o ba rakile, a ka a sala taba ya dikgomo moga. Ba ile ba ya magagabō, ba le noši, ba saisi ke motšo. Ga thome, papagwe le yēna o ile a raka Makgobélé le yēna mmago Mabolane. A ba raka ka baka la boloi, le yēna a ka a nyaka dikgomo tša gagwe. Bjale bathwadi bare, ga gona taba du-lang. Ge gona le taba re tla bōna ba etla. Agwa-ka gwa ya motšo. Kemoka ba napa ba dutšī ga

gabô.

Temana ya 15a Mabelane a tšeisa morwa wa gagwe moradi.

1372 Morwa wa mokgalabjê yowe, ke Mafiri, bamoreletšê leina la papagwe Mabelane. A motšeisa moradi, moradi wa phatšuku Mohlabe. Leina la moradi ke Motšopi. Ba monyala ba mmeke ka bothakga, a ba ka ba tšhabiša. Motlhang a tsênaga mkgani o walagana. Ba fêla bare, a tsêna gê, a lure, a ka se tsênê, ka kgônê ya bakone. Metri a ka, metri a ka, a ka khutsagê. Bjaale bjaale ba a kêla ngwetši. Go fitihêla ba ba tšhêla ka metri, ba tsêna kangwako-
ng. Go fedilê ke moka ba bikhilê.

1373 Ngwetši o ilê a bekêlwa lapeng la matswala wa gagwe. O ilê apeya mowa lapeng la matswala wa gagwe, lebaka la go lekana ngwaga kamoka. Ba sesu ba motlhatlêla tša gagwe dipitšû. A ka a phakiša go fetoga ka pela, a tsêna mengwaga e mmedi. Monna a eme a kitima le dingaka. Go ile ge go tsêna ngwaga wa borarô, ya ba gô-
na a imago.

1,374 Ngwana wa nōga ga na nōgana. Mmagō Motsopi ke Malehu bjaale mmago Malehu ke Malebonyane monna ke Masefane Masete. Malehu ge aya apeya ga Mohlabe, ga ka a lošwa. A owa, o ile a ya kaba ka la boloi' boja mmagwê. A loile Maseboko ngwana Mase-ikōma. Ba rēa gore o swanetše go bolaiwa, kago-bane metlheng ya kgolē, moloi a loya motho a be a bolaiwa le yēna. Mmagō ya motho e lefa ketlhōgō ya mmolai. Bjaale tšhebi a eke etlhōka, ba ile ge ba ile ngakeng, ngaka yaya, ya tiya yēna. Bjaale ka ge e le mosadi wa ga Masete, e be ba sa ya naē, e be ba filo tšwa ka se gae, sa bōna fēla.

1,375 Ba re go boya gae, ba botšana gore ba kgobakane kgorong ya Phaiuku. Bjaale a tihlosetša ba gabō yo we, a bolailago mosadi wa gagē. Bjaale ke na gore go swanetše gore goreng. A go rumile seba ka ga Masete go batšibisa gore mja ya bōna, e bolailē moja ya rena. Ba rama seba ka sa ya ga Masete, sa fitiha. Sa babotša gore ke rumile ke ba ga Mohlabe, bare, ba lla ka lena. Ka baka la gore mja ya lena e bolailē motho wa rena.

1,376 A fetola sebaka, ka gore ke go kwile, sepele o ba
 botšê le nna ke sa tšibisa ba gein gammogô le
 batswadi ba mosadi. Pele ga gore a mofetole kamo-
 kgwa o we, o ile a bitša banna ba agišunego nabô,
 gore, sebaka se bolabole le bôna ba theletšitšê le
 yêna moloi a le gôna. Go eletša gore kumowa-
 na ba seke ba seka. Bjale ge a tlhalušitšê
 ka mokgwa o ba mošumilego ka ôna, ba ga fêla moloi
 gore a fetole. A ganetša, bare, ge o ganetša, o
 be o ganetša o rešê. A napolā monwana fase, a
 šupa gôdimu. Bjale yaba gôna sebaka sešogago,
 so laudiša ka mokgwa o, moloi, u ganugo ka ôna.

1,377. A bitša ba gabô gammogô le batswadi ba
 mosadi. A ba botša letšatši le ba swanetšego go
 tla go tšea boloi bja mosadi. Aowa, ka lona letšatši
 le we, ailego ba tlê ka lona, ba tla ba gatlhama
 mowe, kgorang ya bo mmitši. Ge a bôna gore ba
 kgobakame ka moka. A thôma go ba tlhalosetša ta-
 ba e a ba bitšeditšego. Le bitša ke nna batukutse
 ka baka la mosadi yo. Ba ga Mohlabe ba rometšê
 sebaka, sa go ntšibisa gore, mpja e, e ba bolale.
 O loile mogatša Rhanku ke lebitšetša yôna taba e we.

1,378 Bare tuu, ditaba ke tie we batwadi ba mosadi; ngwana wa lena o loie motho wa batho. Papagô moloi, a bēgēla mmago moloi. Mmugwē, are, a ke tsebe, motlhomangwē ba moreseša. Hēla ga e lena, a ke tsebe modirō o wa, kea le setlhare sa mola ge a loma a ke se tsebe. Dikwa ke wēna papagwē ngwana a ka mmēlēga ke nōi, ke mmeleze naga. Papagwe are, re ka kwa yēna moloi, gore ba moreseša goba aowa. Le yēna are, ba nthima ga ke tsebe taba e we. Gupē o seke wa nōba, o gana, taba, o e tseba, a nyaka go re bolaisā mosepele wa maaka. A napa a napola monwana fase a šupa gōdimu. Gōka ka gobane ša o wa gana, goka one, re kopanē nabō, re kwē boloi bja mja e.

1,379. Ba roma sebaka, sa ya ga Mohlabe, sa gobabotšā gore, mja ya rena, e ya ganetšā. Ka goiale mowe re nyaka gore, re gatlhaneng nabeng, re kwē ka tšela e, a loilego ka yōna. Sebaka sa ya sa fitlhetšā mantšu a we. Bjaale bōna bare, di akwala, motho ke wa gokwa ka nōi. Sepela o ba botšē, ba tlhwē ka moswana fela, ka moso ba tlē, lena ke tla ba ke butšitšē ba geišu. A goma a ya a babotšā.

1,380 Ka lona letiati lemp, ba kebelego, yo mongwe
 le yo mongwe, are go tloga a baka motseng wa Phaiku.
Ba we ke ba leloke la gabo mamondi. Bala
 bare, tihakana šono ga ena leeto, leeto ke lagore
 e rieng. Ba ya bakgabakana Motseng wa Marefane
 pele. Bjaale bare, kopa, ba kgobakane kamoka, ba
 kgona ba swara tse a. Baile ge ba fitlha ba
 hwetšana bala ba ba letetše. Ba fitlha ba dulaf-
 se, ba dumedišana nabš. Ba ga Masete bare,
 go sebaka sa bina, botša ba ga Mehlabe re fitlhišē
 A ba botša, ba botšana, bare, ba kwala ke moregare
 le ka bolabola.

1,381 Phaiku Mehlabe, a éma, a re, morena. Seboka re
 re bitšitšē ke nna, ka baka la lehu la moradi waka. Ka
 morago ga lehu la gagwe, ke ile ka tloga le bamotse
 waka go tsama ke e kwa seellego mohu. Bjaale
 ditaela tša bolēla gore, le šilē molo i gae. Molo i o/i-
 lē mohu ka baka la gore monna wa gagwe, o be a
 kgethilē mohu, e le motlabe wa gagwe. Bjaale o re,
 o moamoga monna. Ka tsatši le lengwe o ile a batlha-
 bēle mokgoši ba le ka babedi; bjaale nna ka dikwa
 ka homola. Bjaale ngaka e laudšitšē ka mokgwa

o we. Ka ditšhupō tšewe ka napa ka tšeba gabotše
gore ke yēna moadi yo. Ke ge ke moromēla re-
baka. Ke moka ke feditšē, nna kella ka yēna moadi
yo.

1382 Ditaba dikwa ke lena ba ga Masete, ge e'e
mamundi, mantšu a gagwe, o bolabotšē. Babe-
gēlana ditaba. Bjaale bare, ditaba di akwala, rena
ga re tšebe selo, re bjaale ka mamundi ge a be a
sa tšebe. Lehono o kaile ngaka e mmutšitšē nnete,
bjaale ka ge a thomile. Mogho yo a ka tšebago ke
yēna mmolai wa batho. Le ka bēgēla yēna gore
le ga lehono, o sa fo ganetšā. Sidiwē, molai, are,
ke a dikwa. Bakeng sa gōya moku, a ke tšebe.
Ge e le dipolabolo tša go rōbala le monna waka tšō-
na, ke ~~ile~~ ka bolabola. Nkabe motthamong e fōntiēla
dipolabolo tšewe gōna, e be wka dumēla. Ke ga-
na boloi, bjōna a ke botsebe.

1383 Bjaale ka ge molai a gana, rena, re šita go
dumēla, ka gobane ge a dira modirō o we mōbe e
be re se naē. Re a kwala, nna fēla ke e thomile.
Bo kaone, ke gore re gataneng di naō. Ba dumela-
na mawe. Bjaale molaō, ge batho ba e tšwa batšwa

ba le kgorong. Mamundi o swanetše go isa ditaba kgorong.

Temana ya 166 Phatuku a isa ditaba kgorong ya ga Mohlabe.

1,384 A isa ditaba kgorong, ka baka la phapano ya gagwe le motšwa. Bjaale morena a mogêla ditaba tša bōna. Ba mmotšha gore, ka tsatši la gore, o bitše ba gona, otlê nakō. A dumêla, ke moka a napa a bula difate, bare golukilê, fêla o seke wa lebala letšatši. Ba roma pumpanyane go tšibisa ba ga Masete, gore le a nyakêga, ka kgorong. Ka molato wa lena le Phatuku wa goaya mosadi wa gagwe. Re dikwile, ngwana wa kgoši, re tla ba gōna.

1,385 Ka lona letšatši le we, ba kgōrō, ba lebelelego, gwaba phuthi šala le le naka. Ke gore yo mongwe le yo mongwe, wa boleloko la mpoloi le wa boleloko la mpoliwa ba tsogêla kgorong. Ba fitlha ba katelana kgorong. Ba lekgotla le bōna ba tla. Ba tlilo kwa ditaba tša boloi.

1,386 Ba ba butšiša gore le kgobakane ka moka, ba dumêla ka moka gabôna. Ka le baka le we kgoši ebe e le Maphuphe. Ke lebaka la mo baloi ba sa bolaiwa. Bjale ba ya ba bega morena gore, batho ba kgoba-kane. A ya a dula kgorong, bjale, a re, go mmusi wa lekgotla, ga fêla ba fapane ditaba. Re dikwê ga mmôgo le lekgotla lekwê. O ba botšê gore a se ditaba tša go senkwiwa, ke tša go fokwa, ka ditsêbê. Batho ba ka no butšiša more, ba hwetšang, tšela ya go butšiša, ga go thibela. Phatšuku o tla e ma a re, tšhalošetša, ka moragwa, o a lla go ka ôna, ka moragô, go tla ba mmelai wa batho.

1,387. Phatšuku Mohlabe, a êma pele ga banna ba lekgotla. A re morena, le kgotla, ke tlile mo kabaka la dillô tšaka. Ke hwetšê ke mosadi bjale ke šetšê, ke le mo dillong. Ka bôna gore go lla ka ménô le pele ga se mohola, mohola ke go lla ka go kwa ka ditsêbê. Ke ge ke bitša ba motšê, ke ba botšê gore, ke nyaka go tšama ke e kwa lehu la mosadi waka. Ba dumellana le nna.

1388 Ra beelana le tsatōi la golukinā di-
poba, tša go tšuma re ijaletang la goya
ngakeng. Go riale e le Phasuku. A kaka ka
ba utela, keile ka ba botša gore, yo a na go le
ba gabō, a ka noka botša. Hela ge ba nyaka
gokwa, ba seke batla ka moka ga bōna, go
ka fo tšwa ka o thi, go batwadi ba yo mongwē
le yo mongwē. Ka go riale mo we, ke gore, ba yo
sekwela ka noši. Ke moka ba palakana, baya
go dira dipoba tša bōna.

1389 Letšatōi la gotla thōma leetō la goya
ngakeng la fitlha. Yo mongwē le yo mongwē, a re,
go tsoga, a ya kgorong ya mamundi. Ba swanetše
go kgobakana gōna, ba kgōnē ba e tšwa. Ba
kgobakana ka moka, ra kgōna re thōma lee-
tō la rena. A naka ra goma mono, reile
ra ya ra fitlha se-rolorolo, ra hwetšana
ngaka ya mothoka mo we. Re fitlhile mo
we ngakeng ka letsubjana. Ra dumediša
ra fiwa tša goja ra ja. Ke moka ba
napa ba re lukisetša malaš a go rōbala,
ra rōbala.

1,390 Kamorwana ke ge a thōma gore luola, athō-
ma a rebeakanya ka madiflō a rena. Bjale, a tšhēla
ditaba tša gagwe fase. A thōma gore le bolale
ke morepele le šilē mōpi gae. Ke mosadi wa mmi-
na nōka, o mmolaēla monna wa gagwe, o re, o
wa moamga. A ba a bolabola le gore ka tšatši
le lengwē o ile, a ba hwetšema, a ba tihabēla
mokoši. Bjale ka kgōdiša ke ditšhupō tšewe,
ka gobane mokoši, ke ile ka okwa, ka seratē gae
ke disālē moagō. Ke ge ke boya ke mothōma go-
re, ke yēna a molailego. Bjale o wa gana
ga lebōna, ke bilē ke tla mo, bare, ba nyaka
go gatana le nna dinat. Thōbēla, a dula fase.

1,391 Bjale Malebonyane o ka noganetsa. A re,
nna, ga ke trebe taba e we. Ngaka e we e bo-
labola maaka, le motihare wa ge mothu a tona
nkateng a ko trebe. Bakeng sa go sepela le
monna waka, o be a sepela naē. Le mokoši
o we o bolwa bolwago gna, ke ile ka tihaba. Ke
gore ebe ke sa nyake ga sepela naē, fēla a lo-
ya ke nna. Nkabe e ntšela bakeng sa lehufa, e
seng mmolai. Kemoka taba e we, a ke trebe.

860

K34| 82

540

1392 Bjaale ditaba le a dikwa, fêla bjale ka ge moloi a gona, re ka seke ra mogapeletša. Ba swanetše go fiwa tsela ya goya. Morena, are, sepelanglo diva mefagô ya lona. Ka tsatši la gore letlê le tšwê. Ba palakana, ba ya ba lukina mefagô ya bôna. Ka lona le tsatši le we morena a le beilego, ba tla. Morena a ba fa monna yo mongwê, gore a sepele nabô, etla ba ditšebê tsê gagwe. Ba e mella, ba wêla tsela, leho- no, a ba swamela go boêla ga ela ngaka, ba ya ga e sele.

1393 Ba ile ba rōbala kgaufi le motse wanga- ka e we, ba yago go yōna. E rile e sale ka moswanyana letšatši le sa tōwa gotlhaba, batšē- na. Ya ba o šetše a ba boné, are go bōna dula gōna nowa. Ba iša maduma a bōna, ba napa ba boabola lepola-bo'ô e ba tlilego ka yōna. Moiši wa maduma a iša, a ba a motšalošetsā le gore ba tlilê, ka go nyaka ditšola. Are go lukile ke ba kile, sepela o ba botšē. A ya a ba botša gore, bare, morena. Tšewe le tletšego tšōna dikwetše.

1,394 Ka moragô nyana ga sebakanyana, ba bôna nôga ele ka gare ga bôna. Ge ba thôma gore ba palaka, ba bôna ba sa e bone. Bjale ba dula dipelo tša bôna ditšhugilê. Ka moragônyana ga mo nôga e tšhugilê, ba bôna go etla yêna ngaka. Ka moka ga bôna, ba lona se nko, bare tuma. A fitlha a dula lepatlelong la gagwe, a ntšha thoko ya gagwe, a ba subiša motšho ba kgôga. Ka morago ga mo, a feditšê go kgôga, a boêla ka lapeng go beya thoko ya gagwe.

1,395 A goma a boya a etšhamilê, a swere le botšhoba. A goma a dula kowa, a goba a dutšis, ga pele. A thôma go ba beyakanya ka madulô bôna. A tšeya yola wa ditsêbê tša kgoši, a mmitšha kgamfisi le yêna, a mmitšha gore wêna o morumiwa wa kgoši. Bjale o thaeletšê ga botse, o ê o botšê morêna se we o sekwilego.

1,396 A thôma go ba fumiša, ba fumêla. A re go bôna le bolaišitšê ke mosadi wa mmama noko mosepe le ka baka la manganga a gagwe, ba fumêla. Le laola motho wa mosadi, ba dumêla, motho yo we o hwilê, ba dumêla. Monna wa gagwe kewa

mmina tloa, ba dumêla. Ka moragô ga lehu, o ile a dira sekgobakô le ba gabô, ba dumêla, a ba botša gore, ke tšama ke e kwa lehu la mosadi waka, ba dumêla. A ya ga monna yo mongwe wa ngaka, go lala, ba dumêla. A le botša gore mohl o bolale ke mosadi wa mmina noko, ba dumêla. C tšere ke monna wa mmina tloa, ba dumêla. O mmolaêla gore o moamoga monna wa gagwe, ba dumêla. O ile a ba hwetsana, a ba tihabêla mkgôši, ba dumêla. Bjaale wêna, wa monna, a waka, wa ba letaba, ka taba e we, ba dumêla. Le ge letloga kgorong ya moate, o itšê nkabe ba ntiêla lehufa, ba dumêla. Ge e le bakeng la boloi a ganetsa, ba dumêla.

1,397 A thôma go ba fumisa, fumang, se a fuma. Fumang, se a fuma. A taboga a swara leoto la mamuna, a fumisa ka lona fase, are, fumang, bare se a fuma. O dirile ka kgôê, se a fuma, wa seke wa šala taba moragô, se a fuma. Bjaale ma-tihabi wa mkgôši, are, bokaone, ke gore ke bolae, ka gobane, go bônagala gore, o mofile, se a fuma. Hu-mêlang, se a fuma. A taboga a tija Malebanyane a mokêna. Bare, ganetsa, aowa, o wa vereša.

1,398 Ngaka e ile ya motšola le ditšwarō, ya di-
fêga godimma ga moriti wa yōna. Go tsōla ba-
re, ke gobihakola, ge a motlhakotšē, batwadi
ba kwa botlhoko, ba nšha tšhalete, a goma a mo-
fa ditšwarō tša gagwe. Bjaale ka ge atlugile
gae, a ganetša mamundi, bjaale le hono o wēle.
Ngaka ya sêtlha naka ya fa, mamundi. Ke
moka ba goma, ba boela gae. Ba swere tsela
ka ethii, ba nya dipa tše pedi, sa mamundi le
sa ^{bo}moteiwa. ~~Setlhōpha sa bo mamundi se etl-~~
le pele, sa bomoteiwa se sêtše nthagō, ka bakala
gore ba feletše ka matla. Masto a bōna a
kgolokgōtša.

1,399. E ile ge ba tsēna le faseng la gešii,
ke gae mowe naga e thōmago gōna. Ke ge ba
thōma go tshela mošunwana. Naka ya lla, e letša
ke mamundi, are, ke boile nna, a i ai; a bare,
ke botšē maaka ai ai, ke ya tsēna ga mohlabe
wa tswēlē a mokwala, a gokwala kgolē, ai ai;
ke nna naledi e kgola phatola naga. Ba we
ba legokgauri ba kwile. A homola, ba sepe-
la ba tšwēla pele.

1,400 Mapanyeng Mašumu, ke yêna ditšebê tša, tša morena. E eile ge ba fitlha le tšibugong la maholoi, are, maēmēla, ba ēma, Mabōthēla ba dula, ba ēmēla se tšhōpha sa moragō, satla sa ba hwetšana. Ba khutša mowe nokeng ya morola, e we kgōzi e nwago yōna ka kgakala. Ke moka ga bōna ba swametšē go tšenēla kgorong ya mōšate, bjale ka ge ba tšwile ba le gōna. Molaō ke wa morumiwa. Ge motho ba ka tšhakana naē a re dikae, ga ba mmošē selo, ditaba di swametšē go kwiwa kgorong ya morena. Yo a nyukago go kwa o tlaya a e kwa gōna.

1,401 Emang, re khutšitšē re thomeng, ba thakga, ba wela tsela. Ke molala wa tšatšaneng, o swa-
netšē ga letša naka, gore ba agi ba mowe ba o kwē gore ba tšo boya. A thāma go letša naka, are, tšee tšee, mona le tšebē a kwē, nna ke buile, di baibaing tša bo gaešō le mogōši. Ba ile nka se boē, ai aii, ke nna maphikulugē yo mogolo, ai aii, ke ya putla ke libile segodikane moreding ai aii, ga ma-
koladi a mogōši ai aii. Mona le tšebē a o kwē, ke bo ilē nna, setlogolo sa ga Mašumu a sekwešē monamalla.

1,402 Ke leba^{ka} la madula gae, ba dikwa ba agi ba mowe. Ba^{we} e lego ba gabô, mefulukwane ya lla, ya lla e setse mokgan moragô. Ba leloko la ga Maseto tohetlo e hibilê le moludi. Ba tšwela pele le mosepele. Baile ge ba le molaleng wa matšhekaneng. Ke mowe golemago batswadi ba mosadi, yo la Malebonyane. A goma a letša naka, ure, mona le tšebê a theletše, ke putlile, nna matlhapholane, nale di ya meso, ai aii, wkôbô le kgamo, kgane e letše mang, ai aii, nna ke phepetše mohlabe wa tšwêlê wa mokwala ai aii, ke putlile nna maputlakanyê, ai aii, ke libilê ga Marebolê sa ga Pôpêla ai aii, mokgufi mokgokgorogi, ai aii, mokgufi mmôna tša kgolê tša kgufi a ukamêla ai aiii.

1,403 Matseng wa ga Mathake, mokgoti wa seke wa kwala, ka gobane go welê ngwana wa bôna. Bjale ke moka ba yo tšela serobeng ba tšena ka kgôrô ya mosate. A letša naka a e-theta ka mokgwa o a ka kgônago. A bilê a phêpêla le kgôrô. Mefulukwane e lla, mathokô ka moka, ba we baleloko la ga Mohlabe.

860

K34/82

546.

1,404 Ba fitlha ba bokanani kgarong, bjale balanditse-
tša morena, ka mkgwa o ba repetšego ka ôna. Ba
mlanditse-tša dipalabolo tša ngaka gammôgô le goteiwa
ga moloi. O ilê a dumêla, ra napa ra goma ga
e newe ngaka. Kgoši ya re, o saphekgu, are, aowa,
le kwilê batwadi gammôgô le lena ba ga Masete.
Ba re, ngwana o ~~re-batwadi~~ morepele. Go lukile
palakhanang, re tla le botša letšatši la gore le boê
ka lona. Ke moka ba palakana.

1,405 Ba sala ba rōra taba e. Bjale molaô ge
motho ailê a loiwa ke ya-mongwê, moloi yowe owa
bolawa. Bōna ba ga Mohlabe a bolwa maatla
a gobolaya. Ba ya ba bega ba Maroteng, batla
ba bolaya ke bōna. Bjale mowe morong wa
bōna, ba nyaka godiya re-pipimpi. Ba kwana
ka rōna re-pipimpi bakeng sakgôrômêla. Sepipimpi
ke gore ba Maroteng ba seke ba tšeba, kgôrômêla
ke gore motho mang le mang a bōnê ka mahlō. Ke gore
ke taba e e tšibjago ke botlhê. Ba kwana gore ba
tlave bošego, ba nekella ba bolaya. Polaô e we,
a seya gotlêma ka linti, ke ya godiyô phetlaka
diatla. Sepipimpi re apa kgôrômêla, khuta marama re
hwa nayô.

1406 Sepelang malafing, e tlare, ka morwana le nyakê-
 lê masogana le tlê nabô bošegonyana. Le tlê le tšwê
 lo phetla moja e wa. Ba palakana, ba ya ba rōbala.
 Ka morwana ba tšima ba batša masogana ka se-
 phiri, gore ge letšufi le tšeya tšeya lebe le koma
 mošate kgōši o wa le nyaka. Sera serapilwê, batla-
 ya bošego. Ga ya sera, ka gobane gwaya batho ba
 se bakae, a ka tšhaba mokgōši ba bolaya, Yo mangwe
 wa bareri batata, e rilê ge letšufi le tšwara, a neke-
 lla a ya, a ba rēba, gore salena se fedile leho-
 na ba tšilo bolaya moradi ya. Mēmēmē ngwana o
 bola kōma a e bone. Ka gawale, o wa ba kometša
 gore ba seke ba mola. A goma ka bjako, a le-
 ba mošate. A ya a ba tšenela pele, ge ba fitšha
 ba na huetšana a ba letetše.

1407 Nyatša molala e hwilê malaleng, ke monna, ora
 moradi, tšaga o tšhabê. O be a sa kgole, a gapolago-
 ne, ba sa tšaya ba bolabola, ba kgōna ba romela
 batho go tšibiša ba maroteng. A tšaga a tšhaba,
 a ya a rōbala šoheng. E rilê ge mesa e nka,
 a phara tšhaba, a tšwa ka sefatê sa ntšwe-lekwe-
 di, a fologela, ka ga Mokgotha.

1,408 Gare ga bošego kgodi, ya laela gore ba yophe-
tla moloi. Bana, ba fitlha, ba kōkōta le bati, monna a
thōma a hamola, bare go yēna bula, ke nna mōkētē. A
re, kgōši motho wa bošego ga tšibjē. A bula, a tšwa
a dula nāe lapeng. A re moradi wa gago e kae, a re,
le hono, e sale ge letšatši le dikēla nkešū ke mmōnē.
Bala le bōna ba tšēna, a thōma go tšhoga, bare, motlišē
re nyaka yēna. Ka nnete, a ke toebe gore o ilē
kae. Balebella ka ngwākong, ba seke ba monna le
ka dithibeng, a seke a bōnala. Ga gōna, o tšhabile,
nonyana e mosebیلē.

1,409 Bjaale, re tla dira bjang, yo mongwē, a re bja
dumalana bo ja kgopa. A re bolaeeng monna yo, ba
kwana, bjaale bare, go yēna, bjaale ka ge moradi
wa gago a tšhabile, re bolaya wēna, bakeng
sa gagwe. A re diakwala, bjaale ka ge e lenōga
yaka. Nna ge ke motšeya ga ka treba gore ke nōga
e be ke nore ke motho. Bjaale bakeng, sa gore lempo-
laē, ke ntšitšie letola la go tšibēla polai yaka. Ba be-
gana taba e we, ba bangwē, bare, a bolaimē, ba bangwē
ba gana. Bare, re rumilwē, e seng go ya, a owa go
yo a tšhabilego. Bjaale re swametšie go boetsā

mantšu a gagwê, moragô. Ba kwana, bamotlogêla.

1400 Ba boêla go morena le bošego bjowe, ba fela ba mokêkêlêla. A tsoa, a tšwêla kantlê, bjaale bammege gore a ra mohwetsana, re hwetšana a tšhabilê. Bjaale, rare, bja dumala baja kgopa, re swametše gaphe-tla monna. A re la seke la mpolaya ke ne le letolo. Ra šitwa go mmolaya. Xêla le mola le mmolae, ebemolato o se gona, ka baka la gore, molato o tšwilê ka yêna. Golukile ke bošego, sepelang lo rôbala, re tla dibôna ka morwana. Wêna le wêna le re go tsoa le e le mmitšê, a tle mono kgorang.

1401 Ka morwana bala baya ba mmitša, baya naê, kgorang. Bjaale morena are, o tšeba ga botsego-re molato o tšwilê ka wêna, a dumêla. Bjaale ge a tšhabilê, o swametše gore o bolaiwê. Baile ba bolabola, a kaka ka gana, fêla keile kantša letolo. Ditaba ke tše we Phatuku, are, ngwana wa nôga a ne nôgaana, a ke morate. A bolaiwê. Bare, gapê, motho yo gana molato, ge o gana gona, o tšebe ga botse gore o lobilê. O kilo tšeya ke a gana ba motša gore a motšee, a ba a dumêla, a

motšeya.

Temana ya 17th Letlabo le ntšhitšōe ke moradi wa
Mafiri Lewêlê yowe e lego Motšopi.

1,402 Ditaba tša godimê, tlhogang ya taba go
ngodilwê Motšopi. Bjale go go sa rakišwa le we,
gwa tšoga mahgola tša letlabjana le we. Labō-
nima bogolo bja lona, gwa rakišwa lona. Le ge
leile la thoba, leile la tšhirêla ka letlabjana
la lona, le we e lego Malehu ngwana Masete. Ma-
gwê, Malebonwane ngwana Mathakê. Bjale Male-
hu a bêlêga Motšopi ngwana Mohlabe, a tš-
ya ke Mafiri yowe mathōnō a ditaba tša gugwê
dihwetšwago mo 1372, bjale go re fitlha mo go 1374
ngwana wa nōga ga na nōgana gwa tšoga letlabo le
le golōjale.

1,403 Kgomêlō ya letlabo le lego^o bjale go boêla
motlhaleng wa letlabjana. Motšopi mmagwe Malehu,
Malehu a ka a loya bjale ka mmagwe.
O ile a pe ya mo we kgorang ya ga Mohlabe
go fitlhêla a bêlêga yêna Motšopi. Go noba
yêna fêla.

1,404 Motšopi, oile ge a thōma go fetoga, a loya, ngwana wa lekgatla. Bjaale ba tšwa baya dingakeng. Ngaka ya ya ya motiya. Ngaka e we, e be e sa laole ka ditaoa, aowa e be e laola ka motlhapêlō. Motlhapêlō, e be e apeya pitsa, e tšhêle metsi, yōna mong e tšhetše le ditlhare tša yōna. Bjaale ba e bešeletše, e belē. Ba we ba ilego go tihapêla ba ya ba tihapa ka go latelana ga bōna. Gotlhapa ka othii, ka o thii, yola ga tloga go tsēna yo mongwe, o wa tihapa bjaale bjaale go fitihêla ba fellêla.

1,405 Motlhapêlō, mokgwa wa ōna wa go tiya moloi. Ka gobane metsi ge a belā a kakomoga, bjaale are, kowa are, tšhantšhan a fakêla diatla pedi ga tšōna a tihapa. Ge e se moloi, a phōtlhêla, ge a tloga, a goma a belā, yola le yēna a tšentšha tša gagwê diatla, a goma a phōtlhêla. Goile ge go tšēna yēna Motšopi, a huduga, a motšhêla mele kamoka. Ke moka a moteile, ke yēna moloi.

1,406 Ba boya gae. Mabolane Leuwêlê a bi-
tša ba gabô ka moka. A botša le bôna ba-
twadi ba basadi. A ba tsibisša taba e, ngwana
Mohlabe o teile ke motlhapêlo, bjaale oile gomo-
tia, a thôma gore tlhaloetša ka ditsoa. Oile
a ruta mmago mahu boloi, bjaale ge a moutile, a
mmotša gore ditshare tšaka di agakolara. Ka gori-
ale, o swanetše ga ntšha monna wa gago, a gona
gona ntšha mmatswala wa gago le gona a gona
ga gona taba e fêla o mponetše, ntšha leta-
pi lago. Letapi ke gore ngwana yo manyana, a
dumêla ke ge a loya ngwana yo. A ka a phi-
kyisša ngaka. Ke yôna taba e we ke le botša
go yôna.

1,407 Mabolane are, gake thuti go tšwara pha-
ga ke tšwere pedi ditlhagala. Go tloga le-
hono, lena batwadi ba mosadi, tšeyang nōga ya
ya lena le tlogê nayô. Dikgomo a kena taba natšô.
Yo ke ngwana waka ke tla motšeiša yo mongwe
mosadi. Ba tšeya ngwana wa bôna, batloga
naê. Ditaba tša fêla dietla mowe. Empa
bama ba a ba bêtêgago a le mowe ke boga leuwêlê.
Ka gobane, o ile o filo dula, a nyadiwa ke

yo mongwê.

1408 ~~ma~~ laudiš' wa ditaba tše tša batho ba
ba golatelana: Ntletla mmeiwa le tšatšile boloi bja
gabolaya batho. Malebonyane ge a boile Masebo-
ko ka baka la lehufu le Matsopi se tlogolwana
sa mapalekōkōtla. D laudišitšō ke Mabelo Ma-
bone morwa Mafedišē. Mosadi yowe a goraka
kē monna Mafiri, ka baka la boloi. Mphathō
wa Mabelane ke tšē. Mangana o bolotšē ga na mo
nageng ya gešu. O bulutšitšō ke moena Sekwai.

Tema ya 3 kgoro e ya kgōna go tšeya mo-
sadi ya mmoetšā monneng.

1409 ~~thalo~~ ya go tšhaba le monna yo mongwê.
Ge mosadi aile, a tlogêla monna gammōgō
le bana ba gagwe, a tšhaba le yo mongwê.
Motlhadiwa o swanetšē go boêla ga mahgolo
wa gagwe, a yo ba botšā gore, ngwana wa bō-
na o tlogile. Bōna le mokgonyana ba swanetšā
go monyakêla. Motlhamong bare ba sere ba
yakêla, ba kwa, bare, nyakellang mono. Ke
motšhabiši o wa ba tsibiša.

1410 go tšeya ngwana wa motho ke go kwana le
 batwadi ba mosadi. Bjale ge ba kwana le mo-
 thadiwa, o tla ba a boela. Kwanô e kgole e gaimago
 mosadi. Ge o ka bôna go ga lifilê yêna, gôna
 go lukilê, o tla boela menneng wa gagwe. Bja
 ale o swanetše go mmetša ka se, ke gore go
 mogaga. Kgafô ya gogaga mosadi ke ditgomo tše.
 Motlhomong a gana gogaga, a re, ~~se~~ ke nyaka go
 nyala, yaba batwadi a ba rate, ba ka reke ba
 kwana le polabolo e we, ya gago ya gonyaka
 go nyala. Kgarebe le yôna e a tihala, ya
 tihangôla tsela e la ya go e bana ya tšeya
 e se. Ge batwadi ba sa rate, o tla ba a boya
 go yôna tsela e la.

1411 Kgafô e lifiwa ka ditgomo tše mnnê.
 Kgafô e na ga e tihale, gore mosadi ke
 mosadi goba kgarebe. A o waakamoka ga
 bôna ba fo lekana. Go bjale ka tifišô
 le yôna e bjale. Bjale kgarebe e fi-
 tiša fêla mosadi ka kgomo. Ge gôna
 kgomo e we, a e ntšhe ke motšhabiši, e ntšhe
 ke batwadi. Ba re, ke ya go alola magogô.

K34/82

Temana ya 1st go tšhabiša mosadi wa monna yo mongwê,

1412 Bjaale ka ge go tšhabiša gore, motho ge a tšhabiša mosadi wa monna yo mongwê, o swanetše go kwana le batswadi ba mosadi. Ke gore ge o kwane nabô, ga gona selo se se tla tšwe-nyago. Go gošala ~~moagô gona~~, ba tla gošala moagô. Ka goriale mo we ba diêla gore, yola a goba a motšeya, a seke a fa bôna molato. A re, ke bôna ba ntlhadišitšego, a owa, ba fe mosadi. Ge ba mofa maditsana a gagwê, ba re, re fapantše ke ngwana.

1413 Bjaale ka Sekaloko Masete, a ya a tšhabiša mosadi wa monna yo mongwê wa ga Mame-tša. Leina la mosadi bare ke Mamarumu ngwana Lewelê. O be a tšeya ke Manotswane Mauwane. O motlhadisa e sale kgarebe. Pele ga gore a motlhadise, ba ile ba thôma bakwana le batswadi. Ge go bolwabolwa ka batswadi, ga go bolwabolwe ka papagô ngwana, a owa, yêna a trebe selô. Go bolwabolwa ka mmagwê, le rakgadi ya gagwe.

1,414 Sekaloko ebe e segôlê, leithô la katsohong la mphapa le hwilê. A ka a ya ka noši go loša mophepa. O ile a roma kgaitšedi ya gagwe Maa-le. A bolabola le mothepa ba kwana naê, zêla ge are, ke nyaka go mmona pele, ba mmotša gore o swana le yo no kgaitšedi ya gagwe. Nnete yôna e le nnete, ba di yo motšhabisa bogôlê bja gagwe fêla. Ka magô ga mo ba kwane naê, ba boya, ba botša moogana. Bjaale le yêna a tšibisa batswadi, ba dumelana le taba ewe.

1,415 Tabu e ke mammu, ka gobane ke ngwana wa ga Mametsi. Pele ga gore go diriwê taba re swanetše go tšibisa kgôši. A seke a nobôna a tšhêla ke metsi a gôšisa, a sa tsebe. Mowe re hmatšana seemu se, mpatšê o saya, o seke wa mpatšê o tšô boya. Ba ya batšibisa morena Sekwai. A re, di a kwala, bjaale o gokue, o ga Mametsi, e šu le motšee aowa. Mokopa wa tau re bega ka ôna. Re tla kgodiša ke ôna gore ka nnete, o bolailêtau. Ge o kare ko bolaya ga gokwale, ka gobane motlhamong yo go šita.

1,416 Sekaloko o be ^agana ke dikgarebe ka ba-
ka la bogôlê bja gagwe. Ke ge a tla ba a tho-
ba a ya a tšeya mapadi ga Mametsä. Baile
ba tšhabisa mothepa ya we, le go bônana ba
se šu baka ba bônana. Ba motšhabisetša la-
peng la Thôpê ngwana Mongaale. O be a tiere
ke bôna ba ga Masete. Ba latella gore lewe
lapa le na le diruina. Bjaale ba dira gore
ba tšibise ka mōšata gore ngwana wa batho
ba la re tšō moutšwa. Go lukilê go riale ke more-
na Sekwai. Le swanetše go romela motho go
batwadi ba gagwe, goba tšibisa.

1,417 Ba romela sebaka sa go tšibisa batwa-
di gore nyakellang mono. Sebaka se we sa bō-
na e ~~ele~~ ele Phušumane Nkwane. A ya, a fi-
tšha, a ba botša gore ba ga Masete bare, nya-
kelang mono. Papago ngwana a ka a mofetola, le
gore ke morwa mang. A tloga a bitša banna
ba ga-bô go ba botša tšaba e we. Ba atla
ba feletše ka mapara, a ba bōna, a tšhaba.
Ge ba fitšha ba hwetšana gore, a gōna, Oile
kae, re no bōna a tloga ka lebelô.

1,418 Ba wêla kgwatleng (kwaleng) ya gagwe. A ba ka ba tihwa ba sa nyakela motse wa ga Masete. Ba ile ba napa ba swala tsela ya goya mošate. Ba fitlha ba bega morena gore re bone ngwana wa gago, a etla gorena. O boletše gore yo mongwê wa ba ga Masete o bone ngwana wa rena. Bjaale ba morometše gore re nyakellê kgorong ya bôna. Re tlêlê go bega taba e, gore re kwaleng, ya ngwana wa rena. Re a monyaka, ka goicale mo we, re bôna gore, bokone ke ge a kaya go nyaka ke ba tlhankana ba kgô. Ka baka la gore gego ka tsama go nyaka rena, mo we re mohwetšanago re ka dira kotse.

1,419 Morena a roma batlhankana gore sepelang lo bitša. Sekaloko a tlê ka moine. Ba ya ba mmo-tša. A bitša banna ka babedi a ya nabo, kago bane o šetše a kwile gore go tlilê batswadi ba moradi. Ba ya ba fitlha, ba dumedisša maduma a tsêna. Bjaale morena, are, ke bôna batho ba, bare le tšo utswa ngwana wa bôna. Ba dumêla gore go bjaale re tšo utswa. Ke ba bathoba la le ba nyakago.

K34/82

1,420 Bjaale ba ga Lewêlê bare, a re nyakapo-
labolo. Re nyaka fêla a re fê ngwana wa rena.
Ditaba le a dikwa ba ga Masete, bjaale Sekalo
loko, are, mmaka pela o baka a e swere. Gôna
go nago bjaale, go tlabo ga mapara. O wa dikwa
Masete, are, ke ya dikwa, kere, mmaka pela o ba-
ka a e swere. Bakeng sa mapara ôna, ga ke
dumele, taba kgolo, nka ba fa dikgomo. Bare,
kgôri mmotšê a yo re tupa ngwana, ngwana wa
rena. A mmotšê, are aowa, nka seke ka kgôna.
Pela ya tšwa ka diatleng tša gago, a e sale ya
gago.

1,421 Kgôri re lokollê re lwê le banna ba, morena
a gana. A re bokuone ke gore le dumêlê go a
magêla dikgomo. Go bônagala gore, o bôna gore
ke banna ba gago, o wa ba emella. Bjaale
ngwana ke wa rena. Ge re bolabola gore re
a manyaka, ke tswanêlô, ya gore le re fê
yêna. Morena are, o wa kwa Masete, re
namadi ga re tswarege, lokolla ngwanana
batšo a boêlê gagabô. A re, mmaka pela
o baka a e swere. Ke a šitšê go ba fu
ngwana yo we wa bôna, ka gobane ge ke

motšhabiša, a ka motšhabišetša go raloka ka
yêna. Ke ile, ke tla mofšeya, ke monyale ka
dikgomo.

1,422 Bjale morena, are, go kaone, gore
re tlê ka mowe kgorong ya geno, re bolabo-
lê ka taba e. Ka pobane lewe ke ya emella.
Le tlare go fitlha le botšê morena, katšā-
tōi la gore, ke nna yowe, ke yatla gamō-
gō le bana ba baka. Ge a ile a gana, ya-
ba molaō o dumelana le mo, ga go nyaka
ngwana, re tla dira gore, a moutullê. Bave,
di a kwala thobêla. Ba bula difate batloga.

1,423 Ba ya ba botšā morena gore Mo-
hlabe oile otlatla le bana ba gagwê.
Diakwala bana baka, lêla nna e be
ke gopotšê gore, le tlare ge le mohwetšane,
la goma la boya. Bjale re tle re gomê
re le romê le motho wa kgōrō, a yo fi-
tlhiša ditaba tšewe. Bjale a la a la
lêba ge a bilê a le fetola, ka gore ke
ya tla. Ba re a owa. Golukilê bana baka.

1,424 Ditaba tša 'oa 'gorong ya Lewêlê.
Mohlabe aye, ke tlile le bana, baka, ba we
 ba tlilego ba utswitsogo ngwana wa gago. Ba-
 na ba gago ba tlile ba dumediša ka molaš,
 le nna ka ba mogela. Bjale ke ge bampotša
 gore ba wetše kwaleng ya moredi wa bōna.
 Ba tšibilê gore ngwana wa bōna, o ka mono
 gagein, ka baka la sebaka sa goroma ke ba ga
 Masete, sa gore nyakelang mono. Bjale ka bitša
 ngwana yo we baka, ka mmotša mantšu a-
 we, a bōna. A gana naê, aye, mmaka pela o ba-
 ka a e swere. Re luelê naê, lebaka, a fo tšwela
 pele, le gore mmaka pela o baka a e swere,
 a ba nyakê digomo tšona ke tla bafa.

1,425 Morena Poul Lewele, aye, ditaba di a
 kwala mmina tlou. Bjale, bōna batwadi ba
 ngwana, a baka ba bolabolê maikutlō a bōna.
 Bakeng sa monna yo wa ga Masete, aego mma-
 ka pela o baka a e swere. Ke nnete, ge o baka
 pela le batumi 'oa geno, o swanetše go baka
 o e swere ka chitla. Bjale ^e a se pela ke
 motho. A ba bolabolê re kwê.

1,426 Mahudu kewe, ke papago mothepa. A e-
ma, a re, thobela lekgotla la bakone le ka binatlou.
Nna ke re, a mphê ngwana waka, bojela pele a ke bo-
nyake. Ke llê dikgomo tša ga Mauwane. Ga ke rate
ge a motšeya. Ge nka gona o motšeya ka bophôgô,
gona a ka motšeya fela dikgomo tša gagwe a ke
diinyake. A e a dile le dikgomo tša gagwe gammô-
gô le ngwana wa moya e we. Ke nyaka ngwana
yo we waka leho no mo. Ke moka ke feditšô
lekgotla.

1,427 Mmago mothepa a ka bolabola maikutlô a
gagwe, gatlale ke morena kewe.

Bagakilê ke mmago mothepa, a re morena lekgot-
la. Nna ga gona taba e nka e bolabolago, ka goa-
ne, ngwana ke wa manna. Nna ke na mothusa e-
la gobêtega. Ka gobane yêna mong o re ga rate,
nna le na gore nka bolabola lele. Hela ge e le
kgopolo yaka, ke re, a mphê dikgomo, ka baka la
gore yêna mong o moratilê. Pelo e ja se rate. Re
tla mmitša a ya maneng wa gagwe, motlhomong
o motswenya, a tla a lla karena. Mowe, ge a mo-
tswenya, re tla mmitša gore o ile o wa rata Thobêla.

1,428 Rakgadi ya ngwana, a ka bolabola, re kwe sa ka ganong gagwe. Go tiale e le yêna morena lewêlê.

Makento ke yêna kgadi e ya goba e swanetšê go tšêya mothepa. Bjuele a êma bare, dula fase, o bolabolê, o dutšî. Ba tšhaba gore a ka fenola banna. A re, mosadi ke mosadi waka, bjuele batlile ba mpega. Ka ba fetola gore, ke sale ya monyana, a ba motšêišê. Go bilê ka mokgwa o we. Bjuele ba ga Mauwane a ba molaša, ke kwanô ya batwadi fêla. Bjuele ka go tiale mowe, wkabe ba molesetšê, ge a ganêla. A ba fê dikgomo ba fê motlhadiwa, a se mathômô ka yêna, ke di lô tša ba gologolo. Ke moka ke feditšê.

1,429 Morena lewêlê, a re, šediwe papago ngwana.

Papago ngwana a re, di a kwala, bjuele mogolo golo ya mongwe, o šilê seema se, a re kgomo ke selo se regolo, beatla se thii a sa phakolle kgomo. Ke ile ka kitimêla go metša ke seiu katlha-huna. Ke gore ke šumilê ditaba ke se šu ka botša mmagô ngwana ga mmôgô le rakgadi ya gagwe. Golukile mmaka pela a nyale.

1,430 Morena Lewêlê, a bega Mohlabe, are, kgosi o wa dikwa, tuba re a nêga ya kgalê, ya kgangri tsêbê e ya kwa. Le yêna a botsa mmaka pela. Seromo o se^hwe-tšana, bjaale batwadi ba ngwana ba re, tšwêlutšwêla re go bônê. Masete are ke a dikwa, bjaale ke kgopêla sebatla sa go boela gae. Ko tsibisa ba gešu. Ba ga Lewêlê a ba ka ba mofetola, ba ilê ba fa homola. Ba lebeleletšê fêla gore ke motho wa mahuta mang, le gore otiwa kae, mame go senago molaô. Bjaale mong wa gagwe are sepela thapeng, o fetolê o legôna.

1,431 Masete a ya bomêla moja, a fetola mantšu~~la~~ la, a go a bolabola a dutši kgorong. Bjaale ba bega, motswadi wa ngwana, yêna are, uka se fetolê selô bjaale ka ge ditaba di le kgorong. Hêla lentšu laka le lethii, kere, a rapê a nyatê ga lehošo. Ka gobane, o motšhabišitiê a tšeba ga batse, gore e be e le ngwana motšeiwa. Ke nyaka gofa motlhadiswa dikgomo tša gagwe, a tšumê a dibôna. A ke nyake go dula le molato pelong ya ka. Go bêka magwapa a ke kwane nagô. Thobêla lekgotla. Ge a ricile a dula fase.

1,432 O wa dikwa, ge a motšhabiša, o bolabotšē le ba gabō, bjaale leho, a no nyala. Ba thōma go nyala ba le mo we kgomo, ba ntšha lesome la dikgomo le kgomo tše pedi. Dikgomo tšewe ke tše go nyetšē go motihadiwa ka tšōnc. Re monyaka kgomo tše pedi. Ba mmotšā, a re, tše pedi ke tša godiyang kganthe mothēkō wa motho o fedilē. A tla a ba botšā ka mokgwā o we. Sepela o botšē bōrō-kwena bo thii, a nyale, a rate re nyaka dikgomo tša gagwe. Maidi ke yēna, a go fore ke nyaka go nyala. Ke seema re, Maidi maengogometšā ba sa rate.

1,433 Mmatla seromo o sinyo sa gagwe ke ~~seromo~~, ke ba ga Maisete ba botšā motšhabiši. Ba re, tšwēla o ile motihang ba gobatšago gore tšwēla re gobōne, o tla tšwēla. Ke a le kwa bjaale ke feditšē, a wa fetšā, gela e be eke o feditšē o be o tla kwa beng, bare bjaale re go bone. O seke wa re, o e bōna, e tšhotšā wa e nametšā lekgwana. Ke gore batšwadi e be ba sa rate, bjaale yēna a re, o wa rata. O swanetšē go nyala. Antšha dikgomo tše we pedi, bjaale bare, re go bone.

1,434 Bave, aowa, re go bone, feta le morela wa
pela ya gago mmaka pela. Ba bolabotšē se-
ema sa pela ka baka la motlhadisi. Ge
a batlhabêlwa seema, sa mmaka pela o
baka a e swere. Bakeng sa gore tau ya
bolaya e bolaela goja. Go ba a seke se swa-
ra ke tau sa lopêla nkwê, nkwê e le selo
sa mabala a manyana. Ditaba tša bōna
tša fêla dietla mowe, ka baka la mmagô
mothepa gummôgô le ratgadi wa gagwe.

Temana ya Ab Pônô ya moradi ge athōma
go bōna manna.

1,435 Ba boela gae, aowa, ba ya ba tšaya
ngwetši mo we a goba, a mmeile gōna. Ba mmō-
kubokiša, a tla a tšena motseng wa bo moroga-
na, ke gore bogadi. O sa khurupetše dikobô
tša gagwê. A nyake go le-bana le yêna, ka
gobane, e šu, a monwešê. A ntšha sa gomo-
hweša, ke sa gore, a mmolabudisê, gwaba bja-
ale. Bjale ba no bolabudisana, ba sa bōnane
matlhong.

1,436 go khurupula makhurupêla. A utšha sa go khurupula makhurupêla, a dirêla gone a mmône. Ka gobane e sale ba no molôša e šu a kê a mmôna. A oša, ba bānana matlhong. Mothepa o batse kudi, o diyoba fêla le nkô e kgolo, e le moradi ya mohubedi. Monna, a wa pelo. A no be ya fêla ka pelong, seema se, lego lehubedu ga letlhoke se boko. Monna le yêna a le batse, e le ya mohubedu, fêla yêna a fa sinya ke bogêlê bja gohwa leitlho.

1,437 Lebaka la gore dike-tšana ditlogê la fitlha. Ba bolaya pudi ya gopalakanya diketšana. Pudi e wa bare go e tihaba, ba e apeya le ka šona seba se wa. Ge ba fetša gošila, le yōna e sešila e le sebetong e a butšwa. Ba tlilo seba ka yōna maurišwa. Ka moragô ga moka llê tša goja, ba tloga le masogana a bōna, ba ya kōneng. Ba yo ba rēmêla dikgone, ka merithi ba boya nabô. Yo mongwê le yo mongwê o tšwa a rwele la gagwê le ngata. Ge batšha kgatšha dikgone, ba tšena ka ngwakong, ba ja mela-tša ya bōna, ke moka ba tšwa ba tloga.

1,438 M mikiwa o felegetša diketšana tša gagwe.
 O tloga na bō, morogana yēna o šala a duti
 ka gae le yēna o tla šala a felegetša makga-
 tlē wa monna. Bjaale ba gore, ba le toeleng, mowe
 a ba gomelago, ba dula fase. Ngwetš yare,
 nkabe e be tša matsebō, ke gomē ke sale tse-
 leng. Bala bare, o a gona, are, ke bolabola
 ka bōna monna, a le bōne ka matlho ke mpatš^{ib/hō}
 Bala le bōna, bare, o na tšona, bjaale ga gona
 taba ke segōlē sa gago. A rethe, ke tla no di-
 bōna.

1,439 A gona a boela bogadi, a faga dijō
 tša ka mabanyana. le yēna a tšaba le bō-
 tš. A ~~habēla~~ habēla go ya mongwe wa gubō. A
 fitlha a bolabola nyēpō e we, ya gore e ka
 be e be tša matsebō, ke gomē ke sale tsele-
 ng. Monna ya we waka ke segōlē, o na le
 borokwana bothiri. Go bjaale kgantše o filoya
 o sa tsebe, ee. Ge o bōna a tšobella ku mono
 o be a bōna gore, ba mogana. Bjaale wenu
 ga go sana se we o ka se dirago, e fela
 ke moka ke monna wa gago.

K34/82

1,440 Pelo ya mothepa e botlhoko, a kwisišore
 ba mopateletšitšé, bakeng ga go fotšeywa ke monna
 a sa mmôna pele. A ya a botša mmagwê, mo-
 negane o we. Yêna are, o seke wa ba wa thôma
 yêna taba e we. Bogôle a ba sege, ba sêga
 bobodu. O ka seke wa sepela o mopeputšé. Wa
 ba wa thôma taba e we, ke tla êma le pa-
 pago. O moratilê o moratilê sepela o moa-
 peela ngwanaka. A goma a boêla kowa
 a tšhabetšégo gôna le-bôtô. Pateletšô ya
 gagwe ya seke ya kwala, ka gobane ke yêna
 a dya ratago.

1,441 Ba mofa mabêlê, a êna, a dira ma-
 pota a gagwe. A tšhêla sethepeng, a boêla
 bogadi. Ke molaô, wa gore ge mothepa o biki-
 lwê, diketsana ditloga, a tšhabê lebôtô. Ge a
 boya o boya a rwele mapoto ka phafa, o bo-
 ela bogadi ka ôna. Moeng o fitlha ge letša-
 tšhi le ya madikhêlo goba ka letsubjana.
 O dirêla gore ge ba gôrôga, ba gatlhane
 naé. E rile ge letšatšhi le ya madikhêlo ašena
 ka kgôrô. Ba lula ba le mohorong.

1,442 Balaudiši ba ditaba tša Mmaka-pela,
 ke Mabjale Mabakane le yēna Sekaloko.
Masete. O ile a nēga ka mkgwa o we, a ilego
 a tšēya moradi ka go ngangana. Bjaale a bo-
 labola le gore leina la mmaka-pela, a se mong
 la gagwe. O diyo lea ke morena Sekwai ke
 la morena Sekwai Mmontane Kabaka la gore
 o ile a tihadiša Makgatli ale matshegong. Bja-
 ale ge bare ba nyaka moradi are, mmaka pe-
 la o baka a e swere. Bjaale nna ka bakala
 gore ke thomišē ka moragō gagwe, a, a pola a
 fa nna. Mabjale ke yēna yo we a gotiha
 loša kganō ya methapa, ge e be e mogana
 mo, go fitihela a yo tšēna ga lewêlê.

1,443 Balaudiši ba we, ba bolotšē gana mo,
 ba bulutšitšē ke morena Ntšhobjane, a ba bo-
 lotša bodikana. Bogwēra ba bolotša ke Sekwai
 ke gore Ntšhobjane o be a swaretšē Sekwai.
 Ba tswaletšē ga nana mo nageng e, le mpha-
 thō wa bōna ke mphaatho ka othii. Ke
matuba (letuba). Kgwašē ya bōna ge ba
 le mphaathong ke Makaile Mohlabe. Kgwa-
 šē ke gore kgōši ya bōna.

Temana ya 2 go tšhapa le monna yo mongwe.

1. ~~1.4.4.4~~ Batswadi ba bangwe ge bare marabê a ke ji, ba bolabola nnete. Ka gobane le ge ngwana wa bôna a ka tšhapa le motho yo mongwe, ge ba sa rate ba ya ba motšeya. Le ge a ka bolabola ka goe nmaha pela o baka a e swere, ga go mothuš; se. Ka gobane a ba nyake. Le yôna kgônê e ka seke ya kgôna go gapeletša batswadi ba motlhadi. Ka ntšha e tla thôma go gapeletša, fêla ge ba ka tšwêla pele le gogana, gôna ba ka seke ba kgôna. Ba tla goma ba êma mo we batswadi ba e mego.

1. ~~1.4.4.4~~ Matsutši a bo lehono, ba šitwa, ka baka la molaô wa sekgowa. Barego mosebana o ya mo we go ratago yêna mong. Kgantše molaô wa se-sotho ga o bjale, o swanetše go ya mo we, go ratago batswadi ba gagwe. Bjale ka baka la molaô o we wa makgowa, le ge mosebana a ka kwana le yo mongwe, a goma a tšhanaga, ba fo nyaka motlhadiš; dikgomo. Empa ba bangwê ba fo

860

K34/82

572

gana, go fitlhela motlhadiši a lokolla, ngwana
wa bina a boela monneng wa gagwe, he ge
e ba botša gore ke na le dikgomo, a ba du-
mele.

1,446 Bjaale ka Pae Mohlabe, papagwê
Mokailê, mma-gwê Makgatlakô ngwana
Maseškôma. Motlhadišwa ke Mmamaila
ngwana Masete, papagwê Sekaloko, mma-
gwê mothepa Mamaramu ngwana ke wêlê.
Bjaale Pae a tlhadiša Mmamaila, a
motlhadiša ka go tšhaba naê.

1,447 Mowe kgwatla ea pele e gatilego,
le ya lesto e tagata gôna. Mamaramu o
tšeilwê ka go tlhadišwa, ka gôna go tšha-
bišwa. Ditaba tša bôna dihwetswa mo go
1,413. Bjaale ka goriale mowe, se hwetsana
gore dišwa tswalong. he ge seana se bo-
lêlwa gore kgomo ya mafri a e se tswale,
ka lebaka le lengwê e a se tswala. he yôna
ka nôri e saka ya se tswala, empa setlogolwa-
na sa ka notla sa a bêla yôna.

860

K34/82

573

1, 448 Mmamaila ke kgwana wa pele wa more-
trana lapeng la mmagwê. Pae le yêna o bjale
ka lapeng la mmagwê. Bjale, o be a e ya go
a peela rakgadi wa gagwe, ga kwêle. Ke
mabloga^o wa ga kwêle, bjale rakgadi wa ga-
gwe o tšere ke baga kwêle. Morogana yowe
wa ga Mohlabe, a thōma ka go motšhabiša.
O ile a thōma ka go mo a pisā, bjale ba-
tswadi ba mothepa, ba kwana le morogana,
mothepa a gana. Ba ba ba tsibisa rakgadi
ya gagwe gore, morogana a re tswenya. A
o fetoa ka gore a tšiwê, rena re sa le
ba ba nyana.

1, 449 Pae ile ba leka ka matla a magolo go
botša moredi wa bōna, gore a dumêlê, a napa
a gana. Yaba gona le morogana ya magwê
wa ga Moei, a kwana le mothepa. Bjale
ba rona motho wa go isa mabotšō a batwa-
di. Morumiwa a ya, a fitlha, a bolabola ka
maga o, a rumilwego ka ona. Batswadi
a baka ba dumêla, ba ile ba gana. Ago-
ma le mabotšō.

1,450 Batswadi ba gagwe, bare, ge o sa dume-
le mowe, rena beng, le ratago, gona o tla
fo dula ga na mo lapeng. Ngwana wa raka-
di wa gagwe wa motlhankana o be a le gona
heina la gagwe bare ke Mangosi. A tsi bisa
batswadi ka le ngoto, gore masadi yo we waka
ke tlo motšeya. O be a le setgaweng, a thomi-
le ka go ngwallana le mothepa, mothepa wa
dumela. Bjaale a kgoganya ditshêlê.

1,451 Ba ga Lewale, ba leka go ganetša ngwa-
na wa bōna, gore bōna, o sa le yo manyana.
Bjaale a re, go batswadi, a motho ge a goditê
le bōna ge a dirile bjang. Bare, o mela di-
tedutša ka godimu tše wa barego ke difo-
nkô. Ke gore tša ka fase ga nkô. Bjaale
are, nna here ke a manyaka. Bare, a owa
go lukile, ngwana a lèla naka ya mokhura re
a setha sa mofa. Ba tlagana ka moswana
ge a re, naka a ke sa e nyaka. Ka bakka
lang a bolabola gore e mpotšisa tšala.
Bjaale ke gona ba tla go mmotša gore letša
ka gobane o ile owa e nyaka.

1,452 Ka baka la morapa wa bōna, ba dira gore ba išē pōō. Pōō ke gore ba go tšweša motlogolo le kgeswa. Ba dira bjale ba ga Lewêlê ba iša pōō ka dikgomo tše tharo, ya bone ke yōna pōō. Kgomo tše pedi keme-tswa, ya ka godimpe tše pedi ke ya ka fa-se. Bjale ka ge metswa ya thari e le me-nê go fedile, ba peputšê ngwana wa bōna. Ka goriale mo wa ke gore motlogolo. Bjale pōō ga e ruiwi, ba e bolaya. Mōlala wa yōna o tšeya ke malome wa mothepa. Baile ba dira ka ōna mokgwa o we.

1,453 Moswa o tsene ka lapeng, batho ka moka ba boetše moragō. Ka moragō ga pōō, ba tliša dikgomo tša go nyala. Dikgomo tšela tša gotliša pōō ga mmōgō le pōō ditšê na manyalong. Ba ga Lewêlê ba roma batho ba goya gonyala. Ba nyadi ba we baya ba nyala ka dikgomo tše phetshago menwana mmedi. Ge ba thakanya le tšela tša go gapa pōō, ya ba lesome lekgomo ka e thii, kapōō le kgomo tše pedi.

1,453 Pae a ya a lošy mosadi gošele, a kwana
le mothepa ya we. Le yēna a ba a nyala.
Bjaale ge a ile bogweng, makgatlē ke mama-
ila. A thōma go balabala naē, mabapi le bogwē-
ra. Mothepa a dumēla, ba ba ba dira modirō
wa banna le basadi. Ka moragō ga mowe, ke mo-
ka o fentšē mothepa. Ka gobane wa ba wa rō-
bala le mosadi, ke naka a sana maatla. A le-
ka ka maatla gore a rōbalē naē, ka mokgwa
o, a ka kgōnago ka ōna. A dirēla gore a imē,
bjaale a seke a ma.

1,455 A tšhabiša mothepa. Ka moragō ga kwan-
nō ya bōna ya malaō. A napa a botšā mo-
thepa, gore, ke nyaka go napa ke go tšeyu.
A leka go gamēla mosogana, bjaale, ure, o ke
o mpošō gore le ruto le legolo le gokae. Mothepa
ware le ga gole bjaale, nka seke ka kgōna
ka gobane ke šetšē ke dumetšē go a pēla
rakgadi. Go dumēla go a tšwenya, empa go
tšhanoga ga go tšwenye. Go riale ke mosogana.
Ba kwana, bjaale mothepa, a mofa mabaka a we
ba tlogo tšhaba ka ōna.

860

K34/82

577.

1,456 Mothepa o fa mrogana lebaka, ka baka la gore, o nyaka go bolabola e mmagwê pele, a kwê gore, o re keng. A owa, a ya a botša mmagwe. Bjale mmagwê, are, a kere, re ile ra go botša gore o modumêlê, wa gana. Bjale leho no go ka seke gwa kgônêga, ka baka la gore, re setše re llê bho to ya ga lewêlê. Gapê o tla ntšha a mofa. Go lukilê ngwana, fêla a setla sitwa go mofa dilô tša gagwê. A boela a ya a botša mrogana, gore, mma o wa dumêla. A re tse, motlho mong e le maloma a e tswa.

1,457 Ba wêla tsele, gore mrogana, di ka se molokêlê, a motšhabisetsa ga Moeng. Ka nthe ka molaô, o be a swanetše go motšhabisetsa ga Thobetšane. Ka baka la gore mammu wi wa dikgomo o mowe. Mo we a go motšhabisetsa e be e loba batho fêla. A ka ta a rōbala mowe.

1,458 Ka morwana bjare gosa, a ya botša batwadi ba gagwê, gore ke dirilê molato. Ke molato wang, ke tšhabisetsê ngwana wa batho. Ke mang, ke Mmamaila, moredi wa sekalo-

K34/82

ko. Ngwana o dirile phōō e kgolo kudu, bjana
a o tsebe gore o tšea ke ba ga lewélé. Ke
a tseba, bjale o diritšeng. Ke filo dira kē-
la gore ke a tihadiša.

1,459 Boetša ngwana wa batho, go batwadi
ba gagwe. Ka baka lang. Ka baka la gore re
tswalane le ba ga lewélé. Ra-mogolo wa ga-
go o tšere Maphule, bjale Mangau ge a mo-
lebeletše ore, raqadi. Mosogana are, ke tša
kgale. Batwadi bare, a o digadikela go di-
pura. A re, ga gona tuba. Gōna ga go'e
bjale wēna ka nōi, sepele o romē mothe
wa go ya go ba botša gore nyakellang mono.
Rena a direkgatlhe.

1,460 Yēna ka nōi a roma sebaka, sa
go tšibisa ba ga Masete gore nyakellang
mono. A ya a roma Maphawase Tselane.
Mogalabjé yo we wa ga Tselane, are, go ya
kang ke roma, ke wēna ngwana. Bakeng sa
gore ke romē ke batwadi ba gago. A re, ba
gana, bjale ge ba gana, bokame ke gore
s lesetše. Awa, mogalabjé, a ka dira gore

ke raloka ka yêna, a owa, ke moratilê. Di a kwala
bjaale taba kgolo, ke swanetsê goya nago ga
geno, ko kwa gore batswadi ba gago, ba gana
ka lefe le baka.

1461 Ba tloga ka ba bedi, ba ya ba fitlha
lapeng la bo mosogana. Tselane are, ke tlile
mo ka baka la ngwana yo wa lena. Ke lapa-
na naê. O re, o dirilê molato, bjaale ka goiule
mo we ore, o nthama gore ko tsibisa batwa-
di ba mathepa. Bjaale nna a ke kwisiki go
roma ke ngwana batswadi ba le gôna. Ke
nnete go bjaale o dirilê molato, bjaale rena
a rekwanne le molato o we wa gagwe.

1462 Yo monyana a bolae, twaebele, ba ba-gole
ba le gôna. Goriale ke Tselane, o ru mosogana.
Wa e bolaya o seke wa e a nêla. Ngwana
kwa batswadi ba gago. A gana, go kwa di-
keletšo tša Tselane. Bjaale batswadi bare o
sekê wa gana sepele, o gôga molato o
we. A re, Rêla ke yaya, ngwana o tsebe gore
twaebele e tla go bolla magetleng.

1, + 2. Sebaka sa wêla tsela sa leba ga Masete. A ya a fitlha, a ba botša mantšu a we, ba morumilego ka ôna. Bjaale mkgalabjê a botša barwa le ba morwa waga, gore ba tlê bukwê mantšu a morumiwa. Mmal! o ile a sa thâma gore ke a bolabola, a fitlha mo lentšung le nyake'any, ya ba motho o tšeya thoka. O nyaka go tiya sebakaka, motho are, aowa, ga goke go e bu bjaale. Sebaka a se bolawe, ka bakaka la gore ana molato. Molato ona le morumi, a beya thoka ya gagwe fuse. Morumiwa a bolabola mantšu a gagwe ka mokka a fetsa.

1, + 6. Papago mothepa are, ka ntle le gotlhwa ke tswenyana le ngwana yo we wa ga Mohlabe ga magô le butswadi ba gagwe, a ba buišê ngwana yo we waka. Seben Masete, are tše we mkgalabjê a dikwale, a se tšebe mo thomony re na le mahofela teng wêna o kwana le mkgōnyana yo we wa gago. A se, aowa, go jella pele a ke gorate. Ba rwala mapara a bōna, ba latta moredi wa bōna. M magô ngwana a éta pele ba mōala ka magô. Sebaka setlugi'e pele ga bōna, go seba morinyi, gore butswadi

ba tla ka mavumu.

1,465 Ba bōna sebaka se fitlha sekitima, ba bōna
ga botse gore ditaba di buima. Motho are, ba
tšwa ba tšhaba, ke buntši, empa o thii, ba diyo
tlhompha mohlalabjê ~~sebaka~~. Ge bare, ba
tšwa ba tšhaba. Ka nnete go bjaale. Ge a
fitlha a diyo ema ka mato, are, ba ntšhetše
nthago, bare, ba nyaka ngwana wa bōna. Ka
moragō-nyana ba bōna ba fitlha. Motho are,
go mosinyi, tšhaba, mosinyi are, ke tribile gore go
tla ba bjaale, bjaale nna seke ka tšhaba. Ke
tswanêlō ya gore ke bolaiwê, lehono ke tla tšha
ba ka gafela mang molato. A napa dula.

1,466A khudugile mantši mōka, re bōna ka
motse go ēla. Ba tlogile ka moka, ba motse
wa Sekaloko ba lata moredi wa bōna. Ge ba
fitlhile bare, re nyaka ngwana wa rena, phetolo
ya sebê gōna. Yaba ba tsēna ka malapeng,
ba tsama ba bula mabati. Ba bula mabati
a mengwakō ka moka, ba seke ba mhwetsa-
na. Ba goma ba boēla gae, ba šiya lentšhi
la gore, ngwana yo we wa rena re a monyaka.

1,167 Bo makgatle ke ditshuŋanyana, ka morago ga mo mosogana a sa boetse ga e, go tsibisa butswadi molato le gore, nyakelang mono. Ba sala ba tloga, ba boya ga e, ba siya motshabišwa a le nnoši. Ge ba fitlile ga e, ba batsa butswadi ba motshabišwa gore, o boketse. Mmago mothepa a tloga, a leba mowe, motshabišwa a le go gona. Ba phakisa ba mmôna, ba motshabišwa kuya ba mouta lefokeng. A litlha a putlha ka mokgwa o a ka kgônago, a seke a mmôna. A goma a boela ga e, a le fela.

1,168 Kgomo mo e utilego namane ya yona ga e leba. Ge le tsatši le dikela e ya gona. E rile ge le tsatši le dikela mosogana, a ya mowe mothepa o nago gona. Ge le tsufi le tswana, a fitlha. A swana, gwa lewa dijô tša ka mabanyana. Bjale ke le baka la go etiša, gwa e tišwa ba le ka ngwakong. Bjale ka ge e le molaŋ wa mmikiwa goba motshabišwa. A ba swanêla go dula kantlê, wa mosogana ge a rata a ka dula kantlê.

1,469 Dits'hwene dišusutš'e bana. Kgantše di-
kgaitšedi di setše di yetše kwaleng. Le sêgō
le a segiwa ka ngwaphong. Mmalō!, ba li-
tsha, ba leka go bula lebatl, kantlê le go kōkōta.
Ba swana le batl, gore ka seke ba a tšwa, basetša-
na ba tšwa ka lefasetlêrê. Bjaale wa mafellō
ya ba yēna motšhabiš'wa. Ba mokwa ge a tšhe-
themela fase, ba morakiša, ba moswana. Ba li-
tsha ba dula ka klapeng, bjaale lekalakala Moeng
a leka go bolabola naba gore molesetšeng, ke bōe-
go, a nōbale. E tšare ka moswana, ke tla motli-
ša, Ba gana, bare, re tloga naē yo, tšewe
o dibolabolago a dikwale. Ba napa ba tloga
naē.

1,470 Ba moswana morogana le lekalakala
ba leka ka maatla gadisha mothepa ge
a eya nokeng le ge a eya kantlê. Ba mmōna
a eya nokeng, ba kitima, ba ya ba mohwetšana.
Ba mmotša gore a latihê pitšū, ba tlogē naē,
are, gabōna, ke sa kwa se we se bolabolwago
ke batšwadi. A napa a ba ganēla, a goma
a boēla ka gae.

1,470 Ba romêla sa bōna se baka sa gore, ba gafê ngwana wa bōna, ka dikgomo tšē nñē. Sebaka sa ya, ga Mohlabe go bolabola mantšu a we. Ge a fitlhlile, a ba botša gore, ke rumilê, ke ba ga Masete, ba itše re gafê ngwana wa bōna, ka dikgomo tšē nñē. Ba bitša morogana, ba mmotša mantšu a we. A fetola ka gore, ngwana wa bōna, ba motšere, ka goriale mo we, ga ke pane molato. Ke be ke tla dumêla mola, e be ke šitilê go monyala. A napa a gana go magafa.

1,472 Ditaba di bolabolwa ka se gae. Ba romo sebaka sa bōna, bōna ba ga Masete. Go tsibisa ba ga Mohlabe gore batlê ba e tsāne ka se gae sa bōna. Ba ya kgorong ya ga Masete. Bōna ba bolabola gore ngwana wa tšena, o swanetše go ga fiwa, ke molaō wa naga e. Batswadi ba morogana ba dumelana le kgafō. Bjaale, morogana, are, le ntšu la kgafō le fapane le mo le go bolabolago. Naa kgafō a e šupi ge motho a šitilwê ke gonyala. Ba dumêla, ba mmotša gore, le ge batswadi ba sa rate

860

585

K34/82

o swanetše go gafing. A re, nna ga ke kwane le lentšu la kgafô, ke kwana lêla le lentšu la go nyala. A owa, ditla bôna ke kgorong.

1473 Ditaba di iwa kgorong ya ga Mohlabe. Mona ntso a e kgamile Masumu o swanetše go ba modula setulô. Ba ya ba bega ga mone na Sekwai. Bjale a mogêla ditaba. A tri bôa Masumu gore, a tlô a ba ga molê le ntso, ka tsatsi la gore. Rammotwana wa ga Masumu ebe e Magotšane.

1474 Letšatši la ka tiholo. Magotšane Masumu a dula setulong.

Sekaloko Masete, a tihaloa ka mokgwa o we a fapanago le ba ga Mohlabe ka ôna. Mabapi le go tihabisa ngwana wa gagwe, ge ba gana go mogafa.

Pae le yêna a bolabola kganô ya gagê, a re, go gafa, ke ge ke sitilê go nyala. Ngwana wa bôna, bôna beng ba motšere. Bjale kgafô e we e bolwablwago ke ya mohuta mang. A dula fase.

860

586.

K34/82

1.475 Ditaba ke tšena banna, bare, diakwa-
la, bjaale e be go kakhwa yena mothepa. Gore
gare ga masogana a mabedi a, o nyaka lehe.
Bolabala mothepa, bare, nna e be ke gorata,
bjaale batswadi ba ba gana, ke boela mo-
nneng waka. O boela monneng fela ka kga-
no ya batswadi, a dumela. Ge e le mong bha-
ti ya gago yama e reng, e be e nyaka ke
go tšeya ke ya no, a go ntšhabiša. Bjaale
lehono, ge re kare a go nyakê, o tlaya, aowa
waka se sa kgona, ka go bane batswadi ba ga-
na.

1.476 Ditaba dikwa ke lekgotla. Bjaale bare,
Mohlabe o swanetše go gaga ngwana yo, ka
go bane, mo we le balabatišego, o go tlhanyoge-
tše. Ke molaô wa ba-gologolo re no hwetšana ba-
re, motho o wa gapiwa. Goba a wa sita ke
gonyala, ka baka la kgono fela ya batswadi, o
swanetše go mogafa. Ge a ile a go sita go
nyala, dikgomo tšela wa goba o le kisa gonyala
ka tšona ke noka di a mogafa. Sepelang
bo nyela moja.

1478 Ba tloga ba ya bonyela moya. Goya fela
 batwadi ba morogana, bjale yena morogana o
 sala a dutši. Ba mmitša, are, a ke nyake
 go ya thopeng, ke na e pone molato. Bave, go
 ya thopeng a se go dumela molato, ke molaō,
 wa gore, o e ofetole thato ya gago, o le gō-
 na. Tumelo le gogana, o dibolabola o le thopeng.
 Go gana go ya thopeng ke go nyatsa lekgotla,
 A ya, a dula rabo thopeng. Bjale ba mmitša
 gore lekgotla le se bona molato. Ka goriale mo
 we, ke nnete, go swanetšwe go gafiwa ngwana
 wa motšo yo we. Morogana a gana, are, a
 owa, inka se di e taba e we.

1479 Ba bitša manna yo mongwe, gore a e, mola
 thopeng ya bona. Ba mmitša gore, se šita ke
 ngwana, se mmoetša kowa le kwa, o wa gana, are
 a e pone molato. Bjale ka goriale mo we, se se
 go wena, sepela o botšē lekgotla gore, o wa ga-
 na. A ya a bolabola taba e we. Bjale Mase-
te are, go lukile, molaōwa tšwa ka moate ba
 lata se a mogela. Nna ke moka go fedile,
 go fetela pele gōna, a ke sa ya. Ditaba
 tša bona tša fela dietla mowe. A napa a ya a

bikisa moredi wa gagwe.

1479 Molaudisi Lehalakala Moeng, o tswaletse mo nageng e. Mphatho wa gagwe legasa bontsi magasa. O re, ba ile ba fedisa ditaba ka buka la go tshaba gore, motlhomong moredi wa bona a kaya a tshamega. A re, ke nyaka moragana yo, ba sa manyakego. Ka gobane matgowa ke masoboro, ba kaya ba molokolla gore a nyale.

Tema ya 4 tse di bwalwago ka gotlhalana.

1, 480 Monna le mosadi ge ba tlhalana, gona le diputšišo tse dintši tse we ba butšišiwago. (a) Molato ke wa mang. Ke tswamêlo ya gotseba phōšō, ba kgōnê ba tsēna ditabeng. (b) go baetša mosadi go ba gafa motlhadiswa dikgomo tša gagwe. (c) Bana e tla ba mang. (d) Dibjana tša lapa. Diputšišo tse tša ka godimma, ke tša godisa gore, batlê ba kgōnê go sepela ga botse, mo we molato. Ka baka le we yo we a nago le phōšō, o tla loba dilō tse e lego tša gagwe. Dilō ka metlha, ke dikgomo, bana, le dibjana gamōgō le dikaparō.

860

K34/82

589

1,480 go nyakisiša molato. Ke molaō wa gore ba nyakisiše molato, gore ke wa mang. Bjaale ge ba hwetšana phōšō go ya mongwe wa bōna, ba tla mošupa phōšō ya gagwe. Go riale mowe, ke gore, a seke a belatšela, diō tša gagwe, ga diōba. Ka gobane tthalō e baka gore, go be le karogano. Ka -rogano e we, ke ya gore yo we e seng lešaele, a fetē le diō tša gagwe, lešaele le lobē. Ke yona taba ya mothōmō, ya go butšikā. Ka morago ga putšišō e we, ke gōna ba ka kgōnago ba gopola tše dingwe. Putšišō e ya mathōmō e nyaketiša mabaka a mantši, a bjaale ka a: (a) go rakiwa ka boloi. (b) go rakiwa ka ntlē lelebaka. (c) Tthalō ya mong moradišile e tthalō ya mong monna.

1482 Tthalō ya boloi, kudu go rakiwa ka boloi. Bjaale kage go tšibiwa gore, boloi ke taba e kgolo. Bašwadi ba swanetše go kwa boloi bja ngwana wa bōna. Bjaale ge bakakwa ka nši gore, ke nnete ngwana wa bōna o loile, a ba sana maatla. Bjaale taba ya boloi, moloi, o swanetše go lefa, a efelē mamendi. Ge a lifilē molato wa gagwe, o fedilē. Goba o wa bolaiwa.

bjaale ka molaô wa ba-gologolo.

1483 Ka moragô ga mo a lifile boloi, ke moka go fedile, o dula gana kowa bogadi. Ge monna aile a moraka gôna, o swanetse go tloga. O tloga le bana ba gagwê ga nōgō le dibjana tša gagwe. Monna a swanetla go morala moragô. Moraki le ka gobona bobé ba gagwe. Bjaale ka baba ngwê, ba we ba setšego ba ngwadile kamo mapheteng a ka go dimu.

1484 Go rakiwa ka ntšê le lebaka. Ba tla thoma ba nyaka nnete, ya gore motho o rakiwe kamo kgwa mang, ba hwetšana e le gore nka buka la ditšhêlê. Bjaale, ditšhêlê tše we, ga di šone. Batswadi ba moradi ba ka mofa dikgomo tša gagwe, ge ba rata. Molaô ga o bjaale. O rakiwe, bjaale a swanetla go mofa dikgomo ka gobane ke yêna a filo morakago. Ba mofa dikgomo fêla ka go tšhaba gore ya mongwê wa bôna a ka hwa. Ka mokgwa o we, re hwetšana nyêpô e, kgomo a e swanele motho. Motho o feta kgomo. Ka baka la gore wa moroma o wa ya, kgomo o ka

seke wa e roma.

1484 Go e thaka ga mong moradi. Moradi^a ka
fo tloga a ya a dula lapeng la mmagwê. Bjaale
ba tla butšiša gore molato keng, a bolabola molatowa
gagwe. Ge go kgônêga ba diru gore a boêlê. Bjaale
gwa šita go boêla. Ba swanetše go fa monna
dikgomo tša gagwe. Ka baka la gore ba ka seke
bare, dikgomo bare motho. Monna a nkgago o nkgae
le sa gagwe. O tla tšama a e pônêla. Moradi
a se yêna a le nši. Tšikudu e tihabile ka go-
tše. Ke ge ba ka hwetšana monna a na lephô-
šô, a na taba, ka gobame o be a sa tswanê-
la go tloga. Kgati ya monna ke golifšwa.

1485 Tšhala ya monna, monna ga rakile mo-
apei wa gagwe, ke gore o motihadišê. Ka go r-
le mowe, a swanêla go nyaka selo. O swane-
tše go fa moradi dibjanta tša gagwe, ka goba-
ne, ke yêna a morakilego. O tloga le bana ba
gagwe. Ke mowe o kwago bare, monna a tihale
moradi. Ba riale ka baka la gore o tla lo-
ba ditshot tša gagwe. Mapellô a tšena
tša tema ya 12.

ends 860